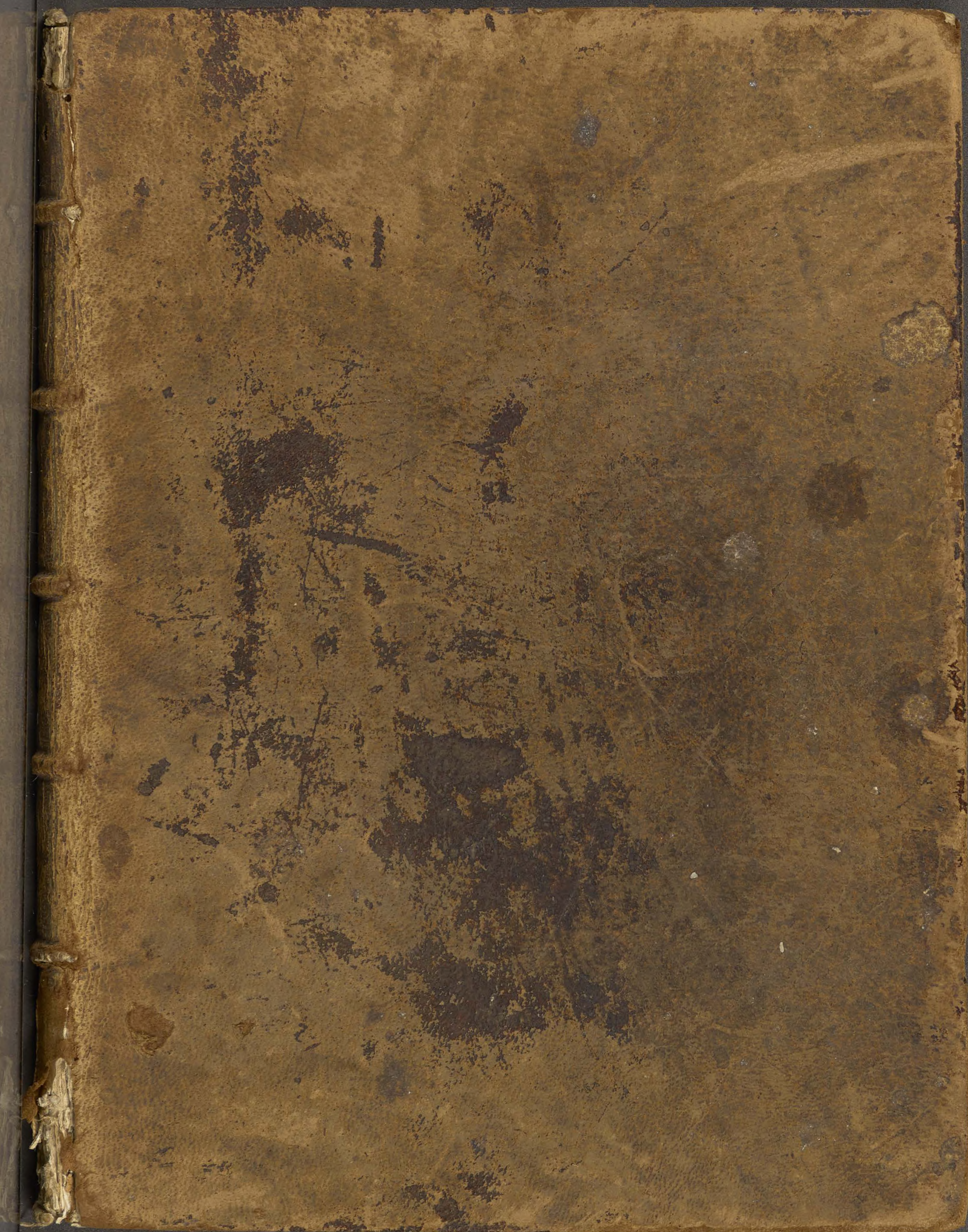
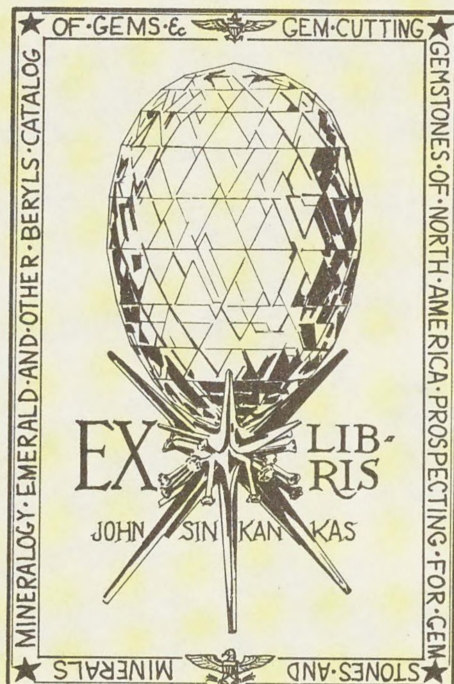

26th April 1969
PREGLIASCO
TURIN
Cat

a

AMSTELODAMI, *Sumptibus* ANDREÆ FRISII, MDCLXIX.

LAURENTII PIGNORII PATAVINI

MENSA ISIACA,

QVA

Sacrorum apud Ægyptios ratio & ſimulacra ſubjectis tabulis æneis ſimul exhibentur & explicantur.

ACCESSIT

Ejuſdem Authoris de MAGNA DEUM MATRE *diſcurſus, & ſigillorum, gemmarum, amuletorum aliquot figuræ & earundem ex* Kirchero Chifletioque *interpretatio.*

NEC NON

Jacobi Philippi Tomaſini MANUS ÆNEA, & de vita rebuſque PIGNORII diſſertatio.

AMSTELODAMI,
Sumptibus ANDREÆ FRISII.
cIↄ Iↄ c LXIX. [1669]

Amplissimo, Spectatissimo, Celeberrimoque Viro,

D O M I N O

D. JOANNI BLAEU,

I. U. D.

Nec non Reipublicæ Amstelodamensis dignissimo Senatori,

P. F.

D quam Te, Vir Amplissime, quâ possum humanitate invito, mensa est, ijs referta dapibus, quæ maxime faciunt ad palatum tuum. Tu enim INDEFESSUS AGENDO tam multa apposuisti lectoribus

tuis, id eſt, avidis abditæ & retruſæ doctrinæ mentibus inexpectata fercula, ut jam mundus univerſus habeat exquiſitiſſimas in ATLANTE tuo epulas: Sine me ergo quaſi ſymbolum meum adferre, ut honeſtius tecum liceat convivari: Suſcipe, inquam hanc *Iſiacam menſam*, ab alijs quidem ſtratam, à me verò in multis hac nova editione adornatam, & condimentis quibuſdam inſtructam, quo magis delectet, aut certe ijs, qui nondum habent palatum factum ad has delicias, minus faſtidio ſit. Te autem hæc talia non faſtidire, ſed avidè appetere, præſertim dum eo, quem ego præ me

fero

fero pleno amoris & obſervantiæ offeruntur affectu, certo ſcio. Qui amor, ne quaſi fuco oblitus, tibi ſynceritatis amantiſſimo quid adulationis redoleat, ſuperſedebo hîc enarrare laudes tuas, quæ cum operibus tuis orbem pervaſerunt univerſum, tantum orabo ut hoc munuſculum ea benevolentiæ demonſtratione ſuſcipias, qua tibi veneratione illud defert

Ampliſſimæ Dominationis Tuæ

obſequio addictiſſimus

ANDREAS FRISIUS.

AN-

ANDREAS FRISIUS
Lectori Benevolo
S.

M*Enſa quam exhibemus* , ISIACA PIGNORII *eſt, ſedita, (abſit verbo livor) ut noſtra videri poßit. Etenim præterquam quod menda, quæ irrepſerant plurima ſuſtulimus, & verba authorum ſubjectis eorundem in margine nominibus, quantum id quidem fieri potuit, diverſo à textu charactere expreſsimus, id etiam quod in hac re præcipuum fuit egimus, ut tabulæ, quibus ipſa Menſa abſolvitur, ad exemplar & normam Illuſtris Andreæ Vici exprimerentur, eædemque ſimul & limbus literis numeriſque correſpondentibus, eo quo decet ordine, deſignarentur; poßitque jam uno intuitu quicquid hoc eſt operis ſine ulla ſtudiorum graviore mora perluſtrari. Ac ne quid deeſſet quo juvari ſtudia antiquariorum poſſent,* Amuleta *quæ Pignorius ad finem auctarij nulla addita explicatione ſubjecerat, ex Kirchero*

chero Chifletioque illuſtravimus, adjectis recens pluribus alijs veterum nummis, nec non his, quæ idem Pignorius de Magnæ Deûm matris Idææ Attidisque initiis *& Tomaſinus de* Manu ænea, Cecropij votum referente, *non minus eruditè quàm luculenter tradidit. Et quia indignum videbatur ſine aliquo memorabili encomio & velut inglorios mori, qui alijs erudito labore vitam famamque conciliant, coronidis loco adjecimus Tomaſini de* Vita, Muſeo & Bibliotheca Pignorij *diſſertationem, ut hac ratione per Tomaſinum reviviſceret Pignorius, & per Pignorium tanto magis innoteſceret Tomaſinus. Hæc ſunt benigne Lector, quæ præter nitorem editionis copioſiſsimumque rerum, verborum authorumque indicem bene de te merendi ſtudio, non ſine rerum noſtrarum remora primi, & præ alijs præſtitimus, quæ ſi grata tibi acceptaque eſſe videbimus, eſt quod nobis gratulemur. Vale.*

To Bookbinder

AD BIBLIOPEGVM.

NOverit Bibliopegus in compingendo hoc tractatu, tres priores menſæ Iſiacæ tabulas literis A. B. &c. uſque ad P. notatas, ſecundum ſeriem literarum conglutinandas, & inter 16. & 17. pag. inſerendas eſſe.

Qua eadem ratione tabulæ tres, literis Q. R. &c. uſque ad HH. inſignitæ, inter 32 & 33 Pag.

Et tres reliquæ, literis II. KK. &c. uſque ad YY. ſignatæ inter 48. & 49. pag. inſerendæ ſunt.

Tabulæ limbum conſtituentes, num. 10 & 11 ſignatæ, collocandæ ſunt inter pag. *66*, & *67*.

Quod ſi cui menſam Iſiacam totam conglutinare placuerit, ſupremas tribus tabulis prioribus, intermedias ſequentibus tribus, & infimas tribus reliquis tribuat.

Limbum duabus diſtinctis tabulis contentum, quod attinet, primo utraque tabula juxta ductum linearum in partes diſſecanda, poſtea particulæ omnes ſecundum ordinem alphabeti majoris conglutinandæ, & figuræ à numero 1. ad 25, vel inter a. & b. interceptæ, ſupra, figuræ inter lit. c. & d. contentæ, ad dextram, literæ inter e. & f. comprehenſæ, infra, & inter g. & h. intermediæ ad ſiniſtram, ſecundum ordinem numerorum collocandæ ſunt.

L A U-

LAURENTII PIGNORII PATAVINI

MENSÆ ISIACÆ EXPOSITIO.

CAP. I.

HORTARIS me MARCE VELSERE, V. Cl. ut Tabulam illam puræ putæ antiquitatis inſigne monumentum, quam VINCENTIUS Mantuæ DUX, è Petri Bembi Cardinalis Muſæo tranſlatam jam diu domi habet, diducto quo obducitur antiquiſſimæ Hiſtoriæ linteo, & in bono explicationis lumine quatenus licuerit collocatam, publice conſpiciendam proponam. *periculoſæ plenum opus aleæ* (ita cum Lyrico vate dicere liceat) tractari jubes, tractabitur tamen in tuæ ſpem gratiæ, quam etiam ſi diſcupere me dixero, miro tamen quo ejus teneor deſiderio vix fecero ſatis. rem igitur aggrediar optimis auſpicijs tuis; ejuſdem Tabulæ ſimulacra non ἀλληγορικῶς, ſed ad veterum narrationum fidem pro viribus expoſiturus. odi enim ego ſi quis alius nimias illas, & à propoſito plerumque alienas hujuſmodi rerum interpretationes, quas in confirmationem labantium Fabularum Platonici, Præceptoris dogmatum parum memores, invexerunt

Euſeb. lib. 3. de præparat. Evang. c. 3. Lib. 2. de Repub.

runt : ſatiuſque duxi ignorationem fateri, quam erudito Lectori faſtidio eſſe. Utcumque res ſit tuum erit Vir Cl. ſi quid peccatum agnoveris ignoſcere primum; deinde cogitare me oneri, quod longe viribus meis impar impoſuiſti ferendo non eſſe. ut enim ſileam rei propoſitæ difficultatem eam eſſe, ut per L. & amplius annos hæc ſiparia ſibi explicari fruſtra peroptaverint Philologiæ amatores; torquent me profecto veterum Auctorum variæ, & diſtractæ ſententiæ, quibus Ægyptiorum de Religione commenta ita exagitantur, ut conſiſtere nullo modo queant. apud Herodotum Iſis eadem eſt quæ Δημήτηρ, id eſt, Ceres, Oſiris idem qui Bacchus. Ideo placuit nonnullis Melampodem Amythaonis ex Ægypto in Græciam myſteria tranſtuliſſe. apud Diodorum Iſis cum Luna, Cerere, & Junone : Oſiris cum Sole, Sarapide, Dionyſio, Plutone, Ammone, Jove, Pane in unum veluti corpus rediguntur. Servio, & Macrobio Iſis, Terra, vel Natura rerum eſt; Oſiris verò cum Adone, & Atide Sol, & hoc ex intima Ægyptiorum Theologia; legimus enim cultum fuiſſe apud Alexandrinos quoddam ſimulacrum, quod Oſiridis, & Adonidis nomine venerabantur. idem apud Amathuſios notavit Stephanus. immo & Byblij ambigebant utrum quotannis rite lugerent, Oſirin videlicet an Adonin. Plutarcho Oſiris, Pluto, Bacchus, Sarapis, Apis, Oceanus, Sol, Sirius idem ſignificant numen : Iſis Minerva, Proſerpina, Luna, Thetis, nomine diſſident, re non item. Appuleio Iſis, Deum mater,

Lib. 2. Cedreno idem viſum.

Refert Clemens in Protrept.

Lib. 1. cap. 2.

Servius. 8. Æneidos in fin.

Saturn. lib. 1. cap. 21.

Suidas in ἡραΐσκος.

Lucianus de Syr. Dea.

De Iſide, & Oſiride.

Lib. 11. Metam.

ter, Minerva, Venus, Diana, Proſerpina, Ceres, Juno, Bellona, Hecate, Rhamnuſia, unicus δαίμων multiformi ſpecie (ne ab ejus verbis abeam) nomine multijugo appellantur; ut non immerito à quibuſdam Iſis Μυριώνυμος fuerit dicta, Heliodorus cum Plutarcho arcanum quidpiam prodit, Nilum Oſiridem, Terram Iſidem eſſe. Statius Titana, Phœbum, Oſirin, Mithran, eoſdem canit. Marcianus Capella Solem, Serapin, Mithran, Ditem, Typhonem, Atyn, Ammonem, Adonin unica nomenclatione differre aſſeveravit, & alibi, Soli Lunæque diverſitatem gentium innumera vocabula ſociaſſe affirmat.

Plutarch. de Iſid. Heliod. lib. 9. Æthiopic. Lib. 1. Thebaid. Lib. 2. de Nupt. Philol. Lib. 8. de Nupt.

Hoſce Scopulos ut evaderent, fuerunt qui Sarapidem, & Iſidem in Gemmis ita ſcalpendos curarent.

Ut non ab re Capuæ legatur in antiquo marmore.

TE. TIBI
UNA. QUÆ
ES. OMNIA

DEA. ISIS
ARRIUS. BA
BINUS. V. C.

Præterea, quod talia inquirenti majores tenebras offundere poſſit, non liquet utrum Oſiris fuerit Iſidis maritus an frater vel filius. Diodorus enim, & Marcianus maritum, Plutarchus fratrem & maritum, Lactantius & Minucius Felix filium, Euſebius maritum, fratrem, & filium fuiſſe ſcribunt. quod ſi animadvertiſſet Gyraldus Lactantium appellantem Oſirin Iſidis filium non reprehendiſſet. hujus controverſiæ veſtigium extat in antiqua gemmæ ſcalptura, in qua Oſiris cum triplici pene ad Pamilitia indicanda, de quibus Plutarchus; digito ad os admoto ac ſi Oſiris, Orus, & Harpocrates ijdem eſſent.

Lib. 1. de Nupt. Phil. Lactantius lib. 1. c. 21. Euſeb. lib. 3. de præpar. Eu. c. 3. Syntagm. 8.

Accedit ſacrorum iſtiuſmodi jure merito jampridem memoriam evanuiſſe; tum quia DEUS Optim. Max. DEUS zelotes ea mirum in modum oderat; tum quia reliquis nationibus riſui potius hæc, quam venerationi fuerunt. Ciceronem audiamus, qui Ægyptiorum in hoc genere dementiam, *Ægyptiorum imbutas mentes pravitatis erroribus* Ægyptiorum ſuperſtitiones, cum ſtomacho, & riſu non ſemel recenſuit. Juvenalis non magis acriter, quam vere cecinit.

Lib. 1. de Nat. Deor. Tuſcu. 5.

Sat. 15.

Quis

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat?

Quid Græci senserint exponent nobis Ælianus, & Max. Tyrius. ille Ægyptiorum cultum multiplici, & vario risu exceptum tradit: hic detestatur Ægyptiorum numinum λατρείαν, quod illorum sit ἀγεννὴς μὲν ἡ θεραπεία, αἰσχρὰ δὲ ἡ τιμή. Plutarchus ipse, qui elegantissimo libello conclamatam superstitionem in vitam revocare conatus est, veritatis fidiculis tortus negare non potuit, totam penè hujusmodi sacrorum rationem sannis, & irrisioni objectam fuisse; & sane quis à risu abstinuisset? colebant enim bestias fere omnes, quas portentorum mater Ægyptus alebat. in his & Serpentes, & Dracunculos, quos illi Agathodæmonas vocabant. hæc sacra (ut ipsi dicebant) animalia eo studio venerabantur, ut cum admiratione dixerit Cicero, *firmiores apud Ægyptios opiniones esse de bestijs quibusdam, quam apud Romanos de sanctissimis templis, & simulachris Deorum.* ita prorsus, & sine amplificatione fuit: Canem, Accipitrem, Felem, Ibin, Crocodilum & alia hujusmodi si quis violasset, capite plectebatur. cujus rei præter alia sexcenta extat illustre testimonium Moysis, in Ægypto sacrificare detrectantis; *quod si* (inquit) *mactaverimus ea, quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos obruent.* & hoc fundamento nitebatur justa & legitima Josephi contra Apionem ratiocinatio, *Orbem Terrarum*

Lib. 12. hist. anim. cap. 5.
Serm. 38.
Lib. 1. de Nat. Deor.
Exod. cap. 8.
Lib. 2.

si Ægyptiorum sacra suscepisset, brevi bestiarum plenum, inanem hominum futurum. conabantur quidem ipsi velamento mysteriorum insaniam obtegere, dicentes (ut ridicule Porphyrius philosophatur) divinitatem non per hominem tantum, sed & per omnia animalia pertransivisse.

Lib. 4. de abstinent. ab esu carn.

IV. Georg.

---------- Deum namque ire per omnes
Terrasque, tractusque maris, cælumque profundum.

Digna utique res, quam & Lucianus in Hermotimo rideat, & alibi non semel insectetur. ut hinc sequi videatur,

Juvenalis. Sat. 15.

Porrum & cæpe nefas violare, & frangere morsu.

Ita ut exclamare libeat,

O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina!

Lucian. de sacrif. & alii. Idem de Astrol.

Fabulabantur præterea Deos in animalia mutatos, metu, & vi cogente Typhone, quibus adjicias licet (ut Vara Vibiam sequitur) insigne commentum, cultos videlicet Arietem, Pisces, Hircum, Apin, quod hujusmodi signa in Cælo primi Ægyptii observassent. ad hæc alenda sumptus universi suppeditabant, exceptis Thebaidos incolis, qui nullum mortalem Deum esse censebant, sed *Eneph*, seu *Kneph* Deum immortalem venerabantur, hæc festis diebus, Fanis, sacrarum epularum appositione, Sacrificijs, & sepulchrorum molibus dignati sunt, ut Theodoretus

Plutarchus.

Theodoret. serm. 3.

præ-

præter alios teſtatus eſt. huc autem pertinet, quod Herodotus notat, *Ægyptios cum feris veſci*, contra omnium mortalium inſtitutum. faceſſit negotium poſtremo, perijſſe magnam illam ſcriptorum turbam, quibus hæc poſteritati tradere curæ fuit, quorum nomina, hîc, ut è naufragio tabulas, colligere operæ precium duxi. agmen in primis mihi aget Hecatæus Abderita; mox Ptolemæus & Aſclepiades, ambo Mendeſij, Eudoxus, Ariſtagoras, Manethon, Hermeus, Cheremon ille Stoicus, Appion Polyhiſtor, Philarcus, Leo Ægyptius, Demetrius, Lynceas ſive Lynceus Naucratites, Hellanicus, & Ammianus Marcellinus in geſtis Hadriani, & Severi Principum, quæ magno hiſtoriæ malo perierunt. his fortaſſe annumerandi Andron Alexandrinus, Appollonius, & Iſter; alijque quos ocioſus lector facile adnotabit. horum omnium alicubi latentia fragmenta ad nos evaſerunt, quæ nocti huic noſtræ illuni, & nubilæ creperi neſcio quid luminis, attulerunt. vere enim in Aſclepio vaticinatus eſt Mercurius ille Triſmegiſtus; *o Ægypte, Ægypte, religionum tuarum ſolæ ſupererunt fabulæ, eæque incredibiles poſteris tuis.* atqui dicet aliquis integri quidam è ſcriptoribus ad nos uſque pervenerunt. fateor id quidem, & ingenti Dei beneficio accidiſſe credo, ut præ oculis homines haberent, in quas tenebras inciderint illi, divinarum rerum illuſtri ſplendore deſtituti. verum plerique horum auctorum ea ſuperſtitione, quæ tunc animos hominum imbuerat, impediti, myſteria ſilentio involvunt; inter quos Herodotus, Dio-

Lib. 7.

Plutarchus. Suetonius Augusto. Suidas Heraiſco. Euſeb. de præp. Eu. lib. 10. c. 3. Diog. Laërt. in Prohem. Ioſeph. lib. 1. cont. Apion. Theodoret. ſerm. 3. Gell. lib. 5. c. 14. Tertull. de coro. Mil. Athenæus. lib. 15. & 13. & alii complures.

Cap. IX.

Diodorus, Heliodorus, Pausanias, & Appuleius. mystis namque peculiaris indicta fuit taciturnitas: quam si quis solvisset, improbus intestabilisque censeretur. Horatius,

Lib.3. Carm. Od.2.

------ vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub ijsdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat Faselum.

Hujus silentij ea caussa erat, quod hæc vel turpia vel crudelia essent, qualia Eleusinia, Pessinuntia, Adonia, Isiaca, Bacchanalia, Ityphallica, Omophagia,& Mithriaca fuerunt,quæ exagitare consueverunt Ecclesiæ Christianæ indefessi Prædicatores, Justinus, Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Cyprianus, & alij, à quibus pete mi lector si tenebras illas cum magno fructu pietatis, & eruditionis discutere lubet; hasce instituti mei remoras consulto recensui, ea mente, ut si quid πολυιστορίας studiosi per me profecerint,Deo Opt. Max. acceptum ferant: si verò, quod proclivius est, longe secus acciderit, voluisse me tamen constet, rei obscuræ, & penè dixerim desperatæ lucem & medicinam orationis afferre, qui conatus, nisi me φιλαυτία fallit, laudem aliquam apud postereos saltem promerebitur.

Cap. II.

Fuerunt qui hanc Tabulam inexplicabilem esse Appuleij auctoritate firmare conarentur. sed fefellit

lit eos Appuleius, qui ita ſcribit, *de opertis adyti profert quoſdam libros litteris ignorabilibus prænotatos, partim figuris cujuſcemodi animalium, concepti ſermonis compendioſa verba ſuggerentes: partim nodoſis, & in modum rotæ tortuoſis, capreolatimque condenſis apicibus à curioſa profanorum lectione munita.* non erit opinor qui hæc verba ad aliud, quam ad litteras trahat, cujuſmodi in Tabula ipſa, & alibi plurimas videmus; quæ tamen tunc temporis doctis ignorabiles non fuerunt, ſed à curioſitate tantum profanorum hominum egregie munitæ; alioquin qui potuiſſet impoſtor ille Appuleium monere, ut pararet, quæ forent ad uſum Teletæ neceſſario præparanda? ut miſſos faciamus Strabonem, Plinium, & Ammianum, obeliſcorum quorundam Notas interpretantes; quos tamen omnes Goropius ſuggillat, ſed quam recte ipſe viderit. in hiſce litteris explicandis, quas modo in Tabula expreſſas monui, operam perdere nolui: in eo Agro, quem ego primus (ni fallor) ſatis proſcidi, meſſem alijs relicturus. acute namque monuerunt Pœni, Agricolam allidi, cum valentiore, quam ipſe ſit Agro colluctantem. erit forſan aliquis, cui & majus otium, & ſtudium acrius & doctrina ſubtilior ſuppetant, qui hoſce griphos interpretetur. mihi neque Notas (paucis exceptis) agnoſcere, neque ſenſus abditos expromere datum fuit. potuiſſem quidem ex ingenio, multo cum labore, pauco cum fructu aliquid comminiſci: ſed quis poſtea recepiſſet illum, qui notas duxerat ita ſenſiſſe? at Horapollo, dicet aliquis libello

Lib. 11. Metamorph. Ignorabiles vocat, & *Ammianus lib. 21.*

Strabo. l. 17. Plin. lib. 26. cap. 8. & 9. Ammianus lib. 17.

bello peculiari, Clemens Alexandrinus & alij præiverunt. utatur per me qui volet: ſentiet enim, quod & vidit magnus vir ANT. AUGUSTINUS, non magis eos huic rei quam tractamus conducere, quam verſus aliquot Plauti ad vetuſtam Pœnorum linguam expediendam. utque in ſemitam redeamus, notandum eſt, Ægyptiacam ſuperſtitionem, exagitatam licet, & ſapientum contumelijs vexatam, per Orbem fere univerſum diffuſam fuiſſe. adeo ut vere ſcripſerit Diodorus, *ubique fere terrarum Iſidem cultam*, idque propter manifeſtas ejus morborum curationes (tales miſeris offucias obtrudebat Diabolus) cui teſtimonio adjungimus nummum æreum Claudij Imperatoris, in quo Iſis cum Siſtro, & Situla inſcribitur SALUS AUG. ad hæc navigantium tutela credebatur, ventorumque Domina. Juvenalis de votivis Tabellis.

Dial. 4. de numiſm. *Lib. 1. cap. 2.*

------ *Pictores quis neſcit ab Iſide paſci?*

Sat. 12. ubi Vet. interp. Tibull. lib. 1. eleg. 2. Lucian. in Dial. Noti & zephyri. Pauſanias, Ariſtides. Plutarchus. Herodotus lib. 4. Corn. Tac. de Mor. Germ. Smet. Inſcr. Antiq. Arnob. lib. 2. adv. Gent. Tertul. Apologet. cap. 6. Dio. lib. 40. 42. 47. 54.

Colebatur in Græcia paſſim, in Aſia Smyrnæ, in Phœnicia Bybli, in Libya Cyrenis, in Germania apud Suevos, in Luſitania apud Bracar-Auguſtanos. Romæ profecto diu jactata ſacra, manſerunt tamen. Anno ſiquidem Urbis DCXCVI. Piſo & Gabinius Coſſ. ex Urbe ejecerunt, ut narrant Arnobius, & Tertullianus. Anno DCC. fana Iſidis, & Serapidis ex S. C. ſolo æquata ſunt. poſt ſeptem annos Aruſpices omnia eorundem Templa demoliti ſunt. quinquennio tranſacto irrepſerant hæ ſordes in purgamentorum

rum hujusmodi sentinam, nisi M. Agrippa Ædilis anno Urbis DCCXXXII. extra pomœrium receptas eliminasset: vetuissetque in Urbe, & Suburbano intra D. passus consistere. expulit postremo Senatus Tiberio imperante: exinde tamen tanquam ruptis obicibus in urbem superstitionum Asylum nefaria hæc sacra agmine facto irruperunt. ita ut non solum de plebe homines, sed & Imperatores, veluti Commodus, & Caracalla, & Alexander Severus manus dederint. hinc apud Rufum, & Victorem, Urbis æternæ Topographos, Area Isidis Ælianæ, Ara, Templa, & Ædiculæ ejusdem: Isis patritia, Vicus Isidis, Isæum, Isis Athenodora, Ædes Isidis: apud recentiores Isæum Metellianum, Templum Isidis & Serapidis prope Ovile, cujus videntur meminisse Juvenalis, & Appuleius nomine Isidis Campensis. hinc Plinij querela, *Harpocratem, statuasque Ægyptiorum numinum in digitis Viros quoque portare incipere*. laboravit enim semper cultus hic infamia quadam peculiari, cujus testis erit Augustus, qui Apin adorare noluit, quod se Deos non Boves adorare diceret. ideoque notat Servius in fine octavi Æneidos ad illud.

Tacit. lib. 2. Annal. *Ælius Lampridius & Spartianus.* *Panvin. in Urbe.* *Iuv. Sat. 6.* *Appul. 11. Metamorph.* *Plinius lib. 33. cap. 3.* *Dio. lib. 51.*

Omnigenumque Deum Monstra———

Hæc sacra sub Augusto nondum Romæ recepta fuisse. lenocinia, & mollities præter cetera objectabantur, ut de Paullina illustri fœmina legimus, quam perditus amator obtentu religionis polluit. quod & actitatum innuit Juvenalis.

Joseph. lib. 11. Antiq. cap. 47. *Sat. 6.*

-------- jamque expectatur in hortis
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.

Cap. 12. Et Suetonius Othone, inter alia mollitiei, & effœminati animi signa illud refert, *in Lintea religiosaque veste sacra Isidis propalam celebrasse.* verum non deerant mulierculæ superstitionibus indulgentes, & viri cupidi rerum novarum, qui ut ait Minucius Felix *non magis Isidem, quam ceparum acrimonias; nec Sarapidem magis, quam strepitus per pudenda corporis expressos extremiscerent.* hinc religioni ridendæ accessit favor. hinc Templa, signa Donaria, Gemmæ cælatæ, lapides inscripti. nec aliunde Tabula hæc nostra, quam præ manibus habemus. ea Romæ incidit in manus magni Viri PETRI BEMBI Cardinalis, seu ex PAULI III. Pontificis Maximi munere, seu quod alijs placet ex Orci faucibus, è manibus videlicet Fabri ferrarij, qui illam in Borboniana Urbis direptione comparaverat, precio extorta, nunc in preciosa Pinacotheca Serenissimi DUCIS MANTUÆ inter illustrium Pictorum monumenta adservatur. ærea tota est, ejusdem latitudinis cum impresso typo, quam ÆNEAS VICUS, industrius ille sculptor viriculo ita assecutus est, ut non tam simile ovum ovo sit. archetypa nigro veluti encausto, quod atramento scalptor expressit, & tenuibus argenti bracteis passim obducitur, & supervestitur, quas inspectori ob oculos ponere mihi consilium non fuit, ne in re non admodum facili tempus tereremus. quid enim Lectorem juvet si dixe-

In Octavio.

Tabula Isiaca ærea est.

dixerimus, nigras illas foliorum tesserulas argenteis interstinctas esse? & pastorem illum, inter bubula cornua, in media regione, in quo testes Osiridis cestro cælator delinearit, argenteum esse; cum multa adhuc supersint ejus generis monenda. artificem Tabula non valde doctum sapit, Ægyptium videlicet, factumve ad Ægyptiorum normam, quorum studium in id magis incumbebat, ut picturas miras exprimerent, quam ut venustatem affectarent. gracilitatem corporum excusavit Pierius, ea ratione, quod innuere vellent DEI *Lib. 49.* naturam spiritu, non corpore constare. utcumque sit, ex his imperitis delineationibus non male quorundam sententia apud Plinium confirmatur, *linearem Picturam Philoclis Ægyptij inventum esse* : cum hisce *Lib. 35. cap. 3.* convenire videatur, quod de infantia Picturæ narrat Ælianus, adeo indocte Pictores tunc temporis penicillum tractasse, ut *adscribere nomina rerum necesse haberent.* *Lib. 10. de var. hist.* digna res utique, quam & Thebani pecunia mulctarent. *Ælian. lib. 4. var. histor.* & hinc primum manasse censeo ego Picturas illas, quas Vitruvius tantopere exagitat, quasque nostri in Cryptis Romæ inventas GROTTESCHE appellarunt, & avide arripuerunt. *Lib. 7. cap. 5.* fuit autem Tabula hæc, nisi mea me fallit sententia, sacra Romæ Templi alicujus Mensa, quæ ex Macrobio, & Festo Aræ, & Pulvinaris loco erat, in qua epulæ, stipes, & libationes reponebantur, & Sacella præterea Deorum. *Macrobius lib. 4. Satur. cap. 11. Fest. Mensæ. Dio. lib. 39.* fuerunt hæ Mensæ quandoque aureæ, vel argenteæ; & quidem inscriptæ apud Græcos, ut notant Aristoteles, & Val. Maximus. *Aristot. lib. 2. de re fami. Val. Max. lib. 1. cap. 2.* sollemnes Mensas

Cicero lib. 3. de nat. Deorum. ſas appellat Cicero. ærea eſt hæc noſtra, ideo forſan, quod æris uſus in ſacris maxime probaretur. cultros enim, ſeceſpitas, ſecures, & pateras æreas pleraſque nos vidimus. & quod magis placet, Plinij teſtimonio *Lib. 34. cap. 3.* *priſci limina ac valvas in Templis ex ære factitaverunt.* qua fortaſſe de cauſa Camillo Sp. Carvilius Quæſtor crimini objecit, quod ærata oſtia haberet in domo. Cortinæ inſuper, Lychnuchi penſiles, & ſigna Deorum in Templis ex ære omnia conſpiciebantur. Menſa Iſidis quid contineat. continet verò ſacra hæc Menſa Iſidis præcipue myſteria, cui in Auctarij vicem adjuncti ſunt Oſiris, Orus, Anubis. *Hierogl. Lib. 7.* Goropius, nimis reconditas origines ſectatus, hæc improbare videtur : at res ipſa loquitur. ideo autem Iſis in præalto Solio Menſæ umbilicum occupat; *Lib. 1.* ipſa enim, ut videtur innuere Diodorus, magis quam Oſiris culta eſt. & hinc factum videtur, ut Iſidi prius, quam Oſiridi initiaretur Appuleius. & fidem facit ſacratorum univerſalis denominatio, quos *Plutarchus.* Iſiacos paſſim appellatos reperias. ut ſileamus Iſidis ſimulachra frequentius, quam Oſiridis promi ſolita, & magis conſpicua fuiſſe. *In Commentar. de Papyro.* at Melchior Guilandinus (ut tu me per epiſtolam olim peramanter monuiſti MARCE VELSERE) cenſebat, hanc tabulam vix aliud, quam Ægyptiorum leges pandere. hujus ſententiæ id columen fuit, quod Leges in æs inciderentur. Ego ad eruditum Lectorem provoco, qui religioſe judicabit, an quicquid in æreas Tabulas inciſum eſt, id continuo Lex ſit; me, ut ut alij ſentiant, ne nunc quidem pœnitet, ejus, quam adduxi inter-

pre-

pretationis; mensam enim Deorum in ædibus sacris agnovit & Varro, & Delphica illa apud Plinium, Minervæ anathema æris antiqui huc pertinere videtur. *Lib. 4. de L. L.* *Plin. lib. 7. cap. 15.*

CAP. III.

Placuit mihi semper aureum illud, & probum dictum.

Amittit merito proprium qui alienum adpetit.

Gloriari enim alienis bonis perinde esse duxi, ac se nullius precij hominem fateri. apage Polypi furax, & subdolum ingenium, qui non nisi quando aliena non suppetunt proprijs flagellis vesci solet. me mea paupertas, & nunc, & imposterum alet, & quidquid è scrinijs meis in lucem conspectumque hominum prodibit, id è penu meo; non ex aliorum compilatis cellarijs prodibit. siquid amicorum liberalitas adjecerit (ut factum gaudeo) illaudatum minime relinquam; verbis saltem, quando re non licet; magnis eorum in me meritis satisfacturus. egregie enim profecto magnus scriptor testatus est, *obnoxij animi, & infelicis ingenij esse, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere;* ex quo capite quis non oderit ineptas illas Grammatici hominis voces, jactantis *litteras secum natas, secum interituras?* Ego quidem omnibus his, qui me juverunt infinitas habeo gratias, quod reconditas, & magno sumptu quæ- *Plinius in præfat. histor. naturalis.* *Sueton. de illustribus Gramm. in Remmio Palæmone.*

quæſitas copias liberali manu obtulerunt, unde nos, uti è fontibus aquam haurientes,& ad proprium hoc herediolum traducentes, feraciores, & expeditiores habuimus ad diſſerendum facultates; tibi primum MARCE VELSERE Clariſſime vir, & inter præcipua ſeculi ornamenta numerande, qui languentem ſæpenumero commoviſti, jacentem excitaſti, & auctoritate, qua plurimum apud me potes, perviciſti tandem, ut manum de Tabula aliquando tollerem. NICOLAO dein FABRICIO, Chalaſij Domino, natalium ſplendore, & recondita eruditione illuſtri adoleſcenti, qui non modo inſignes Antiquitatis reliquias, quibus inſtructiſſimus eſt, in meum, & ſtudioſorum uſum munifice contulit, ſed etiam aliorum Muſæa ut paterent ſedulo curavit. ejus diligentia factum eſt, ut non modo Venetijs FRIDERICI CONTARENI D. MARCI PROCURATORIS & JOHANNIS MOCENICI Illuſtriſſimorum Virorum præclariſſima, nummorum, & gemmarum κειμήλια mihi in promptu eſſent, ſed & Romæ ornatiſſimi viri LÆLII PASCHALINI κέρας ἀμαλθείας, cur enim hoc nomine non appellem bonæ copiæ divitem theſaurum, de quo nobis Numiſmata, Gemmæ, Sigilla, rara omnia, inſigni humanitate ſuppeditata ſunt? eidem FABRICIO acceptum ferri debet, omne id, quod è NATALITII BENEDICTI precioſis loculis evulgamus. è quibus Auctario noſtro cum robore, & incremento ſpiritus acceſſi. ea enim omnia, quæ ad illuſtrandam

dam Epiphanij, Irenei, & aliorum Patrum historiam Sectarios antiquos exagitantem attulimus, inde profecta sunt. His omnibus in solidum, si non pares, at pro meo tamen stubio debitas gratias, meritasque habebo semper, referamque pro viribus: bona Lectorum saltem nomina delegando, qui scientes per quos profecerint, id æs, quod ego solvendo non sum, bona fide persolvant. Ingenua hæc & liberalis debiti confessio, Viris optimis, qui res magis quam speciosa verba spectare consueverunt, abunde faciet satis.

His explicatis ad Tabulam accedamus, quam in tria segmenta, & limbum ambientem partiemur. sectionem primam inchoat (*a*) Osiris, in quo notanda videtur ansata Crux, & digitis apprehensa. cujus Crucis usum, cum Goropius acute pervidisset, evertere frustra conatus est vir Doctissimus, in suis Libris de Cruce. & hunc salutaris signi typum, non in obeliscis tantum, sed & alibi, ut in antiquo lapide apud Cl. Virum JOH. VINC. PINELLUM exculptum vidimus. fuit autem is ferrei coloris, & crassitudinis digitalis, quam tenuis candida linea ambiebat. hujus ectypon ad amussim expressum, alias etiam profuturum, hic damus.

Tabulæ Isidis distributio.

A

Lips. lib. 1. cap. 8. in Notis.

Lib. 9. hist. tripartitæ. Cæterum hæc illuſtrantur eâ, quæ apud Socratem eſt narratione. *cum enim* (inquit ille) *Sarapidis Templum ſpoliaretur, & in ſacris, uti vocabant, litteris, Crucis figura inventa eſſet, ea res in diſceptationem venit. Chriſtiani enim, quibus Notarum periti adſtipulabantur, Crucem* CHRISTO *adjudicabant. Ethnici verò commune quidpiam* CHRISTO *cum Sarapide eſſe impie contendebant. tutatus eſt cauſam ſuam* DEUS. *plurimi eorum, quos diabolus deceperat,* CHRISTO *nomen dedere, & Trophæum paſsionis, Crux triumphalis notatis frontibus refulſit exinde.* Sequitur item (*b*) Oſiris, biſulcum animal quoddam veluti conficiens, caprini fortaſſe generis; capras enim fœminas *B* tradit Ælianus Copti Iſidi in delicijs eſſe; mares autem immolari. Apex ille, ſeu Tutulus, Oſiridis capiti impoſitus, accedit non nihil ad eam Teletarum coronam, cujus meminit Appuleius in hæc verba; *ac ma-*

Lib. 10. hist. an. cap. 23. *XI. Met.*

nu

nu dextra gerebam flammis adultam facem, & caput decorè corona cinxerat, palmæ candidæ folijs in modum radiorum prosistentibus. consuerunt enim & hodie Palmæ folia ita plicari, ut calathos, flabella, & alia hujusmodi utensilia palmea non semel videamus. Et olim apud Ægyptios monachos plectæ, seu habenæ ad canistra conficienda, Psiathiaque seu tegetes ex eadem parabantur. usu (ni fallor) invecto ab antiquissimis ejusdem regionis Sacerdotibus, qui ut Cheremon refert, cubilibus ex Palmarum virgultis intextis utebantur. Palmas ipsi voce vernacula BAIS appellabant, quæ vox Horapollini animam significat. soleas præterea ex hujus arboris folijs perfectas Isidi tribuit Appuleius : ut ex his omnibus detur intelligi sacram arborem fuisse, & mysticis rationibus insignem. (*c*) Isidem proxime referri censeo ego, cujus vestimentum jampridem expressit Madaurensis scriptor his verbis, quæ semel retulisse sufficiet. *Sed Antistites sacrorum, proceres illi qui candido linteamine cinctum pectorale adusque vestigia strictim injecti, &c.* niger autem ille Galerus tenuibus argenti notis exornatus ad eas Isidis vestes referri potest, quas multicolores notavit Plutarchus, ob lucis, tenebrarum diei, noctis, vitæ mortisque discrimina, quæ omnia Isidem moderari testatur. Et quidem in Tabula universa nigror hic maxime conspicitur, argento fere semper discretus. qua mente Appuleius eidem pertextam discolorem, & pallam nigerrimam adsignavit. post Isi-

Joh. Cassia. coll. 18. c. 15. & Ciacconius in Notis.

Apud Porphyr. lib. 4. de abstin.

Lib. 1. c. 7.

C

Lib. XI.

dem (*d*) Osiris perpetua fere serie spectatur, cujus Apicem (seu Metam mavis) pinnæ duæ, Accipitris forte vel Ibidis conficiunt: adjecta plana illa rotunditate, & fulcris dextra, læyaque insurgentium viperarum. Paulò diversum spectamus in Sarda apud NIC. FABRICIUM cujus hic Protypon habes. D

Cæterum Iconem hanc præ oculis videtur habuisse Heliodorus lib. 6. *Αἰθιοπικ. ἱστορ.* scribens *καὶ νυνὶ ἢ θεῶ ὄρνιν τινὰ τοῦτον ὡς ὁρᾷς νειλῷον φοινικόπτερον, τοῦ φιλτάτης ἐπίταγμα κομίζων.* Ex quo præter cætera discimus Phœnicopterum Isidi in delicijs fuisse. neque officit alarum nigredo religionis gratia (ut ego censeo) nullibi non affectata. Goropius tamen Stymphalidem avem esse censet, quam Hercules ostentet: recte ne an secus aliorum esto arbitrium. Phœnicopteri meminerunt Plinius, Martialis, Juvenalis.

Lib. 5. Hierogl.

Lib. 10. c. 48.
In Xenijs.
Sat. 11.

Et Scythicæ volucres, & Phœnicopterus ingens.

Ad Juvenalem porro notat antiquus interpres; avem esse, quæ habeat pinnas colore Phœnicio, & rostrum incurvum & prolixum: in aquis degere, in Africa abundare. hasce omnes insigniores notas referebat

bat Phœnicopteri ad vivum expressum exemplar, quod vir magnus ULYSSES ALDROVANDUS ad FABRICIUM transmisit, gerit autem Osiris hastam sibi cum Libero Patre communem, de qua ita Macrobius; colitur etiam apud Lacedæmonios simulachrum Liberi Patris hasta insigne, non Thirso. sed cum thyrsum tenet, quid aliud quam latens telum geritur, cujus mucro hedera lambente protegitur? at Osirin Bacchum esse & paulo infra ostendemus, & ante nos probavit Plutarchus in Iside, & Osiride. qua ratione Antonius apud Dionem ὄσιρις ϰαὶ Διονύσιος appellabatur. quod nec Ausonium latuit, canentem de signo Liberi Patris.

Lib. 1. Sat. cap. 19.

Lib: 50.

In Myobarbo.

Ogygia me Bacchum vocat,
Osirin Ægyptus putat.

E Hunc ab Iside discriminat (*e*) Cercopithecus ille sacer, cujus præter Juvenalem meminere Lucianus in Concione Deorum, Prudentius in Romano martyre, & adversus Symmachum.

Sat. 15. Legendus prætereá Socrates hist. trip. lib. 9. cap. 27.

Isis enim & Serapis & grandi Simia cauda, &c.

Ornatur autum Isiacis symbolis, Lunaribus corni-
F bus, orbe patulo, & aspide. stat supra Thmuis (*f*), hircus videlicet Mendesius Pani sacer, quem Ægyptij Mendeten vocabant. testatur insuper Lucianus Pana apud Ægyptios coli ὅλον τράγον. cujus mysterij ea videtur afferri posse ratio, quod Panis natalia insignire vellent. Pan etenim Penelopes filius dicitur, quam

Non. ad 11. invect. Greg. Naz. in Iulian.

Herodotus lib. 2.

De sacrificijs.

Virgil. Ecl. 2.
Lib. 2.
Serm. 7.

Mercurius (ut eſt in fabulis) ſub hirci imagine compreſſit. ita Herodotus, Iun. Phylargyrus, Probus, & Theodoretus, ut hinc natum appareat id quod Antiquitas exiſtimavit hircum in Mercurij tutela fuiſſe, ut in antiqua gemma.

Lucianus in bis accuſato.
Geneſ. c. 46.
Appul. in Apologia.
Herodot.
Coge Ægyptium ut ovium lacte veſcatur.
Hieron. lib. 2. cont. Iovinian.
Apud Theodoret. ſer. 3.

Ideoque Pani τράγον ἔνορχιν Athenienſes mactabant. notandem verò eſt, apud Mendeſios honorem Caprarijs habitum, cum tamen Ægyptij Paſtores ovium deteſtarentur. Oderant quippe lanam etiam, veluti ſegniſſimi corporis excrementum, quam veſtitu Sacerdotum, & cadaverum humatione penitus ablegarant. at quid cognationis Pani cum Iſide? Antiqui Theologi, quos Mythologos rectius appellaveris, inter quos Manethon, & Diodorus Iſidem nihil aliud eſſe quam Lunam interpretati ſunt; quam pulchellus amator montivagus Pan lanæ vellere (ſi Poëtis credimus) in ſui amorem pellexit, ſed in gratiam Ægyptiorum, qui fabellas hujuſmodi aſpernabantur, magis eſt, ut dicamus, Pana in comitatu Oſiridis fuiſſe, ut prodit Diodorus. & quidem is Διονύσου στρατηγὸς fuit ex Poliæno, à quo Panici terrores & cornutæ acies. at Dionyſium eundem cum Oſiride fuiſſe facile probabitur; Herodotus enim ſcribit Oſirin Bacchum eſſe ex Ægypto-

Diodorus loco cit.
Lib. 1. Strategem.
Diodorus.
Tibullus lib. 1. ecl. 7.
Plutarchus.

gyptiorum ſententia. præterea utrique myſtica Vitis, utrique Hedera ab antiquis tribuitur: uterque Niſæ altus, utriuſque comites Chorus & Cantus, Satyri & Panes. Serpens ipſa, ſine qua Oſiridem in Tabula nuſquam videas, fuit Bacchi cinctus, & Baſſaridum corona, niſi dicere lubeat cum Diodoro Pana, & Oſiridem eundem Deum eſſe.

Clemens in Protrept.

G Cercopitheco adſtat Iſis (*g*) Nebride induta in Baſſaridum morem, præfert Modium Sarapidis inſigne ut ex antiquis nummis, & Euſebio elicitur. Sarapin verò ΔΙΑ Græci, Latini Jovem nuncupant, inquit Achilles Statius. imo Æſculapium multi, quidam Oſirin, plerique Jovem, plurimi Ditem Patrem fuiſſe conjectant. jam verò quia Iſis vel Terra eſt (inquit Macrobius) vel natura rerum ſubjacens, ſoli ideo Iſidi Modium veluti frugum parenti adſignarunt. ſcribit enim Diodorus in Iſidis pompa alicubi triticum, & Hordeum præferri, ut ab ipſa repertas fruges teſtarentur. & hinc factum eſt, ut à quibuſdam dictum ſit, Cererem nihil aliud eſſe, quam Iſin. quo ſenſu Cererem Fariam dixit in *Apologetico* Tertullianus, ut recte monuit interiorum litterarum decus J. LIPSIUS.

Athenæus lib. 5. in de ſcript. Pompæ Ptolemæi Philadelphi. Lib. 2. hiſtor. eccl. lib. 5. Cornel. Tac. extremo. lib. 4. hiſt. Lib. 1.

H (*h*) Oſiridis ſubſequentis caput ornat ſacra Serpens in Tabula ita frequens, ut in mentem veniat mirari hominum ſtoliditatem, qui à DEO Opt. Max. ita aberrarent, ut ſordidum hoc animal venerârentur. neque verò Ægyptij tantum huic dementiæ affines. Indi enim, Phœnices, Arabes, Babylonij, Pœni, Bœotij, Epirotæ, Sicyoni,

Lib. 1. de Cruce cap. 5. Max. Tyrius. ſer. 28. Taautus apud Euſebium. Pauſanias Bœotia. Daniel c. 14. Sil. Ital. lib. 6. Stat. Theb. lib. 5. Ælianus lib. 11. hiſt. anim. c. 2. Pauſan. Corinth. Val. Max. lib. 1. cap. 9. Ovid. 15. Metamorph.

Rabanus Maur. de instit. Cleric. lib. 2. Ludovicus Barthema in Itinerario.

ni, Epidaurij, Romani, è noſtris hæretici quidam, & novi Orbis incolæ huic inſaniæ manus dedere. tanto ſtudio Diabolus triumphati hominis ſymbolum, ut aſſereret laboravit: credo, ut eam jacturam reſarciret, quam olim fecerat, cum ſerpentem DEUS inter omnia animantia, & beſtias terræ maledictum eſſe juſſerat, nec defuerunt qui ſerpentis divinitatem litterarum monumentis conſignarent, veluti *Taautus* ex Phœnicum placitis, & agmina Poëtarum, quorum licentia in hoc (ut cum Poëta dicam) exijt in immenſum. Oſiridis femoralia in conum deſinentia, ſubindicant, latere ibi, ut ego quidem ſentio, arrectum penem, qualem Oſiridi tribuit Plutarchus; qua ſpecie Romæ quoque Priapum expreſſum videmus, eo nimirum conſilio, ut ſignificaretur occultam, & latentem eſſe in Natura gignendi vim: imo quod miretur quiſpiam, in *Benavidiorum* Muſæo apud nos extat muliebre marmoreum ſignum, antiqui operis, ſub cujus tunica neſcio quid ejuſdem argumenti videtur latitare.

Apud Euſeb. lib. 1. de præp. Evang. c. ult.

Ad

Ad quam regulam directum videtur Ægyptiorum dogma: Lunæ videlicet naturam permixtam, & androgynam tribuentium, quo ejus vim genitalem assequerentur. à quo fonte manavit Carrenorum superstitio, qui Spartiani testimonio Lunum Deum venerabantur. unde quamvis Græci (inquit ille) vel Ægyptij, eo genere, quo fœminam hominem, etiam Lunam Deum dicant, mystice tamen Deum

Plutarch. de Isid. & Osir.

In Caracalla. Vide & Ammian. lib. 23.

In 11. *Æneid.* dicunt. ad quæ intelligenda plurimum conferent Ser-
Lib. 3. *Satur.* *cap.* 8. vius, & Macrobius. At Serpentem (*i*) Iſidis capiti I
impoſitam quo nomine appellabimus; Joannes Leo Afer, qui Ægyptum hominibus etiam ocioſis calamo perviam fecit, narrat apud montem, cui Atlanti nomen eſt, reptare tarde Dracones quoſdam alvo craſſiſſima, cauda capiteque exilibus. alvum hic agnoſco, cetera non item. ego Aſpida fœminam eſſe cenſeo,
Cap. 30. cujus alvum tumidiorem eſſe teſtatur Solinus; interpolatam tamen, & ornatu quodam ſacro Myſtarum opera ſuffarcinatam, ut pleraque omnia in hac Men-
Ælian. lib. 6. *de hiſt. an. cap.* 38. *Lib.* 10. *c.* 32. ſa. *Aſpides in diadematibus pictas Ægyptij Reges circumferebant.* earum nomen apud Ægyptios, qui ſacras eſſe cenſebant, Thermutis fuit. his coronabant Iſidis ſimulachra, eamque in ſceleratos Aſpidem im-
Lib. 17. *c.* 5. mittere fabulabantur. cum ijſdem eam familiaritatem
Joſeph l. 2. *contra Apion.* contraxerant, ut cum infantibus educarent, & convivio adhiberent. felices & divinos reputabant, quos
Lib. 9. *Metam.* illæ momordiſſent, huc referre poſſumus Ovidij carmen, de Iſidis comitatu loquentis.

Plenaque ſomniferis ſerpens peregrina venenis.

Falluntur enim qui de Crocodilo dictum interpretantur. ſomniferis venenis plenam rite appellavit
Lib. 9. ut & Lucanus.

Aſpida ſomniferam tumida cervice levavit.

Quia miles apud eundem Aſpide ictus.

——————*ſubita caligine mortem*
Accipit, & Stygias ſomno deſcendit ad umbras.

Pere-

Peregrinam interpretari poſſumus Niliacam. Lucanus de eadem. Lib. 9.

---------- *Niloque tenus metitur arenas.*

&

At tibi Læve miſer fixus præcordia preſſit
Niliaca ſerpente cruor : -------------

Ammianus Marcellinus, ſerpentes quoque Ægyptus alit innumeras ultra omnem perniciem ſævientes, Baſiliſcos & Amphisbænas & Scytalas & Acontias, Dipſadas & Viperas, aliaſque complures, quas omnes magnitudine & decore Aſpis facile ſuperemi-nens, nunquam ſponte ſua fluenta egreditur Nili. Lib. 22.

Pigram vocavit Ovidius. Lib. 2. Amor. eleg. 13.

Pigraque labatur circum donaria ſerpens.

Et prope ſimulachrum Iſidis argenteam ſtatui conſueviſſe docet Juvenalis. Sat. 6.

Et moviſſe caput viſa eſt argentea ſerpens.

Accedit Appulejus, qui in Pompa Iſidis *Aſpidem* recenſet *ſquamæ cervicis ſtriato tumore ſublimem.* Val. denique Flaccus, ne ullus hæſitationi locus relinquatur, de Iſide canit. Lib. 11. Met. Lib. 4. Argon.

------------- *Et procul Io*
Spectat ab arce Poli jam Divis addita, jamque
Aſpide cincta comas, & ovanti perſona Siſtro.

Addatur corollarij vice, quod inſaniam redoleat, in

Epiph. lib. 1. adv. hær. in quaternos Templorum angulos fuiſſe in more poſitum, ut aſpides fictilibus concluſæ injicerentur. neque omnino male Serpenti huic noſtræ Accipitris caput impoſitum fuit. Epies enim μέγιστος ἱεροφάντης *Apud Euſeb. lib. 1. de præp. Evang. Cap. ultimo* καὶ ἱερογραμματεὺς ita ſcribit τὸ πρῶτον ὂν θειότατον ὄφις ἐστὶν ἱερακὸν ἔχων μορφήν. imo Ægyptij mundum deſcribentes inter cætera *Euſeb. loco cit.* ὄφιν ἱερακόμορφον appingebant. Iſis adhæc manu prætendit Abſinthium marinum, Seriphiumve, quod & Plinius & Dioſcorides ab Iſiacis *Lib. 27. c. 7. lib. 3. c. 25.* præferri conſueviſſe teſtantur. naſcitur id in Taph Oſiri Ægypti, ideo non mirum ſi Iſis præferat in mariti memoriam. ita conjicio ego, præjudicio non obfuturus, ſiquis meliora in medium attulerit.

In (*k*) Oſiridis icone ſubſequente id unum animadverſione dignum videtur, ſacrum ſceptrum Cucuphæ avis capite ornatum, cui aut ob pietatem in parentes id honoris Ægyptij habuerunt. *Horapollo lib. 1.* hanc primus, quod ego ſciam, Cælius Calcagninus, qui Horapollinem latinum fecit & commentario illuſtravit, *Epiſtolicar. quæſt. lib. 2. ep. 1.* Ciconiam interpretatus eſt. non rectè ni fallor; obſtat enim & figura & vox. PIERIUS Cicumam *Lib. 16. Hieroglyph.* appellat, è Ciconiarum ut ipſe inquit genere; quod omnino mirum viſum eſt, cum cicuma Feſto & Iſidoro Noctua ſit. apud eundem Regium Sceptrum delineatum eſt, quod ipſe contra rei præſentis, atque ante oculos propoſitæ fidem, refert extare in ahenea BEMBI Tabula. non videtur autem in hoc peccaſſe Vir doctiſſimus, qui Tabulam non ſemel viderat: ſed pictores potius, ad quorum notitiam ea non pervenerat.

rat. Cucupham ego Upupam interpretor, quam & figura & Plinius exprimunt; crista nimirum visendam plicatili, quam contrahit, subrigitque per longitudinem capitis. accedit Ælianus, qui Upupas censeri scribit apud Ægyptios, *quod in parentes piæ sint.* & alibi tradit idem scriptor, Upupam Indorum Regi eadem ratione in delicijs esse: ibidemque recitat fabellam Brachmanibus familiarem, quæ pietatem in parentes commendet. vox postremo κουκοῦφα ab Upupa non abit, quæ videtur irrepsisse in egregium Auctorem, manus violentas non semel passum, quem concisum esse, & mutilum cum liqueat, nemo sanus integrum præstare audebit. & sane videtur vox latinogræca, ne barbaram dicamus, quales usus, & mala illuvies infelicium sæculorum invexit. Suidas enim, quo uno niti videntur Ciconiæ adsertores, huc non respexit. GOROPIUS Alaudam, seu Galeritam esse censet, non omnino male, cum ex Aristophane pateat, Indorum narratiunculam Galeritæ à Græcis adtributam fuisse. Pone Osiridem

Lib.10.c.29.

Lib.10.de hist. an.c.17. lib.26.c.5.

In ἀντιπελαργεῖν.

Lib.8. Hierogl.

In Avibus.

L (*l*) Gryps est, Soli, idest Osiridi sacer, quem Indorum pictores Solis quadrigis jungebant; ut hinc detur intelligi, cur in Gallieni nummo hujusmodi animal inscriptum sit APOLLINI AUG. & quidem Appulejus stolam Olympiacam Sacratorum describens, ait: *hinc Dracones Indici, inde Gryphes Hyperborei, quos in speciem pinnatæ alitis generat mundus alter.* hic tamen auritus non est, ut delineant Plinius, & denarius Papiæ Gentis. accedit autem magis.

Philostratus lib.3. de vita Apollon.

Poëtæ etiam, uti Sidonius panegyr. in Anthemium ut in Burgo Pontij Leontij.

Lib. 10. cap. 49.

Lib.4. c.26. gis ad Ctesiæ narrationem, qui apud Ælianum ſcripſit *Aquilino ore eſſe, & capite.* hæc omnia cum hæſitatione dicta ſunto. quid enim prohibet Monſtrum hoc in numero Sphingum reponi?

Lib. 2. D. Greg. invect. 11. Diodorus, Sic. lib. 1. Pauſan. Eliacor. poſter. Diodor. Sic. lib. 1. (*m*) Iſin cornibus exornabant Ægyptij, ut Herodotus, & Nonnus præter ceteros, teſtantur. an propter aſpectum recentis Lunæ, qua ratione ſignum Lunæ cornutum apud Eleos videtur extitiſſe? an reſpectu Bovis, qui ipſi mactabatur? an quia fruges inveniſſet, & ſine bobus vix aut difficile conſtaret agrorum cultura? an verò quod Inachi filia eſſet, *Ovid. lib. 1. Metamorph. Ælian. lib. 2. var. hiſt.* quem Taurinis cornibus inſtructum, ut fluviorum pleroſque, coluerit antiquitas? qualem Acheloum effingebant Acarnanes. M

De præp. Eu. lib. 1. cap. ult. An quod id eſſet Regium inſigne, ut de Aſtarte ſua produnt Phœnicum Theologi apud Euſebium? *Lib. 1. part. 2. cap. 2.* quod & apud Ægyptios Reges, referente Diodoro, uſu receptum eſt. quo ſpectant cornua enata in capite *Val. Max. lib. 5. cap. 6. Iul. Capitolinus. Plutarchus.* Genucio Cipo Prætori, & omen de Tauro cornibus ſuſpenſo, Antonino Pio factum antequam imperaret. neque ineptum erit arbitrari alluſum ad Galeam, quam è Bovis capite fabrefactam Iſidis capiti Mercurius impoſuit, vel poſtremo eos Moyſem ſanctiſſimum *Exod. 34.* virum

virum æmulari voluiſſe, qui à congreſſu Domini DEI Exercituum faciem cornutam referebat. fuit enim ſemper Diabolus divinorum operum uſque ad impoſturam æmulator, ut olim Sanctiſſimus vir JUSTINUS Martyr, & noſtro ſæculo CÆSAR BARONIUS Cardinalis, cui Chriſtiana res æternum debebit, luculentiſſime probaverunt. neque enim abhorruit Ægyptus à Judæorum inſtitutis; inde namque videtur effluxiſſe, & circumciſio, & ovium arborumque, Circunlitio, quam ab Hebræis Agni ſanguine poſtes illinentibus arripuerunt. Stellam, qua Iſidis cornua diſtinguuntur Σῶθιν Ægyptij, Α'ςρόκυνον Græci nuncupaverunt ut docet Horapollon. Latini Luciferum & Veſperum, alij aliter. Plinius: jam magnitudine extra cuncta alia ſidera eſt: claritatis quidem tantæ, ut unius hujus ſtellæ radijs umbræ reddantur. itaque, & in magno nominum ambitu eſt. alij enim Junonis, & alij Iſidis, alij Matris Deum appellavere. Hyginus maximam vocat, ut non ab re talem in Tabula toties conſpiciamus. reliquæ ſunt hujus primæ Regionis poſtremæ tres imagines, quarum

N prior, (*n*) Oſiridis nimirum, læva manu Modiolum exhibet, præclarum illum Sarapidis Tutulum, de quo paulo ſupra verba fecimus, quemque præ oculis habuiſſe videtur Lucianus, ille hominum Deûmque conviciator, quando ſcripſit ποτήριον Ægyptiorum quibuſdam Deum eſſe. penultimi ſigni inſigne geſta-

O men ſunt Oſiridis (*o*) teſtes (quod nemo non rideat) oculati. licet enim oculus hic non ita exacte appareat, in

In colloquio cum Triphone.

Annal. to. 1. quibus adde Ananiam. de Nat. Demo. lib. 2. & Vairum de Faſcino lib. 2. cap. 1.

Herod. lib. 2.

Epiph. adv. hær. lib. 1.

Lib. 1. cap. 3.

Lib. 2. cap. 5.

In poët. Aſtronom.

De ſacrificijs.

in gemma tamen, quam Molochiten vocant apud Nic. Fabricium liquido conspicitur.

Ut minus mirum ſit, quod ſcripſit Macrobius, Ægyptios ut Oſirin, qui Diodoro, Plutarcho, & Euſebio multioculum ſignificat, exprimerent, ſpeciem oculi delineaſſe. teſtes verò ſacravit Iſis, quæ cum Oſiridis, à fratre Typhone interempti, reliquias anxie conquireret, ejuſdem pudendorum imaginem divino cultu honeſtavit, ut inquit Diodorus. alij tradunt Pamylen quandam hoc inſtituiſſe, & Pamylia feſta appellaſſe. hinc, veluti è perenni ſuperſtitionum fonte, manarunt apud Græcos Dionyſia Ithyphallica, non ſacra, ſed ſcelera, quibus, inquit Arnobius, in Liberi honorem Patris Ithyphallos ſubrigit Græcia, & ſimulacris virilium faſcinorum territoria cuncta floreſcunt. erant autem ficulnei, quia ficus inventor Bacchus, ſeu coriacei, è collo pendentes, ut narrant Herodotus, & Nonnus. aureus enim ille CXX. cubitorum, cujus meminit Athenæus extra ordinem fuit. Turpium initiorum originem cum inſectatione referunt præter Arnobium, & Nonnum, Nicetas, & Hyginus. hinc Phallagogia; Phallophoria, Ithyphalli, & Phallophori. hinc Veneris Cypriæ abſtruſæ illæ initiationes, quarum participes pro ſtipe

Lib. 1. Satur. cap. 21.
Euſ. ex Diodoro, lib. 1. præp. Eu. c. 6.
Lib. 1. cap. 2.
Plutarchus.
Arnob. lib. 5. adv. Gent.
Herod. lib. 2,
Ad 1. Invectiv. Nazianz. lib 5.
In orat. Gregor. in ſancta Lumina.
in Poët. aſtr.
Theodoret. ſer. 8.
Clem. Alex. in protrept.
Theodoret. ſerm. 1. & 3.
Plut. Suid. in σημός.
Athenæus lib. 24.
Arnob. lib. 5. adv. gent.
Diodor. Sic. l. 1. par. 2. c. 4.
Petron. Arb.

ſtipe collata phallis donabantur. hinc Satyrorum, Faunorum, Silvanorum ἀποθέωσις. neque aliunde efffluxerunt propudioſa illa Priapi ſecreta, quæ traducere nefas fuit. hinc Mercurij faſcinus, à Cyllenijs cultus, Athenienſium religione ſacer. hinc Neuroſpaſta apud Lucianum, & remedium, præbiave in collo pueris, res turpicula, Faſcinus videlicet, quem *infantium cuſtodem* appellat Plinius. hujus amuleti ſpeciem ex ære, lapide lazuli, corallio, & cryſtallo hîc damus in gratiam eruditi lectoris.

Pauſanias Eliacor. poſter. Herod. lib. 1. & Lucian. de Syria Dea. Varro lib. 6. de L. L. Plin. lib. 28. cap. 4.

P Claudit agmen (*p*) Iſis cum Sacro ſceptro, cujus προτίμησις eſt loti flos, Solis amator, perinde ac mariti Iſis. quem florem non modo Ægyptij, ſed & Baſilidiani magnifecerunt, in quorum portentoſis amuletis cernitur cum inſidente Sigalione.

Plin. lib. 13. c. 17. & 18.

Hæc Deo volente in Auctario dabimus.

Q Intermediæ regionis primas obtinent bina (*q*) Iſidis ſimulachra, cum ſubligaculo, cætera inveſtia, penſili, & prominente mamma, quod factum videtur eo, quia Iſis τιθὴ & πανδεχὴς ex Platone apud Plutarchum crederetur. imo Macrobius ſcribit, continuatis uberibus Deæ (Telluris an Iſidis intelligas parum refert) corpus omne cenſeri. & audio extare hujuſmodi

Explicatio intermediæ ſectionis Menſæ Iſiacæ.

Plutarch. de Iſide & Oſiride. Macrob. lib. 1. cap. 20.

modi

modi ſigna Romæ, quæ ego Iſidis eſſe exiſtimo, ciſtam ſecretorum capacem capite geſtantis. juvat vetus numiſma Hadriani Imperatoris in quo Iſis puellum Orum uberibus exertis admovet.

Et hinc ſuſpicari licet effluxiſſe cognomen Cereris mammoſæ apud Lucretium, & almæ apud Virgilium: cum Ceres eadem cum Iſide fuerit, ut vel ex eo patet quod apud Hermionenſes in fano Sarapidis, & Iſidis arcana Cereris ſtata, & ſollemnia erant. ex hac indiſcreta numinum ratione Ἄρτεμις quoque Ἐφεσίων multimammia in eorundem nummis conſpicitur. Minucius Felix. *& Epheſia mammis multis, & uberibus extructa.* Ceres enim, & Luna (ſeu Dianam mavis) eædem ſunt ex ſententia maximi Poëtarum.

Lib. 4. *Pauſan. Corinthiac.* *Octavio.* *Lib. 1. Georg.*

------ vos ô clariſſima Mundi
Lumina, labentem Cœlo quæ ducitis annum,
Liber, & alma Ceres ------

Lib. 3. adverſ. Gent.

Non indocti apud vos viri (inquit Arnobius) *neque quod induxerit libido garrientes, Dianam, Cererem, Lunam caput eſſe unius Dei triviali germanitate pro-*

nun-

nunciant. in hac hæresi fuit Marcianus Capella, qui in Lunæ globo sistra Niliaca, Eleusiniam Lampada, arcus Dictynnæ, Tympana Cybeles collocavit. Superstat (*r*) Apis, imago Tauri Cælestis, Lunæ & Isidi sacer, & ideo in comitatu Isidis recensetur ab Ovidio & Appulejo. ut autem ipsi augustiores natales affingerent, ex vacca fulgure afflata conceptum fabulabantur; festo etiam septem dierum instituto, quo manente Crocodili ingenitam feritatem exuebant. & numerus septenarius huic genti sacer fuisse videtur in festis diebus. Juvenalis enim ita de Ægyptiorum privilegijs.

Pervigilique thoro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum sol invenit -----

Si causam quæras, religioni aptissimus visus est, magni etiam Pythagoræ instituto, ab Ægyptijs forsan Sacerdotibus, ut alia multa in ea secta, promanante. compertum Apin Memphin deducebant: ideo Lucianus & Clemens Alexandrinus à Memphitanis cultum Apidem testantur. Memphi præterea initiabatur. Solinus; quem repertum centum Antistites Memphin prosequuntur; ut incipiat sacris ibi initiatus sacer fieri. eadem habet Marcellinus, qui addit in Thalamum induci solitum. qui eum consecrabat, de more rituque priscæ religionis diadema gestabat: & Memphi Regis Ægyptij primum sacris initiabantur, & in Regni solio collocabantur. excipiebatur autem Apis hilaritate summa,

Lucianus de Astrol. *Theodoretus serm. 3.* *Ælianus lib. 11. de histor. an. cap. 10.* *Luctat. Placid. III. Theb.* *Ovid. 9. Met. & 24. Amor.* *Appul. 11. Met.* *Pomp. Mela. lib. 1. cap. 5.* *Plin. lib. 8. cap. 46.* *Solinus cap. 35.* *Ammianus Marcellinus lib. 22.* *Sat. 15.* *Appuleius lib. 11.* *Diodor. lib. 1. par. 2. cap. 4.* *De sacrificijs.* *In Protrept.* *Sidonius ad Magnum Fel. Cos.* *Non Apin Mareoticum sonabo.* *Ad Memphitica sistra concitari.* *Suet. Tit.* *Commentator Germanici Cæs.*

 ma,

Lib. 3. *Lib. 11. c. 10.* ma, ut referunt Herodotus, & Ælianus, quandoque turbis popularibus; apud quos deberet locari (inquit *In Hadriano.* Spartianus) omnibus studiose certantibus. ejusdem afflatu, si credere dignum est, concitati puerorum *Plin. Solinus* *Ælianus* greges futura præcinebant, quos προφήτας videtur *Lucian. in Deor. concil.* appellare Lucianus. Delubra eidem gemina; seu *Plin. l. 8. c. 46.* Thalamos adsignat Plinius, Aulam Herodotus, Psam- *Herod. lib. 2.* mitichi opus, in qua vice columnarum stabant colossi duodenum cubitorum. vide Strabonem *lib.* 17. *Plinius, & Solinus.* ubi Memphin, & Apidis Templum enarrat. *eundem stato die, ultra quem vivere fas non erat, aquis mergebant*, idque ex auctoritate librorum mysticorum, ut *Plutarchus. Pauf. Attic.* ait Ammianus. Memphi sepeliebant: & peracta sepultura, tum demum Sacerdotibus in Sarapidis Tem- *Tibul. lib. 1. El. 7.* plum ingredi licebat. demersum serio ipsi ridendi lu- *Lucian. de sacrif. & de Syr. Dea.* gebant. in luctu cæsariem attondebant. alterius repertu cessabat luctus. cæterum quod ad nos attinet, Apidis notæ investigandæ sunt, in quibus describen- *Lib. 9. Met.* dis auctores ita variant, ut recte cecinerit Ovidius.

———— *variisque coloribus Apis.*

In concil. Deor. lib. 3. Nec male Lucianus variegatum, seu discolorem appellarit. Herodotus namque has Api adscribit notas; ut sit toto corpore niger, ut in fronte candorem quadratum, in tergo effigiem Aquilæ, in lingua Can- *Lib. 17.* tharum, duplices in cauda pilos habeat. Strabo nigrorem corporis albedine quadam in fronte, & alibi interstinctum in litteras retulit. Plinius in dextro latere

tere candicantem maculam, & nodum Cantharum five ſcarabæum ſub lingua aſſignat. Solinus notæ albæ maculam tribuit. Pomponius Mela nigrum, & cauda linguaque diſſimilem aliorum refert. Ammianus Marcellinus, & Ælianus corniculantis Lunæ congenitam ſpeciem notant. à quibus omnibus abit ut plurimum Apis in Tabula expreſſus. dicendum ergo, aut non fuiſſe Notas eaſdem perpetuo, quod nemo ſanus negabit. qui enim poterant ea ludentis Naturæ ſtigmata, nulla intercedente cognatione ſeminis, eadem ad unguem prodire ſemper? ex intervallo temporum præſertim. quod enim ſcribit Plinius, non unquam diu quæri, improbatur teſtimonio Herodoti, Spartiani, & Marcellini, & ex eo prætere- *Polian. Strateg. lib. 7.* rea, quod Darius commentus eſt, ut à ſe deficientium Ægyptiorum gratiam iniret, præmio videlicet talentorum centum ei propoſito, qui Apin adduxiſſet. aut dicemus cum Æliano, minime Ægyptijs probatam fuiſſe narrationem Herodoti, & aliorum: ipſi enim multo plures Notas, eaſque diverſas recenſebant. quare conſulto videntur feciſſe Pomponius Mela, & Ammianus; quorum alter Apin certis maculis inſignem, alter diverſis genitalium notarum figuris expreſſum appellat. conveniunt tamen omnes, Herodoto excepto, in Lunæ recentis notam dextro lateri ingenitam, quam & in menſa agnoſcimus, & in æreo nummo Hardriani Imperatoris ſe vidiſſe alij teſtati *Sebaſtianus Erizius de Nomiſm. Lib. 2.* ſunt. animadvertit autem Achilles Statius, quod ad rem noſtram facit. *Niloticis bobus cornua temporibus*

alte consurgentia ita curvari, ut summæ illorum partes coire videantur, & plenæ Lunæ ambitum exprimere.
Lib.4.c.10. notavit autem Lactantius Firmianus, Hebræos olim ad profanos Ægyptiorum ritus conversos, Apin co-
Exod.c.32. luisse; quando nimirum longioris moræ, quam Moyses cum DEO fecerat impatientes, vitulum conflatilem cultus causa erexerunt. hujus farinæ fue-
3.Reg.c.12. runt vituli aurei, quos Jeroboam in Bethel, & Dan constituit. consuevit enim populus ille duræ cervicis, abominationes vicinorum in DEI viventis contumeliam impendio colere, ideo adsciti atque accersiti ab exteris nationibus Reemphaam Chaldæo-
Act. Apost. c.7. rum, Sidoniorum Baal, & Astaroth, Phœnicum Da-
3.Reg.c.11. & 17. gon, Moabitarum, & Ammonitarum Camos, &
Judic.c.10. Moloch sive Melchon. ex eadem schola prodierunt
4.Reg.c.23. & 21. lib.4. c.18. & 19. Aruspices, Effeminati, Galli, Fanatici, Conjectores, Excelsa, Luci, & reliqua Gentium nugamenta. neque vicinos tantum Hebræos, sed & longe dissitos Cocinenses, & Malabares videtur invasisse mala hæc
Rer. Indicar. Auctores à Ramnusio editi to.1. lues, Deos sibi ex armentis Boves seligendi; nisi fallunt rerum Indicarum scriptores frequentes, & fidei
De sacrific. & in Philopseud. non improbatæ. adstant Apidi sacerdotes, (S) Prophetæ videlicet, sive scribæ; mento etiam raso, ut
Lib.1.cap.2. De Iside, & Osiride. eos perstringit Lucianus, sacras ejusdem Notas velut pervestigaturi. Neque vero Isidi tantum, sed &
Lib.1. Saturn. cap.21. Osiridi, Oro, & Apollini sacer fuit Apis, Diodoro,
Ælianus lib.11. de hist. an. c.10. Plutarcho, Macrobio, & Æliano asserentibus. Eu-
Lib.7. de præp. Evang, cap.3. sebius etiam ex Porphyrio nigredinem & Cantharum ad Solem trahit, apposite singuli, testatur siqui-

S

dem

dem Appuleius, connexam, imo vero unicam rationem numinis, religionisque (in Iside, & Osiride) esse.

T De (*t*) Iside, cujus prope cernimus cornigerum simulachrum, nihil habeo quod dicam, eximium aliquantisper aut singulare. nisi forte ad rem putet aliquis pertinere capillitium satis prolixum, & excultum, quod Memphitæ ostentare solebant, à quo & frutici lapidescenti nigro, & Coralium imitato nomen inditum: quod forsan Isis eâ licentiâ, quâ cetera, Absinthio congenitum in superiori segmento manu præfert. hosce comæ honores æmulata Berenice, longe meliori invento cæsariem cælo inferri passa est, quam Callimachus, & Catullus insignes Poëtæ carmine magis, quam radio Conon illustrarunt.

Lucian. advers. indoctum.
Plin. lib. 13. cap. ult.
Sub. lit. I.

V Avis (*v*) illa muliebri facie, vel erit Siren, qualem delineant nummi veteres Valeriæ Gentis, apte ad Ovidij Metamorphosin, lib. 5.

Apud F. Ursinum.

——— vobis, Acheloides, unde
Pluma pedesque Avium, cum Virginis ora geratis?

Sirenes autem Proserpinæ comites fuerunt, quam cum Iside eandem monstrare, Plutarcho præsertim asserente, quispiam non magno negotio possit. intercessit præterea inter Isidem, & Sirenes cognatio aliqua; cum narret Apollodorus ex Acheloo, & Melpomene Mnemosynes filia Sirenes natas. at Hermopoli Musarum princeps (Calliopen intelligo) Isidis & Justitiæ nomine censebatur. vel si negemus esse muliebrem faciem, & virilem asseramus, ut capitis orna-

Lib. 1. Biblioth.
Plutarchus.

ornatus ſubindicat, quem fruſtra alibi quam in virili Icone quæſieris, dicemus eſſe Oſiridis ſymbolum, ex Accipitre, de quo infra ad ſatietatem dicemus, & Oſiridis vultu conflatum. cujus & Iſidis, Soliſve, & Lunæ conjunctionem ſeu relationem, quam è naturæ fontibus hauſtam, nemo veterum non agnovit, indicat imago ſedens, cui appoſitum eſt Ibidis caput, peculiari & inſigni (ut dicemus) unius (x) Iſidis nota. Crocodili præterea gemini throno ſubjacent, animantes apprime ſolares, quos Jamblichus propter hexagonarium numerum cum ſole convenire ſcribit. tradit enim Ariſtoteles parere eos ova ſexagena, quæ per totidem dies foveant, ultra quem numerum annorum, maxime vivaces, minime progrediuntur. comprobaret Jamblichi dictum nonnihil Achilles Statius, qui prodidit Crocodili dentes, ſi ad numerum redigantur, anni dies æquare; at ipſemet mendacium veritus, teſtimonij auctoritatem verbo elevavit. plura in hanc ſententiam Ælianus *lib.* 10. eſt autem hic numerus Aſtrologis prima menſura, quem τέλειον Græci, nos perfectum vocamus, inquit Cenſorinus. neque alia ratione factum putarim, quod apud Euſebium legitur, Solis imaginem Ægyptios in navi collocaſſe, quam Crocodilus geſtaret. quod navigium Marcianus Capella, cui nos non omnino malam medicinam fecimus, ita deſcribit: *cui Nautæ ſeptem, germani tamen, ſuique conſimiles præſidebant, in prora Felis forma depicta, Leonis in Arbore, Crocodili in extimo videbatur.* Felis nomine Ælurum intellige, & omnia

Pag. 52 & 72. — *De myſter. Ægypt.* — *Lib. 5. de hiſt. anim.* — *Plutarchus.* — *Lib. 4. in fi.* — *Plutarchus.* — *De die Natali cap. 11.* — *De præp. Eu. lib. 3. cap. 3.* — *Lib. 2. de Nupt. Phil.*

X

omnia in unguem quadrabunt, Crocodili ſcalpturâ Oriens, & Occidens, Circi Solaris Metæ exprimebantur, ut retulit Horapollo. eorundem antiquiores divinatione pollere Ægyptij arbitrabantur, cum de conſulentium manu cibos caperent, vel aſpernarentur, ut de Api narrat Plinius. Crocodilorum cultores fuerunt Ombitæ, Coptitæ, & Arſinoitæ; Thebani, & Mœrios ſtagni accolæ. quin & Urbi nomen à Crocodilis inditum: ipſis divini honores adtributi, ut aſſeruit præterquam plures nobilis Geographus, qui hujus præpoſteri cultus ſpectator fuit. Tentyritæ è contra, & qui circa Elephantinam erant interficiebant. Juvenalis.

Lib. 1. *Ælian. l. 8. cap. 4.* *Ælian. l. 10. de hiſtor. an. cap. 21. 24.* *Herodotus lib. 2.* *Strabo. l. 17.* *Sat. 15.*

Inter finitimos vetus atque antiqua ſimultas;
Immortale odium & nunquam ſanabile vulnus:
Ardet adhuc Ombos, & Tentyra, ſummus utrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, cum ſolos credat habendos
Eſſe Deos, quos ipſe colit. ---------

Omnia ad hiſtoriæ fidem. Joſephus enim, gravis in primis auctor, Apionem refellens, objicit, Ægyptios inter ſemet religionis ergo præliari. invaluerat enim pravus hic mos in univerſa Ægypto, politico quodam Regum conſilio, ne ſcilicet populi paria ſentientes facile contra ipſos conſpirarent, quæ fraus utinam ad quoſdam è noſtris, magno Chriſtianæ Reipublicæ malo non perveniſſet!

Lib. 2. *Diodor. Sic. lib. 1. par. 2. cap. 4.*

F ſed

ſed caveant. *malum enim conſilium*, ut vetus eſt dictum, *conſultori peſſimum.* pleraſque alias harum turbarum cauſas ne pigeat videre apud Plutarchum, qui narrat grave bellum ſua tempeſtate conflatum, ex hujuſmodi cultus diſparitate, inter Cynopolitas, & Oxyrynchitas. *Ombitæ liberos ſuos à Crocodilis raptari* (ô tenebras!) *mirifice gaudebant.* at non ita viſum Cleomeni, homini Alexandrino, qui hujuſmodi ineptias in privatam nundinationem convertit. Tentyritæ, & Apollonopolitæ egregie, qui noxias beſtias oderant, & interficiebant. cauſam quæris? Typhonem Oſiridis illum interfectorem, Deorum omnium hoſtem, in Crocodilum converſum eſſe exiſtimabant. Typhonem hunc, ne quid indictum abire patiamur, arbitrabantur Ægyptij vim quandam malam, & tyrannicam eſſe; à quo, ut verbo dicam, incommoda omnia fluerent. hæc ipſis Typhon, Seth, Bebon, & Smy appellabatur. oſſa Typhonis ferrum; Typhonem ipſum rufi coloris fuiſſe dictitabant. hunc Manilius proprijs videtur coloribus depinxiſſe.

Plutarcho adjungendus Appollo Abbas. Apud Pallad. in Lauſ. ſect. 48. Ælianus lib. 10. c. 21. Maxim. Tyrius ſer. 35. Ariſt. de Re. Famil. lib. 2. Ælianus lib. 10. c. 21. Plutarchus.

Manil. lib. 4. Plutarchus, quem omnino vide, & Agath. lib. 2. hiſt. Rabanus Maur. de inſtitut. cleric. lib. 2. Pet. Sic. Sulpic. Severus hiſt. ſac. extremo lib. 2. Iſidorus de vir. Illuſtr. & lib. 5. Etym. cap. 5. Theod. hæret fabul. l. 1. D. Hier. adverſ. errores Joan. Hieroſol.

Scilicet in Piſcem ſeſe Cytherea novavit.
Cum Babyloniacas ſubmerſa profugit in undas,
Anguipedem alatos ungues Typhona ferentem

Ab hac radice pullularunt Magorum ſomnia de Oromaza, & Arimanio; Manichæorum commenta, Incantatorum præſtigiæ, Gnoſticorum, & Marcioni-

cioniſtarum deliria, qui duo principia aſſeruerunt. Inter Ibin, & Crocodilum, ut in ſemitam redeamus, ea intercedit ἀντιπάθεια, ut ſolo Ibidis pennarum contactu (ſi Æliano credimus) Crocodilus ſtatarius fiat. Oſiridi anteambulonis, Iſidi ſtipatoris o- *Lib. 10. de hiſtor. anim. cap. 30.*

Y peram præſtat (y) Orus, ut arbitramur, de quo inferius * agemus; peritos Structores imitati, qui in *Pag. 50. & ſeqq.* paupere domo ita convivium inſtruunt, ut Cenæ caput plerumque in extremos miſſus rejiciant. Iſis

Z (z) in ſolio ſacro Tabulæ meditullium obtinet, univerſæ rei contextum & ſeriem ſibi vendicans. ornat ipſius verticem Numidica guttata, caput fovens expanſis alis, quali poſitu cernitur & in antiquo æreo ſigillo, quod ſeorſum in AUCTARIO * dabitur. & *Tabula. V.* ſane Pauſanias docuit nos, apud Tithorenſes Meleagride ave Iſidi fieri Ægyptio ritu. *In Phocicis.* avi impoſitus ceſticillus, è quo ſurgunt bina Perſeæ folia, & cornua illa ſatis decantata, inter quæ bicornis Scarabæus, quem Taurum Ariſtoteles, Lucanum vocavit Nigidius, *Lib. 5. de hiſtor. an. c. 19.* Lunæ ſacrum, ut notat Horapollo, quod, ut & *Plin. lib. 11. cap. 28.* Porphyrius animadvertit, in partu fovendo VIII. *Porphyrius. lib. 4. de abſtinentia.* & XX. dierum periodum Lunarem obſervet. Scarabæi charactere Ægyptiorum bellatores ſignabant, *Plutarchus & Ælian. lib. 10. c. 16.* ea ratione, quod cum fœminino genere hoc inſectum careat, viros utique ſolos deceat bella tractare. addit Plinius ab Ægyptiorum pleriſque inter numina *Lib. 30 c. 11.* coli. imo è gemma, lapideve eoſdem elaborabant, in eum videlicet uſum, ut filo trajectos geſtarent; cujuſmodi è Sarda vidi apud amicum meum EDMUN-

DUM BRUTZIUM insignium rerum acerrimum conquisitorem. Isis ipsa plumatili veste induta est, è Numidicæ pennis confecta, familiari ut videtur, & penè domestico integumento, quod fortasse guttarum specie Osiridis etymon referret. Ferculi basin ornant (*aa*) Hieracosphynx, & (*bb*) Canopus, AA de quibus sermo erit * inferius. Sceptra baculosve, BB quos & à lateribus, & in basi conspicimus, Artapani testimonium insignivit. is enim apud Eusebium refert, cum Tellus à Moyse baculo icta, Muscas, Ranas, Locustas, & alia hujusmodi fastidia protulisset, consuevisse Ægyptios in templo Isidis, quæ Terra foret, Baculum, cultus, & memoriæ gratia collocare. hæc apud Pierium pessime descripta sunt, ab ijs forsan, qui Autographa non capiebant. Oro stanti, è regione est (*cc*) fœmina, de cujus nomine mihi CC non liquet. scio quidem Ægyptijs cultas esse Nephtyn, quam Finem, Venerem, & Victoriam esse censebant; Tithrambo seu Hecatem, Thermutiden, & Eumenutin Canopi uxorem; Themidem, Vestam, & Gratias, at hæc omnia nihil ad Bacchum, ut in Adagio est. ad (*dd*) Osiridem veniamus, cujus DD scabello insculptus Leo est, apponi solitus sub Ori Throno, ut Horapollo testatus est, cujus auctoritas apud me magna pervicit aliquando ut crederem, icones omnes, quæ Upupam præferunt in virga sacra (ut ipsi appellabant) Ori esse, quem necis paternæ vindicem fuisse scribunt omnes. hæc mihi supprimere non libuit, quæ fortasse amatorem invenient. pulcrum

Marginal notes: πολυόφθαλμος. — * Pag. 70 & 75. — *Lib. 9. præp. Eu. cap. 4.* — *Lib. 14. Hierogl.* — *Plutarchus.* — *Epiph. lib. 3. adv. hær. & in Ancor. Herodot. lib. 2.* — *Lib. 1. c. 71.*

crum enim duxi semper veritatem, etiam per existimationis dispendia conquirere. utcumque hæc se habeant, non hallucinabitur, qui Solem, Orum, & Osiridem in unum redegerit, & Osiridi Leonem assignarit. ignitæ namque naturæ animal, caloris, & ignis auctori convenire arbitrabantur. & Solem retulit Porphyrius à quibusdam Lacertum, Leonem, Draconem, Accipitrem appellari. ad hæc Leonis signum in Zodiaco Ægyptij domicilium Solis appellaverunt. & ideo Crœsus Delphos inter alia Anathemata Leonem aureum misit. Segmenti hujus extremum obtinent signa (*ee*) Isidis, cum Sacro capitis ornatu; Spicis nimirum, vulturinisque pennis. de Spicis præter Ovidium, & Appulejum, insignis est Tertulliani locus, in libro *de corona militis* ita scribentis, si & Leonis Ægyptij scripta evolvas, prima Isis repertas spicas capite circumtulit. de Pennis Ælianus, qui easdem in Ægypto vestibulorum fastigijs ornamento esse testatus est. pone Isidem hinc Rana, illinc Cynocephalus, (*ff*) nisi quis Cercopithecum esse malit. at Cynocephalum stantem, manusque in cœlum tollentem Βασίλειόν τε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα fuisse Lunæ exorientis symbolum retulit Horapollo. βασίλειον Grammatici Regiam interpretantur. ego cum vulgata Horapollinis versione Regium insigne, seu Diadema lubens retineo; favente præsertim Pictura, quam præ oculis habemus. & quidem Regium capitis insigne (sive Reges priscos intellexerit Horapollo, sive Imperatores, quorum ævo vixisse creditur) circulum

[Margin notes: *Lib.4. de abstin.* (beside "Porphyrius … Draconem"); *Macrobius. lib. 1. Satur.* (beside "in Zodiaco … appellave-"); *Herod. lib.1.* (beside "runt. & ideo Crœsus"); EE (left margin, beside "obtinent signa (ee)"); *Lib.2. Meta.* (beside "præter Ovidium"); *Lib.10.c.23.* (beside "tas spicas … Ælianus"); FF (left margin, beside "cephalus, (ff)"); *Lib. 1. c. 15.* (beside "matici Regiam … Ho-"); *Suidas.* (beside "(sive Reges priscos")]

Lib.6.c.37. imitabatur. firmat hæc Ælianus, qui Aſpidum picturam in diadematibus Ægyptiorum Regum notavit, quam in Tabula videri nemo opinor negabit. at ſi cui hæc minus placent, audiat quid mihi ex inſperato venerit in mentem, conſuevit dædala Antiquitas res hominum opinione religioſas, & auguſtas, quibuſdam veluti Notis inſignire, per quas ipſis aliqua dignitas accederet. inter has maxime nobilis fuit orbis quidam capiti aliquando circumſcriptus, Venerationis index & Majeſtatis, quæ humanam excederet; hunc ego Imperatoribus, quos Veteres ſupra faſtigium mortalitatis elatos ſuſpiciebant, Provincijs Orbis Romani, Urbibus primarijs, animalibus etiam Deorum circumpoſitum notavi. & quod ad Auguſtos pertinet, extant numiſmata ærea Antonini Pij, & Conſtantij illius, qui Arrianis favens Catholicam Eccleſiam perturbavit.

Edidit Hieronymus Rubeus in Append. hiſtor. Raven. Et Ravennæ, in Æde D. Vitalis, manent adhuc antiquiſſimæ ex opere muſivo Juſtiniani, & conjugis imagines, quarum capita noſter hic circulus ambit.

Pro-

Provincias, & urbes videmus in libro cui Titulus eſt NOTITIA UTRIUSQ. IMPERII. & in Tabula Itineraria, quam debemus MARCO VELSERO Cl. Viro, cujus beneficio factum eſt, ut nobile illud Antiquitatis monumentum in lucem prodiret. Pavonem poſtremo ita exornatum geſtat Æternitas, in antiquo nummo Fauſtinæ Auguſtæ.

Hunc Orbem Ægyptij in ſummo capite ſimulachrorum ſuorum locabant: quod & hic & alibi licet animadvertere. ab illis Romanos ſumpſiſſe licet ſuſpicari: & variaſſe, habita decoris ratione. quod capiti, cui divinum quid ineſſe putabant, eo ſitu corona aptaretur, qui tamen ornatus inſequentium Principum moderatione, & tacito omnium conſenſu, DEO, & Sanctis ejus, ut alia pleraque in totum ceſſit, & antiquum Diadematis nomen in hodiernum diem retinuit. at Cynocephalus, à quo digreſſi ſumus, Diademati Lunæ ſpeciem annexam habet, cum qua ut Jamblichus tradit, communes habet physicas rationes, quæ ſunt, eadem exoriente lætari, deficiente mœrere. Cynocephalos in numero ſimiarum ponunt Ariſtoteles, Plinius, & Solinus, ut minus

De myſterijs Ægyptior.
Ariſtot. l. 2. de hiſt. an.
Plinius lib. 8. cap. 54.
Solin. cap. 30.

nus mira videantur, quæ de eorundem docilitate prædicat Ælianus, Ptolemæis videlicet regnantibus, litteras pingere, ſaltare, tibias inflare, ſtipem pro his colligere, & in marſupium conjicere doctos fuiſſe. hos Hermopolitæ in numinum loco habuerunt, ſi Straboni credimus. Cynoproſopos videtur appellare idem Ælianus, quibus manus cum robuſtis unguibus, caput & dentes caninos, pectus hirſutum, & pedum celeritatem tribuit. de (gg) Rana, quæ Perſeæ pomo inſidet vix habeo quid dicam. ut enim Ælianum miſſum faciam, qui Ranarum Ægyptiarum vafritiem commendat, conjicere poſſumus, hoc animal veluti fœtum Nili, quem Sacerdotum ſapientiores Oſirin vocabant, in aliqua veneratione fuiſſe. hinc autem in ſacris ſcalpturis Embryonis nota fuit, ut quæ eſſet Telluris, ac ſi dicas Iſidis filia, quam Nilus altricibus aquis fœcundat. his accedat oculorum acies, qua ita pollet, ut ejuſdem aciei fuerit ſymbolum peculiare: ut ex hoc capite Oſiridi, & Oro perbelle congruere queat. GG

Lib. 1. de hiſt. anim. cap. 10.

Hæc & hodie perdocentur, ut prodit oculatus teſtis Petrus Bellon, *lib. 2. obſer. c. 52.*

Strabo l. 17.

Ælian. l. 10. cap. 26.

Idem lib. 1. de var. hiſtor.

Plutarchus, & Euſebius.

Horapollo, lib. 1. c. 25.

Idem lib. 2. cap. 101.

Supra ea, quæ diximus ſimulachra, ſtat in proprio veluti conſepto Apidi adverſus Taurus alter & ipſe ſacer: *Onuphis* (*hh*) videlicet, qui & *Menuphis* Suidæ (niſi hoc nomen utrobique corruptum ſit) *Baciſve*, ſeu *Mnevis*. totidem enim apud Ægyptios (quod ego ſciam) culti ſunt. Onuphis niger fuit, magnitudinis admirandæ, & herbam Medicam depaſcebatur. Bacis Hermunthi colebatur Soli ſacer, nam, & per ſingulas horas mutare colores affirmatur, inquit Macrobius, HH

Ælian. l. 12. cap. 11.

Macrob. l. 1. Saturn. c. 21.

crobius, & hirſutus dicitur ſetis, in adverſum na-
ſcentibus, contra naturam omnium animalium.
Mnevis item Soli ſacer Heliopoli colebatur, niger
& nonnullorum ſententia Apidis pater, quem maxi-
mis teſtibus nigerrimum, & adverſis pilis inſignem
fuiſſe ſcribit Euſebius; quem *Netiron* vel *Neuton*
videtur appellare Macrobius. inter hos diſceptato-
rem agere non lubet. unum docuiſſe ſatis erit, in
Archetypo nigri coloris eſſe bovem hunc, quem ſi-
quis unicum re, nomine triplicem eſſe dixerit, non
inepte dixerit.

Ælianus lib. 11. c. 11. Diodorus lib. 1. par. 2. cap. 4. Euſeb. lib. 2. præp. Eu. c. 1. Plutarchus, & Ammianus. Marcellinus lib. 22. qui videtur hæc ignoraſſe cum ſcribat ſuper eo nihil dici memorabile. *Euſeb. lib. 2. de præp. Evang. c. 3.*

Reſtat nobis explicandum Menſæ infimum ſpa-
tium, quo peracto limbum percurremus, cum a-
liqua ſpe, ſi non Palmæ, at plauſuum tamen, &
11 adclamationum. occurrit autem (*ii*) Iſis, cujus
capiti inſidet calathus cum manubrio, Oſiridi com-
munis; ut amborum vis frugifera, & capacitas,
omnia in ſublime trahentium, declararetur. De A-
ſpide, Stellaque * ſuperius. hic ſatis erit admo-
nuiſſe, Aſpidem repetitæ juventæ beneficio, & in-
ceſſus facilitate, ſideri comparatam fuiſſe. quod
adeo verum eſt, ut notarit Clemens Alexandrinus
Aſtra propter obliquam converſionem corporibus
ſerpentum aſſimilata fuiſſe. Interpretationem pro-
ximæ Iconis cogitavi ſæpe ſæpius an attingere ex-
pediret, tantam inquirenti difficultatem obtrudere
viſa eſt. & denique conſultius viſum fuit, dicere ali-
quid, ut quæſtionis ambagibus expoſitis, doctio-
res ad hæc diſquirenda provocarem. qua in re Le-

Macrob. l. 1. cap. 20.

* *Pag. 26 & 31.*

Plutarchus.

Lib. 5. ſtrom.

ctorem monitum volo, me conjecturis, quando alia non ſuppetebant, indulſiſſe: cum modo tamen, & voto corrigendi, ſi quid minus vere dictum inciderit. Goropius Canopum contra hiſtoriæ & veterum monumentorum fidem interpretatus eſt. an ego meliora in medium attulerum, eruditi Lectoris hæc erit cognitio: Euſebius ex Porphyrio ſcribit, Ægyptios Mundum expreſſiſſe complicatis pedibus, veſte variegata indutum, auream Pilam capite ſuſtinentem. hæc ideo, quia locum non mutet, quia ſtellatus ſit, quia rotundus. Plutarchus vero libro ſæpius citato, ex Eudoxo Ægyptiam fabellam recitat. Jovem videlicet pedibus inter ſe connatis feriantem, ab Iſide ad greſſum expeditum fuiſſe. cujus fabellæ hoc erat ὑπομύθιον, Dei mentem inconſpicuam & latentem ſua natura eſſe: motu autem ad rerum procreationem proceſſiſſe, quare dicamus & nos, propoſitum ſimulacrum (*k k*) Ori eſſe, cujus nomine Ægyptij Mundum hunc interitui & ortui obnoxium; ideoque veluti ſpurium à Typhone accuſatum, intellexerunt. quæ indeſinens recentium formarum libido fecit, ut Orum illi à Baccho, & Priapo non ſejungerent. ab hoc capite fluxit Ori diſcerptio, quem Luna, ſeu Iſis, Mundi mater, in aqua repertum, vitæ reſtituit (ita fabulabantur) & immortalem fecit. genitalis enim Aquæ vis, & Luna ſublunarium Regina Mundum & fœcundant, & immortalem fere per varias rerum vices efficiunt. hinc apud eoſdem Ægyptios invaluit opinio,

Lib. 7. Hierogl. & alibi.

Lib. 3. de præp. Eu. c. 3.

Plutarchus.

KK

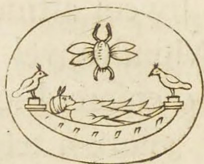
Suidas.

Plutarchus.

nio, Lunam & Solem oculos Ori fuiſſe, appoſite ad Hiſtoriam ſacram, in qua DEUM legimus duo luminaria magna in Mundo conſtituiſſe. quod vero ad Jovem attinet, nihil aliud Jupiter fuit, quam Mundus vel Mundi pars; ut pene putidum ſit recenſere hìc Orphei, Empedoclis, Arnobij & aliorum teſtimonia. hinc Solem Jovis oculum appellavit antiquitas, & Jovis, Cœli, Mundi mentem. Hoc igitur Ori Ectypon eſſe ſtatuamus, quem in Paludibus apud Butum Latona primum enutrivit. in cujus rei memoriam inſtitutum videtur, quod D. Epiphanius narrat; Buti videlicet ſenes Sacerdotes caput raſos, ad inſtar Nutricum Orum ſeu Harpocratem geſtare circumcurſantes, & faciem pulticulis oblitos eam in ebullientem lebetem demittere. & quidem hæc imago ad infantis pueri ſpeciem accedit involuta nimirum faſcijs, & compoſitis pedibus, quo ſtatu Deorum ſimulacra apud Ægyptios fingi teſtatur Heliodorus *lib. 3. Æthiop.* Hujuſmodi ſunt icunculæ fictiles, quas paſſim in thorace conditorum funerum, ex Ægypto ad nos advectorum, Aromatarij reperiunt. ut ſuſpicari liceat Herodotum de funeribus Ægyptiorum loquentem, religione aliqua impeditum, Ori nomen conſulto ſubticuiſſe. nemo enim erit (modo conditum funus viderit) qui nos nugari putet, ſi dixerimus, hanc imaginem ſervati funeris exemplar.

Plutarchus.
Gen. 1.
Apud Appulejum de Mundo, apud Plutarch. de Placit. Philoſ.
Arnob. lib. 3. adverſ. gent.
Macrob. l. 1. Sat. cap. 21. & 18. & 19.
Plutarchus.
Epiphanius lib. 3. adver. hær.
Euterpe.

vidimus autem apud NICOLAUM FABRICIUM Ori typum in Gemma, quem hic delineatum voluimus.

Oſtentat autem Orum in Baride forſan jacentem, virgata veſte indutum, pedibus indiſcretis. Caput & pedes obſidet Upupa, quod ſumme pius Oſiridem parentem à Typhone interemptum ultus fuerit. de Scarabæo cornuto ſatis paullo * ſupra. Orum in Tabula contuetur (*ll*) Iſis, modiolos quinque præferens, quorum rationem intactam ſinere, quam per divinationes inveſtigare maluimus. Sacra Avis Accipiter librum, quo Deorum Ritus continebantur, detulit olim ad Sacerdotes, ideoque jure Iſidis capiti inſiſtit, quæ Dijs quibuſque Templa, Honores, & Sacerdotes conſtituit. hæc autem doctrina in libros relata eſſe videtur; Pythagoras enim apud Lucianum ſe Rituales Ægyptiorum didiciſſe profitetur. in proxime ſequenti Oſiridis (*mm*) ſimulacro ſtatus pedum notandus, ceteris quoque hujus Tabulæ Imaginibus communis. ſunt enim omnes varis pedibus, & in ſe contractis. cujus rei ratio ab Ariſtotele petenda, qui in problematis quærit, cur Æthiopes, & Ægyptij blæſi ſint. τὸ βλαισοὶ, qua voce ibi

Margin notes: * *Pag.* 43. — LL — *Diodorus, lib.* 1. *par.* 2. *cap.* 4. *Idem lib.* 1. *cap.* 2. — *In Gallo.* — MM — *Problem. ſect.* 14.

ibi utitur Philoſophus, quid ſignificet, Interpretes inter ſe digladiantur. ego pravitatem interpretor. at vero qualis ſit diſtortio hæc, & quarum corporis partium, Ariſtoteles uti conſpicuam non explicavit. Nos è Tabula primi forſan omnium (venia ſit dicto, ſubodorati ſumus. cum Tabula faciunt pleræque Ægyptiorum numinum Icunculæ fictiles antiquiſſimæ, apud PROSP. ALPINUM, qui olim Ægyptum magno cum fructu ſtudioſæ juventutis peragravit. imo apud eundem ſpectatur Tela Indica, ex Æthiopum officinis prompta, in qua indigenarum mulierum mira ſimulacra eodem poſitu pedum incedunt. at negabit quiſpiam, Ægyptios propria corporis vitia in Dijs expreſſiſſe. non negabit opinor, ſi apud Theodoretum legerit, Αἰγυπτίους ὡσαύτως αὐτοὺς διαμορφοῦν πρὸς τὴν οἰκείαν μορφήν. quod Æthiopes, Thracas, Perſas, Medos feciſſe commemorat. ceterum hæc Theodoretus à Clemente Alexandrino videtur mutuatus. at quia ſupra votum meum contigit, ANTONIUM QUÆRINGUM (norunt omnes quem virum) in explicatione Ariſtotelici problematis mecum ſentire, à ſtudioſis Lectoribus me gratiam initurum certo ſcio, ſi ejuſdem hac de re aureolam diſputationem, cujus deſcribendæ, vir non minus ingenuæ naturæ, quam eruditionis, mihi poteſtatem fecit, in Commentarium meum inſeruero.

Serm. 3.

Lib. 7. Strom.

ANTONIUS QUÆRENGUS LAURENTIO PIGNORIO.

Uod tam verecundè inſignium virorum opiniones convellere aggrederis, in eo Laurenti non minorem judicii laudem, quam modeſti, ac pudentis animi promereris. ſi qua enim in re probandus eſt antiquus è Menandri comœdia ſenarius.

τὸ πολλὰ τολμᾶν πολλ᾽ ἁμαρτάνειν ποιεῖ.

Probandus certe in re litteraria, in qua nullum peccandi modum cum ſibi ſtatuat audacia, difficile dictu eſt, quam licenter, hoc præſertim ævo, graſſetur in bonas artes. Sed in tanto veritatis, ac pudoris diſcrimine audi tamen, quid à graviſſimo Theologo pronuncietur. *Si quis eſt*, inquit, *qui ob humanam auctoritatem rationi abrogandam fidem exiſtimet*, *hunc tu dignum ducito, qui divini vatis ſententia brutis animantibus adnumeretur*. & rurſum : *Qui alium adigit*, *ut in verba magiſtri juret*, *nec præterea quidquam aut ſcribat*, *aut doceat*, *quàm quæ ab illo tradita accepit*, *is ad veritatem pergentibus viam obſtruit*, *& ingenii lumen contra æternæ legis præceptum non abdit modo* , *ſed opprimit* , *& extinguit*. Audendum ergo, ſed ita ut numquam excidat, τὸ μέτρον ἄριστον, & ſi quid refellimus, id more tuo improbemus, non contentionis, aut inanis gloriæ ſtudio, ſed publicæ utilitatis.

Quod

Quod vero pertinet ad locum Ariſtotelis in problematis, videris mihi tam felici conjectura Ægyptiam ſuperſtitionem cum Græca Philoſophia contuliſſe, ut ſi quis à te forte diſſentiat, nemo tamen eſſe poſſit, qui opinionis tuæ rationem non maxime probabilem fateatur. Quid enim illis acutius? Veteri mortalium inſtituto ad ſuæ quiſque gentis ſimilitudinem omnes deorum ſpeciem effingunt, cur igitur nullam Iſidis,& Oſiridis imaginem non varis cruribus antiquus cælator expreſſerit, ab ipſa Ægyptiæ gentis corporum habitudine petendæ ſunt cauſæ. Tum addis, Ad docuit nos Ariſtoteles, quod in dijs illis cum admiratione intuemur,id vulgo in omnibus Ægyptijs naturam efficere. jam ergo invenimus quod quærebamus; Quin duo ſimul didicimus,& quod modo dictum eſt, & quæ recta ſit interpretandi Ariſtotelis in illo problemate ratio. τὸ βλαισὸν enim cum multa ſignificet,ad peculiarem tibiæ demonſtrandam inflexionem, qualem in Ægyptia Tabula inſpicimus,aptiſſime duci potuit. Sed duos habes magni nominis adverſarios, Theodorum Gazam, & Guiljelmum Budæum, qui tamen cum inter ſe diſſentiant, te, ſi neutri accedis, ab judicij temeritate facile vindicant. Putavit Theodorus, nihil aliud eſſe apud Ariſtotelem eo loco βλαισότητα, quam pravam pedum inverſionem, atque ea de cauſa., quod barbarus interpres intortum ſimpliciter reddiderat, id ipſe ſuo more ſimul transferens, & declarans, novo in lingua latina dicendi genere pedum blæſitatem appellavit.Hanc vero maxime

pro-

propriam ejus esse vocabuli notionem probare potuit non levibus argumentis. Nam Suidas cum duobus in locis blæsi rhæbique differentiam exponeret, illum proprie dixit esse, cujus pedes à genu detorti conspicerentur, hunc vero cui vitium esset in tibia. Et Xenophon initio libelli περὶ ἱππικῆς, ubi docuit equorum ungulæ, si nimium depressæ sint, inde fieri, ut pars pedis interior ingrediendo lædatur, statim addidit ὥσπερ οἱ βλαισοὶ τῶν ἀνθρώπων. Inepte vero hujusmodi usus esset exemplo, si βλαισότης aliud esset quam pedis inversio. Postremo Alexander cum primo problematum libro indagandum proposuisset διὰ τί τῶν εὐνούχων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόδες διαστρέφονται in secundo eandem prope repetens quæstionem ita scripsit διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι μακροὶ καὶ βλαισοί; quasi indicare vellet, illos ipsos, quibus distorqueri pedes alibi dixerat, blæsos proprie nuncupari. His fortasse, aut non admodum ἐνδοξοτέροις suam tueretur Theodorus translationem. Budæus vero, cum ad hujus vocabuli aperiendam proprietatem multa congerat, nec satis explicet, quid potissimum probet, ita Aristotelem videtur interpretari, ut blæsum dici velit, cujus crura extrorsum diversa, ac divaricata sint. hunc autem eundem esse cum valgo, quod ex Sex. Pompeij explicatione facile intelligi putat. valgo vero ita varum opponi, quemadmodum blæso opponitur rhæbus. Hæc Budæus, quorum si quis rationem exigat, non deerunt, quæ respondeat; nam ut Latina omittantur, quæ ad Aristotelis verba recte interpretanda nihil faciunt,

ciunt, Julius Pollux lib. ſecundo ὀνομαστικοῦ ῥαιβοὺς inquit καλοῦσιν οἷς καμπύλα εἰς τὸ ἔνδον τὰ σκέλη, βλαισοὺς δὲ οἷς τὸ ἀπὸ τῶν γονάτων εἰς τὸ ἔξω ἀπέστραπται. Poſt Pollucem Galenus (quamquam enim σύγχρονοι, fuerint, videtur tamen Galenus adulto jam Commodo, cujus præceptor Pollux, plura ſcripſiſſe) cum in libro περὶ αἰτίων duas attuliſſet cauſas ; ob quas crura depravari contingeret, tertiam addidit, quam impoſiti corporis molem eſſe dixit, atque ejus onere, quibus rectiora quam naturæ uſus expoſceret crura eſſent, eos blæſos fieri; contra rhæbos, quibus paulo pronius inter ſe curvata ſinuarentur edocuit. Tum diſertis verbis quarum rerum ea vocabula notæ eſſent oſtendere aggreſſus, eadem prorſus attulit, quæ paulo ante ex Polluce deſcripſimus. Ergo ſi Budæum audias, Ægyptios & Æthiopas valgis fuiſſe cruribus ex Ariſtotele diſcimus; ſi Theodorum, pravis tantum pedibus eos laboraſſe probat hypotheſis; utrumvis autem admittas, inde tuam everti explicationem contingit, unde tu illi ſubſidium paraſti; nam ſi blæſitas nulla eſt, quæ poplitibus in exteriorem partem projectis pedes comparet, & in recto veſtigio ingredientem hominem ſtatuat, vel perverſe in antiqua tabula rudis artifex Ægyptiorum corpora adſimulavit, vel turpi lapſu pro cruribus pedes, pro varo valgum Ariſtoteles in quæſtionem vocavit. Non tamen hæc ejuſmodi ſunt, quæ te facillime de ſententia dejiciant. Ac primum, quod utrique adverſariorum commune eſt, ſi τὸ βλαισὸν inferiores tantum corporis partes

 invertit,

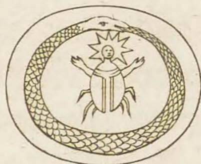
invertit, cur libro *de Animalium hiſtoria* ſcripſit Ariſtoteles, *flecti hominis brachia in poſteriorem partem*, cum illa exceptione πλὴν μικρὸν ἐβλαίσωται εἰς τὰ πλάγια τὰ ἐκτός. ; Blæſitas igitur de brachijs etiam, ut loquuntur ſcholæ, prædicatur. Hoc communiter adverſus ambos. ſunt vero quæ etiam ſingulis ſeparatim objicias; nam primum quod attinet ad Theodorum, vel blæſum ad pedes recte contractum dicitur, quod ea propria ſit vocabuli ſignificatio, vel quod eum neceſſario ſenſum expoſtulet dubitationis propoſitæ methodus. Sed tam anguſtis finibus ejus vocabuli notionem minime circumſcribi clare intelligimus, cum ex verbis 2. libro de Animalium hiſtoria nuper prolatis, tum ex libro de Animalium ingreſſu, in quo ſepties repetitus ejuſdem vocis uſus, ad ſignificandam cruris inflexionem plerumque adhibetur. Dubitationem vero, quam proponit Ariſtoteles, non eſſe ad pedes tantum referendam, & cauſa rei quæ γενικῶς redditur, & ipſe prope ſenſus aperte demonſtrat; nam ſive calor, ſive moles membra diſtorqueat, qui in longitudinem porrectiores ſunt artus, eos facilius vi aliqua adhibita à recto deduci neceſſarium eſt. Budæi vero ſententiam non multo validioribus machinis & ipſam demoliaris; nam cum dicit blæſum Ariſtoteli valgum eſſe, non animadvertit, ſi hoc verum ſit, inde effici, ut Analyticæ artis vel inventor vel expolitor Philoſophus logicas ſyllogiſmorum conſecutiones ignorare videatur. Quid eſt enim? crura Ægyptijs extrorſum flectuntur, quia caloris exſuperantiam

flexio cruris inſequitur. At vel pueri cognitum habent, non commeare inter genera & ſpecies argumenti neceſſitatem. Præterea, ſi nihil blæſum eſt, niſi quod exterius inverſum à naturæ rectitudine abſcedit, cur ad eam brachiorum blæſitatem, cujus argumento ſuperius uſi ſumus, addidit Ariſtoteles explicationis loco verbum illud ἐκτὸς? Profecto aut ille περιττολογίας eſt accuſandus, aut Budæus improprietatis. Hæc ſingillatim adverſus utrumque. Quemadmodum vero ad ea, quibus ambo ſuam tueri poſſe interpretationem videbantur, reſpondeamus, omniſque è medio difficultas amoveatur, hinc ut arbitror ducetur tutiſſima ratio. Cum præ rerum innumerabili multitudine omnis verborum penus magna ſemper laborarit inopia, impulit uſum neceſſitas, ut quæ unius tantum rei propria vocabula eſſent, illa ad res plures ſignificandas, certa quadam obſervata ſimilitudine, audacter protraheret. Ex eo verborum genere βλαισότης eſt; nam vel omnem in partibus animalium ad inceſſum neceſſarijs à recto declinationem ſignificat, vel ei tantum tribuitur, quæ definitæ alicujus partis eſt propria. utrumque vero genus, tam commune, quam proprium, pari diviſione diducitur; nam vel adminiſtri progreſſionis artus noxia flexione obliquantur, vel facilioris motus gratia ſic à natura ſunt inſtituti. Ita ſex in genera blæſitas abit. Nec vero difficile eſt ad ſingula, quæ enumeravimus genera, veterum ſcriptorum uſum, & doctrinam accommodare; nam ſi pro varia ſententiarum ratione verba diligenter

expendantur, primum blæſitatis genus adhibitum invenietur ab Ariſtotele in lib. 2. de hiſtoria Animalium. ſecundum, & tertium ab eodem in lib. de Animalium ingreſſu. quartum ab etymologico cum blæſum idem eſſe dixit quod παραλυτικὸν. quintum à Galeno, & Polluce, ſextum denique à Xenophonte, Alexandro, & Suida. Quodnam vero ad blæſi genus controverſi problematis quæſtionem referendam cenſebimus? Profecto ad illud, quod dubitationi parem eſſe reſponſionem oſtendat, eſt autem reſponſio ejuſmodi, ut cauſas inflexionis afferat nullam certam ad ſpeciem contractæ. Quam vero in partem illa flexio vergeret in Ægyptijs, tu mira ſubtilitate ex veteri tabula demonſtraſti. Quod ſi noſtra quoque tempeſtate, ijſdem terrarum in oris genitos, non valgis ſed varis ingredi cruribus nos docuiſſes, nullam prorſus de tuæ veritate opinionis in animo cujuſquam dubitandi anſam relictam exiſtimarem. Habes, quod te expetere oſtendiſti, meum de tua conjectura judicium. Quod vero aliquando tibi dixi, multa eſſe in Platonicorum libris, quæ ſi familiarem ipſis philoſophandi rationem ſequi vellemus, de abditis rerum cauſis, deque abjunctis à materia mentibus, ex hac ipſa tabula depromi poſſent, id ejuſmodi eſt, quod vel inanibus comminiſcendis allegorijs, quales damnantur à Socrate, ingenij vires miſere deterat; vel ſi quid etiam contineat, quod cognoſci non inutiliter poſſit, ab ea tamen commentatione, quam tu tibi propoſitam initio nos monuiſti, ſit plurimum alienum.

Pro-

NN Proximum ſubſellium occupat (*nn*) Iſis, cui ſtans
OO (*oo*) Oſiris aviculam porrigit, alis veluti applauden-
PP tem. poſt hæc Iſidis (*pp*) effigies. cujus capitis orna-
tus Loti Floribus & Perſeæ folijs diſtinctus, faciem
humanam Æluri habentem auriculas includit; cu-
juſmodi & alibi viſitur, quod ſymbolum & in vertice
Siſtrorum apponi teſtatur Plutarchus. Felis enim ob *De Iſide, & Oſiride.*
varietatem, vim noctu agendi, fœcunditatem, ſtatas
cum Lunæ vicibus oculorum auctiones. & immi-
nutiones, Iſidem indicabat, qua ratione inferius Fe-
lem cum ſiſtro conſpicimus. muliebris vero facies,
non ſine mente, conſilioque Lunæ curſum agitari
QQ demonſtrabat. ſuperius pandit alienas alas (*qq*) Sca- *Clem. Alex. lib. 5. Strom.*
rabæus, Solis imago, ejuſdemque in curſu æmulus, *Horap. lib. 1.*
in exuenda ſenecta Lunæ exemplar. ejus encomia *Ariſtoteles lib. 8. de hiſt.*
cum alij collegerint, ſufficiet appoſuiſſe hic antiquam *anim. cap. 17.*
Gemmæ ſcalpturam.

In ea Solis caput concinne Scarabæo impoſitum,
quæ omnia ſerpens caudam vorans ambit, ut daretur
intelligi fortaſſe, Orbis hujus lucem à Sole eſſe, qui ſa-
piente curſu vitam animantium moderetur. Accipi-
RR tris caput, in imagine ſequente, Oſiridem (*rr*) veluti
digito monſtrat; ut enim refert Euſebius ἐν Ἀπόλλωνος *Lib. de præp. Evang. c. 3.*

πόλις colebatur ἱερακοπρόσωπος ἄνθρωπος lancea Typhona interficiens. Accipitris faciem (cetera enim nostri instituti minime sunt) ipse ad Solem refert, cum ea Avis lucis & spiritus Ægyptijs symbolum sit: tum ob Alarum pernicitatem, tum ob vim in altiora tendendi. imo Plutarchus Accipitris picturâ ab ijsdem Osiridem sæpe proponi refert. cujus rei rationes ab ipso ediscendæ. suspicari autem licet, à Zoroastre figmentum hoc invectum fuisse, cujus ἐν τῇ ἱερᾷ συναγωγῇ τῶν περσικῶν hæc sunt verba: ὁ δὲ Θεός ἐστι κεφαλὴν ἔχων ἱέρακος in quam sententiam Plutarchus narrat, Sai in vestibulo Templi Minervæ, Accipitris scalptura Deum prænotari. hasce imagines D. Gregorius Nazianzenus portentosas & compositæ naturæ vocat; ubi Nonnus notavit, se Alexandriæ vidisse perexigua quædam sigilla (qualia & nos vidimus) caput Canis, Felis, Accipitrisve gestantia. de stella (*s s*) Sothi satis jam * diximus, ut etiam de (*t t*) Oro †, cujus imago cum Anubide (*v v*) & Iside (*x x*) ad Minucij Felicis verba mirum in modum facere videtur; ea sunt: *Isis perditum filium cum Cynocephalo suo & calvis Sacerdotibus luget, plangit, inquirit.* subdit: *mox invento parvulo gaudet Isis, exultant Sacerdotes, Cynocephalus inventor gloriatur.* Anubiden, quem minus proprie Cynocephalum vocant Minucius, & Tertullianus, refert Diodorus, Osiridis filium fuisse, usumque canis insigni. inde videtur natum, ut canino capite fingeretur. Plutarchus Osiridis, & Nepthyos filium facit quem Isis à matre expositum sustulerit, custodemque perpetuo habue-

Refert Euseb. lib. 2. præp. Evang. cap. ult.

11. invect. in Julian.

* *Pag. 31.* — S S

† *Pag. 25 & seqq.* — T T

In Octavio. — V V

X X

Tertul. in Apol. cap. 6.

Diod. lib. 1.

habuerit: eundem præterea esse cum Horizonte, & Saturno, Hecatenque imitari numen cœleste, & terrestre. sunt qui Mercurium appellarint, veluti Servius, & Appuleius. imo Lucianus scribit, Mercurium, postquam Isidi in Ægyptum tranantì præivisset, ex adolescente Cynoprosopum factum. hac de causa Anubidis gestamen fuit κηρύκειον Mercurij inventum. Anubidis anathemata Cynocephali fuerunt; ex quo videtur factum ut ab his non distingueretur. fuit is Osiridis, atque Isidis custos, ad canis naturam apposite. inde apud Virgilium, Ovidium, Propertium, Prudentium, & Avienum, latratoris, latrantis, & caniformis epitheto notatur. Juvenali derisor appellatur; quo tamen loci, si antiquorum exemplarium fides accederet, derosor magis placeret: ad canem eximie. nec aliud numen intellexit Prudentius.

In fine viij. Æneidos.
In Dial. Noti & Zeph.
Lucian. in Toxari & Nummi veteres.

Virgil. Æneïd. lib. 8.
Ovid. Metam. lib. 9.
Propert. El. 10. lib. 3.
Prudent. in Apothæosi.
Avienus in Aratæis Phænom.
Iuven. Sat. 6.
Prudent. Lib. 2. cont. Symm.

Quasdam victa dedit capitis Cleopatra canini
Effigies. ----------

Fuit individuus Isidis comes quod præter Minucium Felicem & Tertullianum locis proxime citatis, indicat Avienus.

Digna Poli consors, & cura latrantis Anubis.

Extat apud nos in Ædibus Rhamnusijs græca vetus Inscriptio, quam hîc apposuisse non omnino ineptum arbitror.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ
ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ ΜΕΛΑΝΗ
ΦΟΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΝΙΑΣΙΝ
ΤΟΥ ΠΑΣΤΟΦΟΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΡΑΦΗΝ ΤΩΝ
ΤΕ ΤΟΙΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΟΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓ
ΚΑΥΣΙΝ ΤΩΝ ΘΥΡΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΡΟΜΟΧΘΟΥΣ
ΤΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΤΟΙΧΟΙΣ
ΚΑΙ ΤΑΣ ΕΠ ΑΥΤΟΙΣ ΣΑΝΙΔΑΣ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ ΣΑΡΑΠΙΔΙ ΙΣΙΔΙ
ΑΝΟΥΒΙΔΙ ΑΡΠΟΚΡΑΤΕΙ
ΕΠΙ ΙΕΡΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ
ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ
ΡΑΜΝΟΥΣΙΟΥ

Isis Tabulam fere concludit, cui (*yy*) Leoninum caput impositum, eadem prope de causa, qua Osiridi vidimus Ibidis caput concinnatum. Sol enim Leonis vultu fingebatur, inquit Lutatius Placidus, vel quod hic Deus ceteros vi nominis & potentiæ excellat, ut inter reliquas feras Leo; vel quod sit rapidum animal. & de hoc, vel non absimili simulacro, sensisse videtur Minucius, Felix, dum inquit; *de capro etiam, & homine mixtos Deos; & Leonum, & canum vultus Deos dedicatis.* Arnobius & ipse; *inter Deos videmus Leones, torvissima facie, mero oblita minio, & nomine*

YY

Ad secundum Theb.

In Octavio.

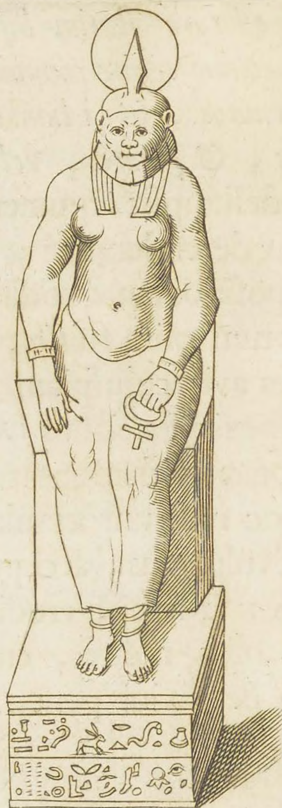
Lib. 6. adv. Gent.

mine frugifero nuncupari. Tertullianus etiam ; *ſed illi debebant adorare ſtatim biforme numen , quia & Canino & Leonino capite commixtos , & de Capro & de Ariete cornutos , & à lumbis Hircos , & à cruribus Serpentes , & plantâ , vel tergo alites Deos receperunt.* hinc deſumpſit argumentum Porphyrius , ad hæreſin ſuam defendendam ; ad ſimulacrorum videlicet compoſitionem quodlibet animal cum homine aſſumptum olim fuiſſe , veluti cum humano corpori facies avis cujuſpiam , Leoniſve jungeretur. huc reſpexit Lucianus λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους recenſens. Romæ quidem extat marmoreum ſignum, quod quia hoc noſtrum æmulari videtur , hîc bono publico evulgamus , acceptum à HIERONYMO ALEANDRO , eruditiſſimo adoleſcente , contubernali olim noſtro , cui volentibus Muſis , Juris humani & divini penetralia inviſere feliciter contigit.

Apolog. c. 16.

Lib. 4. de abſtin.

In Hermotimo.

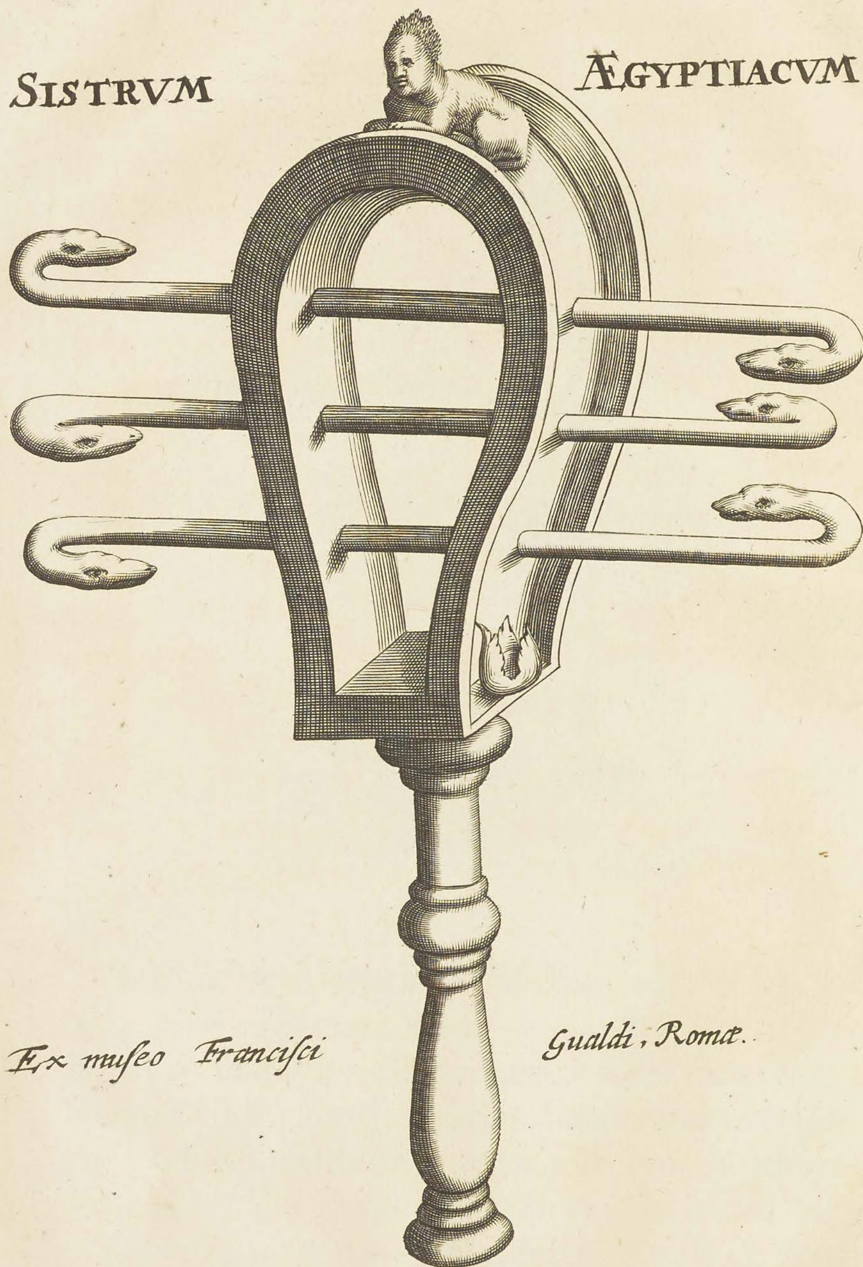
Explicatio Limbi.

Tabulæ interpretatione abſoluta, ad Limbum accedamus. incipiemus autem ab angulo, qui ſiniſter ſuperior inſcriptus eſt, in quo 1 Felis cum Siſtro, 1
Sacrum Iſidi animal, cujus ut fœcunditas exprimatur, teſtes Oſiridis ſuperne adjecti ſunt. hujus animantis ſepulcra in urbe Bubaſti fuerunt, ubi Diana colebatur, ut minus vere videatur dixiſſe de Ægyptijs Juvenalis.

Herod. lib.2.

Sat. 15.

Oppi-

SISTRVM ÆGYPTIACVM
Ex museo Francisci Gualdi, Romæ.

Oppida tota Canem venerantur, nemo Dianam.

Siſtrum ad amuſſim (ut inquiunt) delineavit Appulejus, inquiens; *dextra quidem ferebat æreum crepitaculum, cujus per anguſtam laminam, in modum balthei recurvatam, trajectæ mediæ paucæ virgulæ, criſpante brachio, tergeminos jactus, reddebant argutum ſonorem.* non enim perſuadent mihi qui putant his verbis Crotalum deſcribi. at crepitaculum appellat. recte id quidem Martialis. *Lib. 11. Met.* *In Apophoretis.*

CREPITACULUM.

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc quatiat tenera garrula Siſtra manu.

ante Martialem Propertius. *Lib. 3. elegia 9.*

Romanamque tubam crepitanti pellere Siſtro.

Ovidius.

----------- *crepuitque ſonabile Siſtrum.*

Et ut concludam, nemo erit, qui Plutarchum de Siſtro loquentem legerit, & Gemmas Nummoſque antiquos pertractaverit, qui non mecum ſentiat. licet enim Siſtrum aliquando ab hac ſpecie variaverit aliquantiſper, à Crotalo tamen longe abfuit. Siſtrum vero vel motum, & ortum rerum indicabat, ait Plutarchus, vel Nili acceſſum & receſſum, ut ait Servius. niſi dicamus denotaſſe Hirundinis garritum, in quam, Ægyptij fabulabantur converſam Iſidem, ut necem Oſiridis, cujus cadaver prope Byblum invenerat, *Ad VIII. Æneid.*

Plutarchus. commodius lugeret. prælucet nonnihil ad hunc intellectum Minucius Felix ita ſcribens; *Deſpice Iſidis ad hirundinem Siſtrum, & diſperſis membris inanem tui Serapidis, ſive Oſiridis tumulum conſidera, denique ſacra ipſa, & ipſa myſteria, invenies exitus triſtes, fata & funera, & luctus atque planctus miſerorum Deorum.* Plin. lib. 10. cap. 33. Iſidis autem aves videntur fuiſſe Hirundines, quæ inſulam, juxta oppidum Copton, eidem ſacram, ne laceret amnis, incipientibus vernis diebus, muniunt opere, palea, & ſtramento roſtrum ejus firmantes, continuatis per triduum noctibus, tanto labore, ut multas in opere emori conſtet. Fuit vero Siſtrum peculiare Iſiacorum geſtamen, quo Typhonem arceri credebant. Plutarchus. & hoc Iſidis imitatione, quam Ovidius Val. Flaccus, Appulejus, Nummi veteres, & reliqua antiquitatis Analecta cum Siſtro delineant. qua de re Siſtratam turbam appellavit Martialis Iſiacos teletas. Lib. 12. epigr. 29.

Linigeri fugiunt calvi, ſiſtrataque turba
Inter adorantes quum ſtetit Hermogenes.

Præit [2] Accipiter, cui impoſitum Ori caput, è cujus mento dependet Serpentis cauda, niſi ego male conjicio, acumine videlicet in mentum infixo, ſeu vice verſa, ut alibi conſpeximus. præcedit Accipitrem [3] Leo, à quo Leontopolis deſumpſit nomen, imo eidem ut Deo templa erecta ſunt. Heliopoli tamquam Vulcano, & Soli ſacrum animal in Templi veſtibulis alebatur, ut ſcribit Ælianus, qui cauſ- D. Hieron. contra Jovinian. lib. 2. Ælianus lib. 12. cap. 7.

ſam

ſam inquirens, cur Leo ignem paveat, reſpondet,
interioris ignis plenum eſſe, ideoque exteriorem
horrere. Empedocles autem apud eundem, feliciſſi-
mam prædicat converſionem ex homine in Leonem:
ut hinc arripuiſſe anſam videatur Appollonius, fa-
bulandi, Amaſidis animam in Leone latere, cui Sa-
cerdotes ſacra fecerunt, quemque vittis tenijſque
exornarunt. membra ejuſdem anteriora Igni, poſte-
riora Aquæ Ægyptij aſſignabant; quia, ſcribit Ma-
crobius, validus eſt Leo pectore & priore corporis
parte; at degenerat poſterioribus membris: in hoc
etiam Solem imitatus, cujus vicem in veteribus
Nummis radiato capite tulit; concinne ad hiſtoriam,
quam recitat Macrobius, de Leonibus videlicet, im-
miſſiſque in Regias naves radijs, quales in Solis
4 capite pinguntur. Succedit [4] Flos, qui diligenter in-
tuenti Melilotinus videatur. Porro Melilotus Nili,
& extremarum terræ orarum fœtus, Oſiridis &
Nephthyos germen fuit, quo Oſiris coronatus inceſ-
ſit: ideoque pro faſtigio Oſiridis teſtes eidem impoſi-
5 ti ſunt, quos ipſemet [5] Oſiris genu flexo veneratur.
6 ſacram [6] aſpidem alatam, cui Accipitris caput adje-
ctum, Pierius Valerianus Baſiliſcum interpretatur. in-
7 fra hanc videtur [7] Tauri caput, niſi quis Bovis fœ-
8 minæ malit; tum Perſeæ [8] arboris folium. fuit au-
tem hæc arbos Iſidi ſacra, quod ejus folium linguam
referret, fructus Cor. ſola præter hæc Nili aqua gau-
det. haſque cultus rationes ignoraſſe videtur Socra-
tes apud Caſſiodorum, qui proceritatem, & ſpeciem

Philoſt. l. 5. de vita Apoll.
Macrob. l. 1. Saturn. c. 21.
Idem cap. 20.
Plutarchus.
Pierius l. 14. Hierogl.
Plutarchus.
Fracaſtorius tamen vir inſignis Cameſi Deo ſacratam cecinit in Poëmate, quod Joſephum inſcripſit.
Pauſanias Eliacor. priore.
Socrates l. 6. hiſtor. tripart. ubi de Perſea. Hermopoli Thebaidis fruſtra ergo notavit Ælianus, *l.* 10. *cap.* 22. Perſea Ampollonopoli peculiarem eſſe, ſibimet parum conſtans *lib* 11. *c. ult.* ex eadem arbore victoribus Dionyſiacorum Coronæ parabantur, ut elicio ego ex Callixeno Rhodio apud Athen. *lib.* 5.

tantum in ea notavit. [9] Rana demum Scabello insi- 9
det, supra quam plana illa rotunditas in Apicibus
sacris frequens, quam [10] Serpens fere totam ambit. 10
præit hæc omnia alata [11] Sphynx, cujus memine- 11
runt Palephatus, & Ælianus. alioqui Ægyptij ex Leone & Virgine Sphyngas perficiebant, quales Romæ spectamus è regione Panthei, & in hortis Calliopeijs. ea scilicet de causa, quod Quintili & Sextili mensibus, quorum tutela Leo, & Virgo sint, exuberet Nilus. ita Bellonius, qui addit Monstra hæc Herodoto Androsphyngas vocari. inter Simias numerat Solinus, villosas comis & mammis prominulis affirmans. at Ausonius, & Appollodorus tricorpores, ut hic videmus, asseruerunt. Sed cur ita frequentes hic appositæ? ut sacrorum doctrinam innuerent latitare; qua etiam de causa pro foribus Templorum eas collocabant: ut docerent præterea Deum & amandum, & timendum esse: feræ enim & hominis imaginem Sphyngas gerere, itaque Deum impijs ferum, justis humanum esse. & hæc Pictorum licentia Poëtarum figmento auctoritatem conciliavit, Thebanam videlicet Sphyngen ænigmata proponentem iter cum viatorum discrimine insedisse. ipsa enim ænigma cum esset, haud mirum, si ænigmata discutienda proponeret. Gryllus tamen apud Plutarchum ex hominis & bestiæ coitu Sphyngas enatas ratiocinatur. mox occurrit [12] Apis Na- 12
vigio vectus, quale forsan θαλαμηγὸν ναῦν appellat Diodorus. licet enim οἴκημα κεχρυσωμένον minime

Palephatus de incredibil. hist.
Ælianus lib. 12. de hist. ani. cap. 35.
Idem lib. 12. cap. 7.
Ita Bellonius in lib. de admirab. antiquor. oper. præst. cap. 2.
Anton. August. Numism. Dial. 3.
Michael Mercatus de Obelisc. cap. 11.
lib. 2. obser. cap. 45. & 46
Cap. 30.
In Monosyllabis.
lib. 3. Bibl.
Plutarchus.
Clem. Alex. lib. 5. Strom.
lib. 1. par. 2. cap. 4.

me adſit, id factum videtur, ut Apis magis conſpicuus ſit. & ut nihil quod in mentem venerit indictum ſinamus, placuit olim, quod modo abdicamus, hoc navigium Barin eſſe, cujus meminere Diodorus Siculus, Porphyrius, Jamblichus, & Propertius lib. 3. Elegia. 9. *par. 2. cap. 5. & 6. apud Theodoret. ſerm. 3. de myſter. Ægypt.*

Romanamque tubam crepitanti pellere Siſtro,
Baridos & contis roſtra Liburna ſequi.

13 Videbatur enim hic neſcio quis exprimi ([13] Oſiris fortaſſe) qui ſedens in puppi, conto navigium impellit, quod forſan ab ejus navigij ſtructura, quod Herodotus Barin appellari teſtatur, non omnino recedit. *Euterpe.* accedebat, hinc appellatum videri montem illum inſignem Armeniæ regionis, in cujus cacumine poſt cataclyſmum Arca Noë conſedit. Nicolaus enim Damaſcenus montem illum Barin vocat: niſi velimus id illi nomen ob altitudinem obtigiſſe, cum βάρεις Turres appellatas ſciamus: at, ut ſemel monuimus, ſeponimus hæc omnia, quæ Divinationem potius, quam ingenij acumen aliquod ſapiunt. *Apud Euſeb. lib. 9. præpar. Evang. c. 4.* mirum autem videtur, ut hoc obiter dicamus, quod de Arca Noë narrat Epiphanius, ejus reliquias ſua etiamnum ætate ſuperfuiſſe; quod & notavit Abidenus Mnaſeas, & Neoterici quidam, qui & hodie manere ſerio *In panario. Apud Euſeb. loc. cit. vide & D. Hieron. de loc. Heb. in princ. Ioh. Laurent. Anania Coſmogr. trac. 2.*
14 adfirmant. Navigij noſtri puppim ornant [14] penna,
15 ſacra [15] ſerpens, & nobilis ille [16] frutex, qui Iſidis
16 capillo nomen debet. in Prora ſedet [17] Iſis Lunæ

inſi-

insignibus insignis. porro extra cymbam [18] Osiris, 18
qui cum Iside, Oro, & Anubide limbum univer-
sum passim distinguit, [19] Accipitrem veneratione 19
dignum esse monet. Accipiter enim Appollini, ac
si dicas Osiridi sacer fuit; & Solis præterea sym-
bolum. est enim igneus & vim habet interimendi in-
quit Clemens. imo Ælianus inter alia quædam no-
tavit, hanc avem ab Ægyptijs, etiam mortuam, ut
divinam suos Tripodas habuisse. hanc Tentyritæ
sanctissime colebant ob pernicitatem, & vim ad
Ignem, ut diximus, proxime accedentem. Coptitæ
oderant veluti Crocodilorum hostem acerrimam.
hinc autem nutare videtur Canon ille apud Strabo-
nem, ab Ægyptijs omnibus peræque coli ex terre-
stribus Bovem, Canem, Felem: ex volatilibus Ac-
cipitrem, atque Ibin, ex Aquatilibus Lepido-
tum, & Oxyrinchum. quæ si vera sunt, mirum
videtur hos pisces nullibi in Tabula nostra specta-
ri. auget dubitationem Plutarchus, qui eos præ
alijs Piscibus exsecrabiles Ægyptijs fuisse tradit.
de Oxyrincho tamen aliter Ælianus. erant autem
in Ægypto sacrorum Accipitrum curatores, ut
& reliquorum animalium sacrorum altores, quo-
rum munera apud Diodorum legas. huc pertinet
mansio Hieracon apud Antonium, nomen sorti-
ta, ut aliæ pleræque, ab animalibus sacris. [20] Ca- 20
prinum caput, vel Mercurij symbolum est, ex
Marciano Capella, apud quem Caprea cum alijs
quibusdam in ejus Dei gratiam proponitur; aut Ca-

Porphyr. l. 4. de abstin. quem vide.

Lib. 5. Strom.

Lib. 11. histor. an. c. 35.

Ælian. l. 10. cap. 24.

Lib. 17.

Ælianus l. 7. cap. 9.

Diodorus l. 1. par. 2. cap. 4.

Accipitres & hodie in Ægypto frequentes sunt.

Bellonius l. 2. obser. cap. 36.

Marcianus lib. 2. de Napt. Phil.

pram

pram indicat, cui Ægyptij ex Theodoreto divinos honores detulerunt. quod ad Hircum attinet, fuit is ut ſupra narratum eſt Pani ſacer ea ratione, qua Priapus inter Deos relatus, ex appetentia videlicet indefeſſa generandi

Serm. 7.
Theodoret. ſerm. 3.

O miſeras hominum mentes, ô pectora cæca!

Vere hujuſmodi deliria dum exagitaret, ſcripſit Arnobius; ſi contemptor aliquis numinum, & ſacrilegi pectoris immanitate furioſus, intendiſſet animum maledicere Dijs veſtris, auderet in eos quidquam gravius dicere, quam iſta prodit hiſtoria, quam veluti quiddam mirabile Commentarij contuliſtis in formulam? at hoſce Commentarios quam ſpecioſis titulis exornabant! fuit qui Libros Θεολογουμένων inſcriberet. alij Indigitamenta, Rituales, & Augurales libros, Commentarios ſacrorum, Rerum divinarum, Religionum, Pontificalium Quæſtionum. alij alia, propter quæ curioſo Lectori non reſpondere vadato, & perdere litem operæ precium eſſet. his affinia fuerunt famoſa illa Gnoſticorum, & Carpocratianorum dogmata, quibus humano ſemini veluti rei ſacræ cultus acceſſit, & pecudum more promiſcui concubitus recepti. & hinc natum videtur, ut Fronto quidam, perfrictæ frontis homo, objecerit Chriſtianis inceſti convivij notam, & adorata Sacerdotis virilia, quod tamen Vir * illuſtriſſimus ad Exomologeſin acute retulit: & quidem hæc

Lib. 5. adverſ. Gent.
Aſclepiades Mendeſius apud Suet.
Pontificales libri apud Prob. in Geor. & Arnob. lib. 2.
Cenſorin. de die Nat. c. 7.
Cic. lib. 1. de divin.
Feſtus. Nectere.
Macrob. l. 3. Saturnalium.
Epiphanius.
Clem. Alex. lib. 3. Strom.
Theod. Hæret. fab. lib. 1.
Apud Minuc. Felicem.
** Caſ. Baron. to. 1. Annal.*

omnia, hæreticis ſollemnia, nomini Chriſtiano odium & invidiam apud Ethnicos conflaverant. hæc obiter. [21] Mendeſius Caper, à quo digreſſi 21 ſumus, cum multis ac formoſis mulieribus includebatur, non ut cum ijs miſceretur, ut nuper conjecit Vir doctiſſimus, ſed forſan in gratiam pervigiliorum, quæ apud gentem ſuperſtitioſam, ut reliqua omnia, invaluiſſe facile arbitramur. cujus rei extant apud auctores pleroſque non obſcura veſtigia. at his quæ ſupra diximus videntur adverſari Theodoreti verba, quæ ſunt; ταύτῃ δὲ τὸν Ἆπιν τὸν βοῦν δὴ λέγω Αἰγύπτιοι τρέφουσιν. τὸν δὲ μένδην τῷ ἡλίῳ. auget dubitationem Interpres, qui hæc ita vertit. *huic* (Lunæ) *Apin Bovem ita dictum Ægyptij nutriunt: Soli vero Hircum*, quem vocant *Menden*. at non ΜΕΝΔΗΝ ſed ΜΝΕΥΙΝ legi & m. ſ. Codices & ratio poſtulant, ut & vidit FR. SYLBURG. Vir doctus, & Reipublicæ litterariæ amans. vocem vero Hircum interpretem ſibi habere jubeamus, qui de ſuo largitus eſt. quamquam ſi hoſce commentitios Deos ad indigeſtam illam congeriem, de qua in præfatione egimus, redigere velimus, nihil prohibeat Soli Menden ſacrum eſſe. at ridicula hæc numina, Apis videlicet cum Hirco, ita videntur fuiſſe hominum ſermonibus celebrata, ut Maximus Tyrus neſcio cujus meminerit, qui ex Europa navigavit in Aſiam, ut præter cetera ἢ βοῦν, ἢ τράγον videret. De Cercopitheco [22] ſatis * aliàs. nunc de [23] Arula bipede ut videtur 22 23

Plutarchus in Grillo.

Serm. 3.

Serm. 6.

* *Vide ſupra pag. 11.*

detur, in qua ſtat Urceus è Silanis duobus aquam in modiolos effundens. Urceo ſuperne infixa Crux Sarapidem notat, in cujus adytis hoc ſignum olim compertum diximus. Modiolos ad eundem pertinere jam pridem oſtendimus. at Sarapis per Aquæ effu- *Porphyr. l.4. de abſtin.*
ſionem conſueverat excitari. in Oſiridis pompa vas *Plutarchus.*
aquarium præcedebat; in Iſidis, amphora, quam hy- *Apul. lib. 11. Metamorph.*
24 driam videtur appellare Vitruvius. de 24 Canopo, *Vitruvius in Prohem. lib. 8.*
25 quem 25 hieracoſphynx amplexatur, & præferre videtur, præter Poëtas, apud quos frequens ejuſdem mentio eſt, ita Euſebius *lib. 2. hiſtor. Eccl apud Rufinum*: ipſius (Canopi videlicet) ſimulachrum pedibus perexiguis, attracto collo, & quaſi ſugillato, ventre tumido, in modum hydriæ, cum dorſo æqualiter tereti formatur. Epiphanius præter hæc affirmat, Ca- *In Ancorato.*
nobum Menelai Gubernatorem, ejuſdemque uxorem Eumenuthin Alexandriæ ſepultos, coli ad Ripam Maris, XII. ab Urbe lapide, in oſtio videlicet Canopico, de quo Veteres Geographi conſulendi; Strabo præſertim, qui & ab Epiphanio in loco- *Lib. 17. videndus & Eunapius in Ædeſio.*
rum intervallo diſcedit, & cum ipſo Canopitarum mores, & ſacra luxuriæ, nequitiæque comperta ſcribit. Ariſtides tamen nobilis ille Sophiſta, ex Æ- *In Ægyptiaca.*
gyptij Sacerdotis ſermone, ſerio negat, Canobum à Menelai Gubernatore nomen traxiſſe. multis enim ante ſeculis, quam appelleret eo Menelaus id nominis ei loco fuiſſe. eundem hujus vocis ſonum aliter atque Græci efferant, pronunciaſſe; ut hujus forſan loci ſit, quod monuit Quintilianus, Ciceronem *Lib. 1. inſtit. cap. 5.*

 Canopi-

Canopitarum exercitum dixisse, at ipsos Canobon vocare. vocabuli interpretamentum idem ille Sacerdos ajebat esse aureum solum, ea ratione (si divinare licet) quod ibi olim ante Alexandrum mercatorum conventus ageretur. supradictis calculum adjecit Plutarchus, qui improbat Canopum Gubernatorem appellantes. & hæc speciose magis dicta, quam vere. cum enim ethnici homines viderent detegi Christianorum scriptis, quicquid ipsi olim veluti sacrum coluerant, ut veritati obicem opponerent, rem alio trahere conabantur. Frangit hic sese limbus, vergens ad inferiorem partem, in qua notandus videtur Leo [26] procumbens cum arietinis cornibus, a- 26
piceque Lunari. quæ omnia non incommode interpretari possimus, si dicamus Lunam non nisi post occidentem Solem conspicuam esse. ut missas faciamus toties inculcatas Solis, & Lunæ; Osiridis & Isidis relationes. restant in hoc limbi segmento [27] Si- 27
ren, cum alis quaternis, Hieracosphynx [28] alata & 28
[29] Ibis, quam graphice delineavit Cicero his ver- 29
bis; *Ibes maximam vim Serpentium conficiunt, cum sint aves excelsæ, cruribus rigidis, corneo proceroque rostro.* fuit hæc Isidi sacra Avis, tum quia ad Lunæ rationem, quam pennarum etiam variete exprimit, ova fingit; tum quia tot diebus ova excludit, quot Luna crescit & decrescit. ejusdem intestinum Luna deficiente comprimitur. ad hæc extra Ægypti fines non progreditur, exportata vitam citius, quam patrij soli desiderium abjicit. Consecrationis causa fuit

Aristoteles lib. 2. de re familiari.

Lib. 1. de Natura Deor.

Ælian. lib. 2. hist. an. c. 38. Plutarchus, & Clem. 5. Strom.

Ælian. l. 10. cap. 30.

fuit utilitas. Serpentibus enim alatis ex Arabia in Ægyptum adventantibus obviam procedens, eas conficit, earumque ova dißperdit, ut patet ex Herodoto, Plinio, Solino, Juvenale. qua potiſſimum de cauſa capite pœnas luebat, qui etiam imprudens Ibin occidiſſet ait Herodotus, qui ſanctionem hanc etiam ad Accipitrum necatores protendit. de Ibide teſtatur eadem Diodorus, additque oculatus teſtis eandem pœnam manere æluri etiam involuntarios interfectores. adjungit Cicero V. Tuſculana Aſpidem, Canem, Crocodilum. verè ergo Pomponius Mela, colunt (Ægyptij) effigies multorum animalium, atque ipſa magis animalia : ſed alij alia, adeo ut etiam quædam eorum per imprudentiam interemiſſe capitale ſit. hac ſuperſtitione prudenter uſus eſt Cambyſes, dum Peluſium oppugnaret. cum enim Ægyptij miſſilibus ejus exercitum vexarent : is κύνας, πρόβατα, αἰλούρους, ἴβεις ante agmen utili conſilio collocavit. Ægyptij enim jaculari deſtiterunt. tot vero labores Ibis incaſſum obibat, ſi vera ſunt quæ prodit Theophylactus Simocatus homo Ægyptius, Ægyptios videlicet ejuſdem ovis inſidiari, ne ſcilicet cum venenivora ſit malum aliquod pariat. Ibis pollutas aquas eo uſque refugit, ut non alia ſeſe abluerent aqua Sacerdotes, quam ea, cujus avis hæc bibendo puritatem approbaſſet. cum Crocodilo eas inimicitias gerit, ut ejuſdem pennarum contactu, ſi Æliano credimus, Crocodilus ſtatarius efficiatur. Simocatus vero idem de Serpentibus

Lib. 2.
Lib. 1. par. 2. cap. 4.
Lib. 1. cap. 4.
Polien. lib 7. Strateg.
Quæſtio. Phyſ. 14.
Plutarchus.
Ælian. lib. 7. cap. 40.
Lib. 10. c. 30.

tibus ſcribit, cujus teſtimonio libens ſubſcribo, cum
inter Ibin, & ſerpentes magnæ intercedant, eæque
Cicero lib. 2. de Natura Deor. Plin. lib. 8. cap. 27. Antoninus itinerario.
naturales ut diximus inimicitiæ. uſum inſuper Cly-
ſteris invexit, & inter ſacras ſcalpturas multiplici ar-
gumento recepta eſt. ideoque in tot benefactorum
gratiam prope Hermopolin manſio fuit, quæ ab
Ibide nomen duxit. his ut par erat perpenſis, mirum
Lib. 17.
non erit, quod Cornel. Strabo notavit, Alexandriæ
ad faſtidium uſque Ibides frequentes fuiſſe. præit
Ibin 30 Aſpis, cui præter Iſidis caput, Alæ quoque 30
alienæ adjectæ ſunt. quæ ſpecies facit, ut mihi ſuc-
Apud Lucianum in Pſeud.
currat modo Dracunculus ille, quem Alexander
Abonotichita, egregius ille impoſtor, in mimicæ
divinationis uſum comparaverat. & quidem, ut obi-
ter moneamus, Plani illius feſtivæ impoſturæ aliquid
Macrob. l. 1 Sat. cap. 23.
commune habent cum oraculo Jovis Heliopolita-
ni, quod abſentibus, non reſignatis codicillis, reſcri-
bebat. ducit agmen hujuſmodi beſtiarum 31 Gal- 31
lina, ſive ea Mauritana, ſive Meleagridum è genere
ſit, quæ cum Alis expanſis, & Uropygio, cauda-
que eam ſacræ Veſtis ſpeciem pene repræſentat,
quam Pluviale vocant ab antiquorum Penula de-
ſumptam. Deflectit hic iterum Limbus, ut infimam
Lib. 5.
Tabulæ partem ambiat. ibi inter cetera eminet O-
rus 32 decumbens in lecto, quem Callixenus Rho- 32
dius Sphingopedem apud Athenæum appellaſſet. ſub
lecto Canopi tres, Canis ſeu Lupi, Accipitris, & Ho-
* Pag. 80. 81.
minis capite inſigniti. de Cane * inferius. nunc de Lu-
po (ſi tamen is Lupus eſt) agemus. Delphi Lupum
anima-

animatam Solis imaginem olim venerabantur, quia
hoc animal, ut exponit Macrobius, omnia corripit
ad instar Solis, qui radiorum vi omnia ad se trahit.
hinc Apollinis Lycij cognomentum. hinc Ægyptio-
rum Lycopolitana superstitio, Apollinem, & Lu-
pum pari prosequentium cultu. unde natum ut Ly-
coctonon herbam in Ægyptum importari vetuerint.
hinc Lycos oppidum, & Lycopolitis præfectura.
Græcis tamen aliter visum, qui Apollinem Lupo-
rum interfectorem coluerunt. hisce transvectis acce-
33 dit Bos 33 fœmina, ni fallor, quæ ut ait Solinus Api
ostenditur in anno semel: & ipsa non absque certis
insignibus. quæ ut inventa, & oblata est, eadem die
statim neci datur. suadet Gallina quæ expansis alis
ita dorso ejusdem, ut Isidis vertici insidet. præter
hæc in Hermopolite nomo Veneri Sacram Vaccam
venerabantur. in universa Ægypto Boves fœminas
in Isidis gratiam colebant. hæc minimo excipit in-
34 tervallo 34 Avis procumbens, cum Osiridis capi-
te, quam si Ibidem esse fateamur, indicio erit, non
absque Dei munere & mente ferri Ibides in exi-
35 tium anguium pinnatorum. 35 Androsphinx hanc
contuetur, ut rem forte mysteriorum ambagibus in-
volutam indicet. & sane, in hoc Monstro novum
quidpiam cernimus, barbam videlicet, cujus in to-
ta Mensa nullibi vestigium extat. nisi dicere libeat
id in Hirci gratiam præstitum fuisse, quem turpe
erat inter imberbes Apparitores conspici, imo majus
miraculum videtur barbam Hirco demptam fuisse,
Sti-

Ælian. l. 12. cap. 37.
Lib. 1. Satur. cap. 17.
Ælian. lib 9. cap. 18.
Johan. Cassian. lib. 4. de instit. renunc. cap. 23.
Plin. lib. 5. cap. 9.
Phurnutus, de Natura Deor.
Julia. Aurel. de cognomin. Deor. lib. 1. cap. 4.
Cap. 35.
Ælian. l. 10. cap. 28.
Herodotus lib. 2.

Stipatoribus non item. utcumque ſit, in Cymba, quæ
ſuperiori illi è regione reſpondet, cernimus [36] bicipi- 36
tem Hircum, qualem Bocchori apud Ægyptios re-
gnante extitiſſe ſcribit Ælianus. & niſi jam dudum
Lib. 12. hiſt. an. cap. 3. parum firmas conjecturas ablegaſſemus, non deeſſent
ſpecioſa ſaltem argumenta, quibus hunc Ægyptio-
rum Janum eſſe aſſereremus. Cymbæ tutela ſunt Per-
ſeæ [37] fructus, Accipitris [38] caput, & ſacra [39] Ser- 37
pens, quæ omnia [40] Oſiridem indicant, qui utrobi- 38
que Portitoris vicem gerat. accedunt [41] Phœnico- 39
pterus, Iſidis [42] apex & ante [43] Cercopithecum ge- 40
nua flectens [44] Anubis, mox [45] Scarabæus cum O- 41
ſiridis capite, quod unum ad implendam fabulam 42
deerat. idem caput ornant Iſidis inſignia, eo myſterio, 43
de quo ſuperius verba fecimus. Scarabæum excipit 44
[46] Canis, cujus ope Iſis maritum conquiſivit. ideo- 45
Diodorus Sicul. lib. 1. par. 2. cap. 4. que Canes præire pompam in ejuſdem feſto conſue- 46
verunt. addamus ex Æliano cæleſtis canis exortu Nili
Lib. 10. c. 46. alluvionem incipere, quam nullis non lætitiæ gene-
Ad 11. invectiv. D. Nazianz. ribus Ægyptij excipiebant, ut ex Ariſtenæto Rhe-
tore narrat Nonnus, cui ſubſcribunt Euſebius, &
Lib. 4. de vita Conſt. cap. 25. Heliodorus. qui ſcribit Nilum, quem ipſe Oſiridem
Lib. 9. Æthiopic. appellat, ab ijſdem pro Deo coli. quod cernimns, &
in veteri nummo apud JOANNEM MOCENI-
CUM Patricium Venetum.

Ut

Ut apposite cecinisse videatur Parmeno Byzantius apud Athenæum. *Lib. 5.*

Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε.

Nec deerant qui crederent Isidis lachrymis Nilum augeri, ut ex homine Phœnice se inaudivisse testatur Pausanias. *In Phocic.* scribit autem Johannes Leo Afer etiam nunc in Ægypto manere ob Nili peractam feliciter alluvionem festos dies septem illi Genti celebres, quos ab antiquorum ritu manasse & ipse notat. de Memphiticis canibus, ut ad semel cœptam narrationem redeamus, mirum quidpiam refert Ælianus, *Lib.7.c.18.* in commune prædam exponere, & Deorum simulacra, quod & Horapollo de omnibus notavit, *Lib.1.c.39.* inconniventibus oculis intueri. Plutarchus vero scribit, canem Mercurij nomine Ægyptiace appellari. id fuit Ciceroni, & Lactantio *Thoth*, vel *Thoyt*, Eusebio *Taaut*, *Lib. 3. de Nat. Deor. Lib. 1. de fal. rel. cap. 6. Lib. 2. præp. Eu. cap. 6.* facili & recepto transitu vocalium A U in O. ejus vocis vestigium etiam hodie Ægyptij retinent. ut enim mihi narrare consuevit Vir Eccellentissimus PROSPER ALPINUS, Ægyptij, ut Canes ad diripienda proposita cibaria provocent, inclamare consueverunt *Tao*, *Tao*. imo conjicere licet, hinc

L manaf-

manaſſe vernaculam vocem *To*, *To*, qua canes interdum allicimus. neque vero ab inſtituto noſtro alienum erit, ſi mendacij arguamus Plutarchum, qui Canem refert divinos honores amiſiſſe, quod Apidis à Cambyſe projecti cadaver depaſtus eſſet. ut enim Herodotum miſſum faciamus, qui diſertis verbis ſcriptum reliquit, *Apin Cambyſe inſcio tumulatum, cum ſauciatus femur in templo jacens extabuiſſet*; quod ad Canem attinet, præter Diodorum, & Joſephum, ſatis aperte cecinit Juvenalis.

De Iſide, & Oſiride. *Lib. 3.* *Joſephus lib. 2. contra Apionem.*

Oppida toto Canem venerantur -----

Sat. 15.

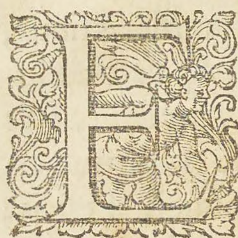
Hujus gratiæ data ſunt Cynopolitis Nomos, & κυνῶν oppidum prope Thmuin, ubi Anubis colebatur, canibuſque honor & ſacra cibaria conſtituta erant. in poſtrema limbi ſectione occurrunt adſpe-
ctanda [47] Mnevis, aliuſve quiſpiam è ſacrorum Tau- 47
rorum numero. inde [48] Anubis, ſeu Mercurius. 48
Scorpius [49] dein, Iſidis caput gerens, & humanas 49
chelas, ad indicandum, ut ego quidem ſentio, charitatis nexum, inter Iſidem, & Anubin. Themis enim Philologiæ nuptum eunti, in Tabella Mercurij argumentum obtulit, minitantem Nepam. po-
ſtremo adeſt [50] Oſiris [51] Hippopotamum haſta ve- 50
luti confecturus. Hippopotamus vero apud Hermo- 51
polin Typhonis ſymbolum fuit; concinne ad ejus immanem Naturam, cum in equo Nilotico, quem Elephantum Ægyptium appellat Achilles Statius, par-

D. Hiero. in Eſai. *Itiner. Antonini.* *Plinius lib. 5. cap. 9.* *Strabo lib. 17.* *Marcian. Capella lib. 2. de Nupt. Phil.* *Plutarchus.* *Lib. 4.*

parricidium, & inceſtum notaverit Horapollo. is tamen in Nomo Papremitano cultus eſt, ne ſcilicet præclara beſtia tot immanibus feris invideret. Typhonem inſuper apud Ægyptios expreſſit Aſinus, quem ideo Coptitæ male habebant. & ut ex Plutarcho adnotavit Ælianus, Buſiritæ, Abydeni, Lycopolitæ tubæ clangorem, ut aſinino ruditui perſimilem oderant. huc referenda Minucij Felicis; verba; *niſi quod vos & totos aſinos in ſtabulis cum veſtra Hippona conſecratis, & eoſdem Aſinos cum Iſide religioſe devoratis.* ita capienda illa Appuleij, *de pelle quadrupedis diram faciem, & peſſimæ, mihique deteſtabilis jamdudum belluæ iſtius corio te protinus exue.* Feſtive autem Ochus Perſarum Rex, qui cum ſe ὄνον ab Ægyptijs vocari intelligeret, Apidi, quem mactaverat, Aſinum ſubſtituit, & coli juſſit; malo tamen eventu. Bagoas enim, ſeu Vagao Ægyptius, Spado Regius, patrij numinis contumelia irritatus, Regem interfecit, Felibuſque diſcerpendum projecit, ut Iſidis injuriam ſacrum Iſidi animal ulciſceretur.

Horapollo lib.1.cap.56.
Herod. lib.2.
Plutarchus.
Lib.10.c.29.
Lib. 11. ubi & nefandum Aſini tegmen appellat.
Plutarchus, & Ælianus loc. cit. & lib.4. de var. hiſt.
Ælian. lib.6. var. hiſt.
Sulpic. Sever. lib. 2. hiſtoriæ ſacræ.

AUCTARIUM.

Mblemata hæc mi Lector in acervum quem vides eo instituto côngessi,ut rerum superius explicatarum series ne disrumperetur. quædam ibi apponere,prout res poscebat, necesse habui: feci tamen cum modo & parce si copiam spectemus. quæ nunc tibi dantur commentario nostro adjunges si operæ precium videbitur. si minus, abjunges: ego certe selecta,& edecumata in medium attuli, factura dubio procul ad eorum palatum, quibus explicatio hæc mea sapiet aliquantisper. Sectariorum veterum Hieroglyphica, nugas verius, adjunxi permotus doctorum Virorum adhortatione, & impulsus exemplo Illustrissimi Viri CÆSARIS BARONII Cardinalis, qui historiam anni CXX scalpta hujus generis Amethysto exornatam voluit, & locupletatam. & sane plerique Principes ejus scholæ, qui nomine tenus Christiani olim jurarunt in magistri Diaboli verba, Ægyptij natione fuerunt. in his Marcus, qui Hispanias infecit; Basilides magister luxuriæ, turpissimorumque complexuum; & Carpocrates inquinati, & cœnosi dogmatis assertor. alij Ægyptiorum doctrinis imbuti, ut Cherintus pestilens ille novator. ut minime mirum videri debeat si Lotum, Harpocratem, & reliqua Ægyptiorum somnia in eorundem symbolis conspiciamus:

nec

nec defuerunt qui Pythagoræ & Platonis axiomata ex Ægypto plurimum exportata in uſus converterent dogmatum inſanorum. tales Valentinus, cujus egregiæ contemplationi acceptos ferimus multiplices illos *Æonas*, *Acamoth* & *Iao* monſtroſa nomina. & puerorum muliercularumque inania terriculamenta. tales Seleucus, & Hermias Galatæ, qui DEO optimo Maximo actui puro, ſummo enti, & Materiæ impuræ potentiæ, infimoque pene dixerim non enti, æternitatem eandem tribuerunt. Deliria hæc ſatis ſuperque confutarunt Irenæus, Epiphanius, Philaſtrius, Auguſtinus, Tertullianus, Theodoretus, alijque quorum laudatos labores quotidie magis magiſque admiramur ſanctiſſimi & doctiſſimi Viri. eorum illuſtria ſcripta obſcura hæc è tenebris in lucem evocabunt, in qua veteris hiſtoriæ amantes verſabuntur cum fructu & delectatione. mihi ſat erit hæc veluti digito cōmmonſtraſſe, & excitaſſe alios ad Eccleſiaſticæ hiſtoriæ non minimam acceſſionem qua corrigendam qua illuſtrandam.

FINIS.

L E C T O R I.

CUm eorum, quæ ſequentibus tabulis continentur, in AUCTARIO *ſuo nullam hîc adferat Pignorius dilucidationem, Kircherus autem in* Oedipo, *& Chifletius* in notis ad Maccarium *hæc uberius explicare agreſsi ſint: dedimus operam ut quicquid loci & brevitatis ratio exigere videbatur, ex iiſdem huc transferremus, reliqua genio & induſtriæ tuæ committentes.*

Contenta TABVLÆ I.

Fig. 1. *Iſidem* continet *ſacra Aſpide* comitatam, cum harmoniæ & Imperij inſignibus *lituo* & *baculo.*

2. *Typhonem* exhibet, Crocodilum pedibus calcantem & piſcem capite geſtantem.

3. *Iſidis turritæ* vel *Ægyptiæ Cybeles* effigiem repræſentat, cum Sacra Iſidi planta *Abſinthio marino*, & Soli ſacris *Accipitribus.* Brachia decuſſatim compoſita, ſummam illius numinis capacitatem arguunt, ut quod recondita quæque complectatur.

4. Hinc *Iſidis*, illinc *Serapidis* effigiem exhibet. Iſide manu dextra *ſitulam*, manu ſiniſtra *ſiſtrum*, in capite *modium* gerente. Serapis cum *modio* itidem in capite, & *radio menſorio* in ſiniſtra, alterâ imperioſo geſtu neſcio quid imperat. Medius inter utrumque *alatus puer*, Harpocrates ſcilicet, qui digito labijs impreſſo ſilenda horum ſacra admonet.

Sedens

TABVLA I.

1

2

3

11

4

5

6

7

8

9

10

Fig. 5 Sedens *Anubis* & ante eum proſtratus homo,cùm interpoſito *fulmine triſulco* & ſuppoſito *Cancro* amuletum exhibet, quod *Sole in Cancro* verſante, & *horâ Iovis* inciſum, geſtantibus ſubtilitatem intellectus & honores largiri credebatur.

6 *Anubis* dextrâ *baculum*, *enſem* ſiniſtrâ gerens, geſtantibus patrocinium & averruncationem malorum omnium pollicetur.

7 Taliſma Canopicum eſt *tutulo* inſigne.

8 *Iſidem* Memphiticam, 9 Eandem *bari* vel *cymba* vectam exhibet.

10 Amuletum eſt *Ibidis* contra morbos capitis.

11 *Agathodæmonis* effigiem manu dextra notam A tenentem repræſentat. *Nuda* eſt hæc figura, quia ſimplex & ſolà mente comprehenſibilis: *trunca*, quia nulla ejus in terris ſenſibilia apparent: *velum* habet *variegatum*, quia varia mundi ſuperioris facies eſt: *decuſſata* gerit *brachia*, quia naturæ toti præeſt. *Volucris facie virginea* & *ramoſis alis*, ſupremam intelligentiam ideis fœtam denotat.

T A-

TABULA II.

Fig. 1. & 3. Sacræ Aſpidis effigiem repræſentat, quam Ægyptiorum imitatione Romani ſibi finxerunt. Literæ L I, S. *Libertate ſalvâ* vel quid tale ſignificant.

2. Amuletum hoc Kirchero *Oſiris* eſt ἱερακόμορφος, cujus Accipitrinum caput Solare numen, *Calathus* abundantiam quam largitur, *baculus* imperium quo pollet, *lituus* harmoniam quam efficit, *gnomon* ſymmetriam qua utitur, *crux anſata in formam bifurcatam* ſpiritus Solaris in omnes mundi angulos diffuſionem denotat. Sed huic viri doctiſſimi interpretationi ut benè notavit Chifletius repugnat αὐτοψία, cum ſchema noſtrum non Accipitrinum ſed Caninum caput exhibeat, atque adeo Anubim potius ſignificare dicendum ſit.

4. & 5. Amuleta ſunt Oſiridis.

6. & 8. Amuleta ſunt Ægyptiaca *Harpocratis* & *Arveris*.

7. Notat *tres Gratias* portæ templi Epheſini appoſitas.

9. De hac figura, quæ *Mercurium* ut opinor cum *ſitula* & *ſiſtro* inſcriptum habet, altum apud authores noſtros ſilentium eſt, ideoque & nos plura addere ſuperſedebimus.

TABVLA II.

TABULA III.

Unius ejuſdemque gemmæ vel amuleti divulſas facies, & in hac *Priapi* ſive Solis, in illa *Anubis* ſive *Mercurij* ideam nobis exhibet. ſic *nuditas* quidem in Sole ſimplicitatis, *alæ* velocitatis, *baculi quatuor* ſupremi in totidem elementa dominij, & *membrum genitale* fœcunditatis & generationis index atque nota eſt. Adſcriptæ voces ſi invertantur. IAO & MNHCTHA reddunt, quod idem eſt ac *Salus*, & *Recordare*, Numen enim precum haud immemor eſſe volunt. Jam Mercurius inferi & ſuperi horizontis cuſtos *capita canina*, *flammam*, *palmamque* & inſignia victoriæ gerit. quod induſtria & ſagacitate ſua animas ab inferis eductas ſideribus inferat. Ita præſens ſchema videtur explicare Kircherus, qui tamen, ut recte Chifletius notat, non animadvertit, figuræ humanæ, quam dicit eſſe duobus capitibus caninis, alterum caput humanum eſſe, alterum duntaxat caninum ab hujus cervicibus prodiens, præterquam quod de *cultro* ſeu *gladiolo* qui gutturi veluti ſurgentis è tumulo objicitur, nihil habeat, ac propterea aliam ei explicationem tribuat, ad quem lectorem ablegamus. *Fig.* 1. & 2.

Recta facie *Deum Baſilidis* ABRACAX IAO, cum Clypeo & ſcutica vel gladio nobis exhibet, cujus magni Numinis effigies geſtantibus vires & victoriam conferre credebatur: nec quicquam hic 3. 4. 5. 6. 7. 9.

TABVLA III.

1

HN M

AH T

ΩAI

3

IABA

ΩAI

2

4

MIXAHΛ
ΓABPIHΛ
OYPIHΛ
PAΦAHΛ
ANANAHΛ
ΠPOCOPAIHΛ
YABCΩH

5

AI
Ω

TAΛA
APAIΩ
ΩAPAOPO
NTOKO
NBAI

6

IAΩA
BPACAΩ

ΩAI

7

ΓI ΓAN
TOPH
KTA

8

9

IAΩAHH

10

Ω AI

fere diſcriminis eſt, niſi quod poſterior figura hanc inſcriptionem adjectam habet. *Domini fortitudo æterna*, & *Angelus Domini.* Averſa facies nobis repræſentat: Tertiæ quidem, *totum agmen corporum Cæleſtium.* Quarta *Septem Angelorum* nomina, qui ut Baſilides voluit, totidem cælis præſunt. Quintæ, inſcriptionem hanc, *Summo Marti omnia vincenti:* Sextæ, ABRACAX IAO, Septimæ, *Gigantum fractor*, Nonæ, ſacram *Ibidem* aſpectu volantis, & *Anubin* cum ſiſtro.

Fig. 8. *Serpentem* ſeu *aſpidem* repræſentat κυνόμορφον, cujus caput radioſo nimbo circumdatum, monſtrat numen Mercuriale, uti ex inverſis litteris patet, ubi legitur ANOYBEI. *Anubis.* Hæc Kircherus, ſed aliter hanc gemmam legit & expoſuit Chifletius, quem vide ſis.

10. *Mercurium* continet *bicipitem* cum duobus genijs, ſupra canales binos vaſis Nilotici ſtantibus.

TABULA IV.

Fig. 1. Silentij Deum *Harpocratem*, digitum ori admoventem, & *Loto* insidentem repræsentat.

2. Idem *numen* sed *Leone* & *stella* stipatum exhibet. Et *stella* quidem Caniculæ sidus denotat, ad cujus ortum, *Sole* signum Leonis subeunte Nilus exundabat. ex voce ascripta CICIRIM si inverso ordine legatur fit MIRICIC, quod matrem *Isidem* sive *Lunam* Nili Genium, & Solis individuum asseclam designat. Reliqua inscriptio ita habet ARXEOIAω MERMENNω id est Principium IAO omnis fœcunditatis.

3. Idem quod prima continet, nisi quod Ægyptiaco charactere ascriptum est *Magnus Iao.*

4. *Martem* exhibet armatum, & *Leone* comite *Loto* insistentem, cujus radices subjecta cymba firmat, quo indicatur, vim igneam humido mistam generationem omnium promovere.

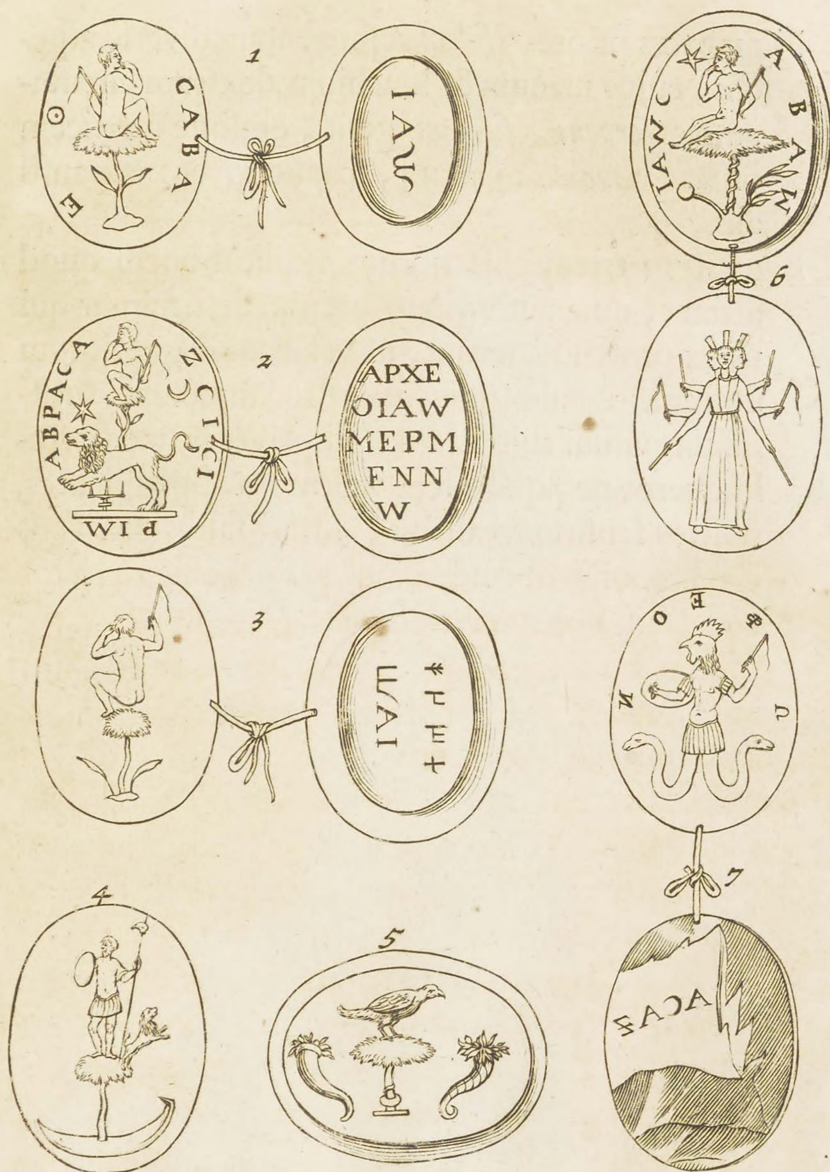
5. Amuletum est in quo *Accipiter* supra *Loti* florem stans, *binis cornibus copiæ* stipatur, quo ipso beneficium fertilitatis & abundantiæ à Sole promanans indicatur.

6. Recta facie *Harpocratem*, aversa *tergeminam Hecaten* tria virginis ora Dianæ, sive Lunæ exhibet, de qua Euseb. *lib.*3. *præp. cap.*3. *Hecate Luna est propter varias ejus corporis formas & formarum virtutes.*

7. De hac figura dictum est satis. Tabulam primam vide sis.

T A-

TABVLA IV.

TABULA V.

Fig. 1. 2. 3. Figuræ tres priores *Iſidem* repræſentant diverſo aſpectu, cujus manum & brachium dextrum circumambit *ſerpens*, *ſitulam* gerit, ejuſque verticem ornat *Numidica guttata*, caput fovens expanſis alis.

4. 5. 6. Figurarum trium poſteriorum explicationem quod attinet, quia authoritate eorum deſtituimur qui id ex profeſſo egerunt, ut veſanam Ægyptiorum in fingendis talibus licentiam redarguerent, tutiſſimum viſum fuit id quod ſupereſt in medio relinquere, ne, quod fere fit, nobis applaudentes, noſtros ſenſus pro alienis, id eſt falſos pro veris erudito orbi obtruderemus. Tu benigne lector conatibus noſtris fave, & vale.

TABVLA V.

AUCTORES LAUDATI,
Interpretati, correcti.

INDEX RERUM.

A.

Asta-

ejus

N.

O

P

FINIS.

MAGNÆ DEUM MATRIS IDÆÆ & ATTIDIS INITIA.

Ex vetustis monumentis nuper Tornaci Nerviorum erutis.

Auctore

LAURENTIO PIGNORIO,
Canonico Tarvisino.

AMSTELODAMI,
Sumptibus ANDREÆ FRISI. M DC LXIX.

1669

[illegible] edit. Paris 1623
[illegible] p. 476

Amplissimis, Consultissimis, Prudentissimisque Viris,

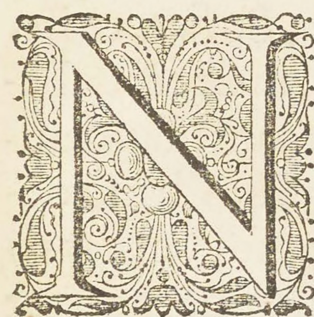
DOMINIS,

D. GUILIELMO & D. PETRO	BLAEU,

I.U.DD.

Illi Reipublicæ Patriæ Ex-scabino, huic Collegij Tutorum Publicorum Secretario dignissimo.

F. P.

On accusandus, sed damnandus ab amicitiæ præsidibus Dijs, à me, ab alijs forem, si MANUS has alteri, quam vobis, qui toties mihi synceri amoris indices dexteras porrexistis, offerrem, Amici integerrimi, fratresque inter vos amicissimi. Quid enim est quod me apud Vi-

viros omni veneratione dignissimos, & Piladææ nostræ necessitudinis oculatos testes, absolvere ab ingratitudinis vel incuriæ & oblivionis vitio possit, si nec familiarissimum tempore quo Sacratissimus LEOPOLDUS Francofurti Imperator coronabatur, vobiscum contubernium, nec eorum de tot serijs, de tot jocosis inter nos celebratis testimonium; nec in itinere per Germaniam, Italiam, alias regiones ubique commune hospitium me permoveret, ut hocce munusculum ad vos deferrem: vos inquam, quos novi elegantioris omnis disciplinæ amorem hæreditario quodam jure à Parente Celeberrimo acceptum, perpetua talium lectione fovere, & favere ijs, qui ejusdem instituti sunt amantiores. Favorem hunc ego, me veluti mantissam mutui amoris, aucupari fateor, dum hanc occasionem vos publice alloquendi vel capto vel arripio; ne memet ipse damnare cogar neglectæ, aut certe minus cultæ amicitiæ. Suscipe ergo hasce MANUS, & cum ijs dexteram, corque meum tibi oblatum

GUIL-

GUILJELME, eo vultu, quo omnes, Magiſtratus munia obiens, ad te accedentes miro tui amore accendis: ſuſcipe PETRE, ea benevolentiæ demonſtratione, qua Magnus ille Magni Etruriæ Ducis Filius,te nuper accipiebat,dum perpetuum ſibi Achatem in curioſa urbis noſtræ viſitatione eſſe volebat, & erit quod ego mihi gratuler in hoc faſtidioſo talium colligendorum, & emendandorum ſtudio me tantos tamque amicos inveniſſe patronos: quorum & publice probata integritas, & privatim conteſtata fides id jure meritoque mihi expoſcere videtur, ut ſim dicarque ſemper.

Amiciſsimi Fratres,

VV. AA.

Obſequio addictiſsimus

ANDREAS FRISIUS.

Le-

Lectori Laurentius Pignorius.

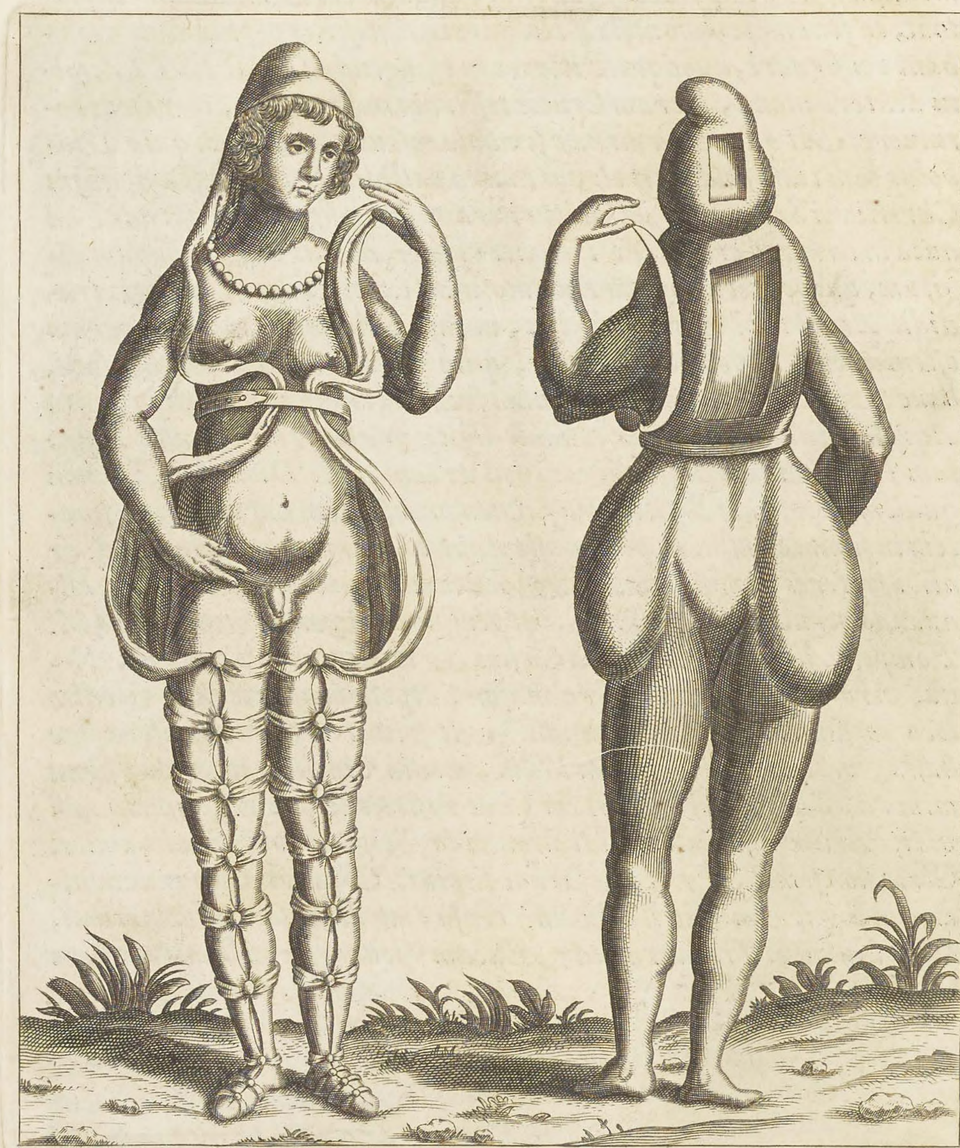
Æc sigilla quæ vides (amice Lector) extabant olim Tornaci, prope quod etiam effossa fuerant, apud Dionysium Villerium Canonicum, virum eruditum. Fuerunt autem ex ære omnia, & è sacrario (ni fallor) veteris alicuius Fani magnæ Deûm Matris, cujus religio videtur etiam eo pervasisse; ab eo fortasse tempore, quo Galli, ut inquit Pausanias, in Atticis, Pessinuntem, ad montem Agdistin, nobile Atys tumulo oppidum cœperunt. Pessinunte etenim Acdestis, Atys corpus ceremonijs annuis, & sacerdotum antistitibus honoravit inquit Arnobius Lib. v. *nec non & Strabo Lib.* xij. *Claudianus in Eutropium, Lib.* ij. *Pausaniæ dictum firmat,*

Nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
Illis, ante vagus, tandem regionibus hæsit,
Gæsaque deposuit jam Grajo mitis amictu,
Pro Rheno poturus Halyn.

Attidis icunculam pauxillum argenti ornat ut dicemus: non dubio argumento & præclari artificis, quod loquuntur & ipsa oris lineamenta, & existimationis in qua fuerit apud Sacerdotem aliquem, sive apud procerum quempiam in Larario privato, & familiari. Et verò apud me etiam visitur antiqua Pallas ærea, semipedis magnitudine, oculis, zona, & calceamentis ex argento incisis: qua vix aliud vidi magis absolutum in hoc genere veterum Sigillorum, quamvis etiam extent alicubi, ut vidimus olim, solido ex argento elaboratæ imagunculæ Martis & Fortunæ, rudiusculæ tamen, & minus politæ. Et hæc sane omnia Lararij vel Adyti alicujus instrumenta fuerunt ut dixi. Nisi malimus ad Initiatos referre, qui Initiorum quædam signa & monumenta, sibi à Sacerdotibus tradita, ut scribit Appulejus in Apologia, quam vocant primam, seorsum sedulo conservabant. Et apud hos moribus fuerat receptum (eodem teste) circumferre secum etiam peregre simulachrum alicujus Dei, ipsique diebus festis, thure & mero, & aliquando victimis supplicare. Quod & non omnino bene cessit Asclepiadi Philosopho apud Ammianum

Mar-

Marcellinum Lib. xxij. *Verum hæc forte alias latius disquiremus. Manus porro, dextra est; ita conformata, ut pollicem, indicem, & medium, sive impudicum sustollat, annularem & minimum deprimat, eo schemate, quo nostræ Religionis Antistites populum olim solebant consignare, quodque Pictores in effingenda CHRISTI domini dextera manu, sacram Crucis tesseram imprimente, mordicus retinuere. At quare manui hæc symbola insculpta sunt? an quia Diabolus jam tunc studuerit elevare mira calliditate eum gestum, quem Christiani Sacerdotes adhibituri erant sacro signo exprimendo? an quia in ea manu crederent Ethnici vivere Atydis minimissimum digitum, qui perpetuo agitaretur motu, ut ex veteribus Theologis tradidit Arnobius? an quia & Isis, ut infra dicemus, manum sacram ostentaverit in pompa? Verum, quia viri eruditi arbitrati sunt, hanc manum aliquando conspicuam fuisse inter signa militaria, quod Aquilam fulminiferam in summis digitis prætulerit; dicemus Aquilam Legionariam fuisse auream non æream, teste Dione Lib.* xv. *non quidem impositam digitis, sed fulmen prensantem unguibus, & stantem in summa hasta. ut passim ostentant Denarij gentis Antoniæ: & alibi veteres nummi, ut apud Æneam Vicum in Galba. At aliquando cernitur sine fulmine, ut perspicue in vetere monumento M. Pompeij Aspri, Romæ apud Cæsios, & in aliquibus Denarijs. Neque vero non erat hac nostra major, utpote conspicienda, & edito loco in summo hastili statuenda. At solitaria & fulminifera sine hasta, visitur sæpe apud Gorlæum, media videlicet inter duo signa minora. Sed manui impositam (hac nostra excepta) ego numquam vidi. Arulæ insidentem vidi aliquando, Scipioni eburneo aliquoties, Globo non semel, Pyræ Cæsarum sæpius. Manus vero erant quidem in Signorum (ut ita dicam) censu: at diversa conformatione, ut in Nummis Trajani apud Æneam Vicum, & in Dactylotheca Gorlæi.*

LAURENTII PIGNORII PATAVINI

MAGNÆ DEUM MATRIS IDÆÆ & Attidis initia.

TTIDIS nomine Phryges Solem venerati olim ſunt. Ita Macrobius lib. I. Saturn. c. XXI. & Macrobio antiquior Arnobius lib. V. extremo. Hujus Attidis, ſive Attinis fabulam qui cupit pervidere, is adeat Diodorum Siculum lib. III. Pauſaniam in Achaicis, Arnobium in principio lib. V. & Servium in IX. Æneïdos & è recentioribus Gyraldum Syntag. IV. Cartarium noſtræ editionis pag. 190. 191. 192. Ejus autem imago ea eſt quæ exhibetur, *ore* videlicet *excellentiſſimo*, ut ſunt Arnobij verba, & ſpecie inter virginem & puerum eximia. Catullus hoc idem voluit. carm. 64.

Quod enim genus figuræ eſt, ego quod non habuerim?
Ego mulier, ego adoleſcens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnaſij fui flos, ego eram decus olei.

Marcianus Capella lib. I.

Atys pulcher item, curvi & puer almus aratri.

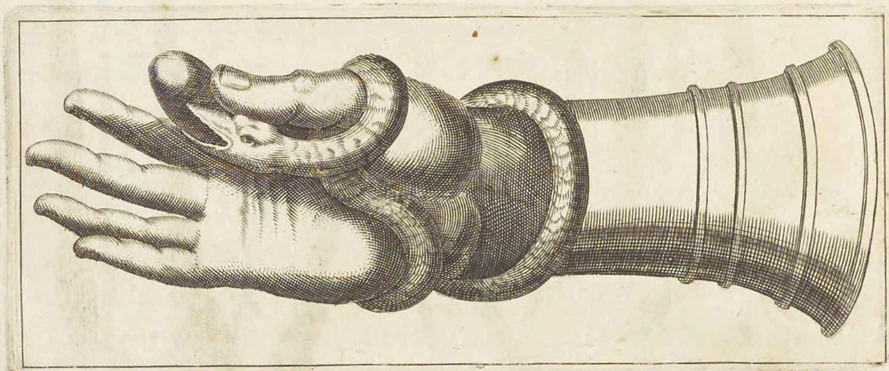
Caput autem tectum mithra Phrygem indicat. Hi enim hoc pileo usi sunt, ut nos alibi latiùs ostendedemus. Braccas, quas gerit indutui, vidimus in vetere Ara, quam primus JACOBUS MAZOCHIUS publicavit, in qua Attis Pinui innixus Cybelem aspectat. Reliquum vestis diductum & sinuatum videtur mihi non carere mysterio, ut quod sui ambitu & patore malum Punicum referat, cujus specie capta mater Attidis Nana facta fuerit prægnans, uti scriptum reliquit Arnobius. Porro digiti dexteræ manus, index & impudicus virilia ostendentes eo alludunt, ut commonstrent masculum pudendum, Deum matris delicias illas luctuosas. Monile verò, Cingulum, & Fibulæ Braccarum (siquos hoc etiam scire delectat) incisa sunt omnia ex argento. Et hæc quidem quoad Attidis imaginem satis. Manus ærea, cùm inanis sit, minimeque solida, neque videatur adhæsisse trunco brachij, ideo fabrefacta forsan fuit, ut sceptro, vel hastili non ita magno insereretur. Cui usui? inquies. Vt præferretur in pompa ipsi matri Deum. Qua plane ratione Antistitum unus Isidi prægestabat, *Æquitatis indicium deformatum manum sinistram porrecta palmula*, ut scribit Appulejus libro XI. Metamorphoseon. Et sanè Isidis sacra non abierunt à mysteriis matris Deum. VLPIVS enim EGNATIVS FAVENTINVS PATER ET HIEROCERYX D. S. I. M. fuit etiam sacerdos Isidis: & C. MENATIVS SEVERVS matri Deum & Isidi fanum refecit: ut minime mirum sit hanc manus prælationem utrobique fuisse receptam. Addamus quod

Manus cui usui fabricata.

OCTA-

OCTAVIUS ROSSIUS monuit in operoſo illo & erudito volumine, quod appellavit antiqua Brixiæ monumenta, in ſumma haſta ſimulacri TILLINI, indigenæ numinis, ſtetiſſe manum æream huic noſtræ non valde abſimilem.

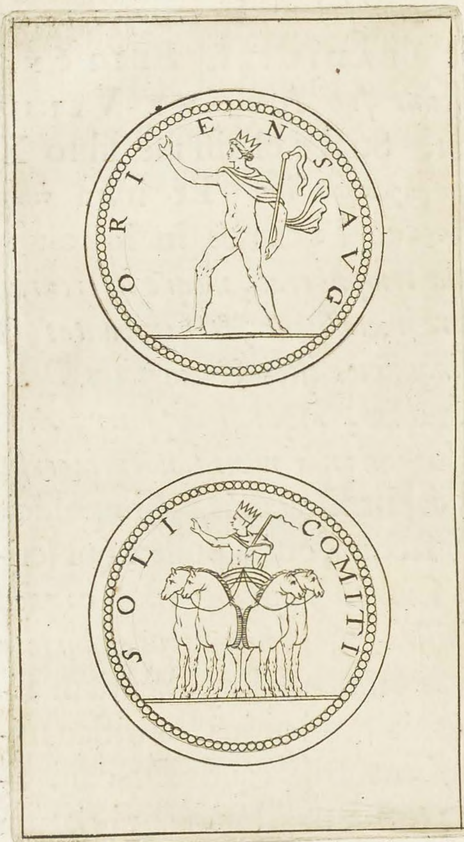
Jam in manu quæ comparent explicabimus, ſi licebit per genium Antiquitatis. Carpum ipſius circumambit Draco variegatus & caput criſtatus. Et profectò in veteri ſigno marmoreo, quod extat Romæ in hortis JULII III. extra portam Flaminiam, & edidit JOANNES GEORGIUS HERWARTUS, truncum, cui innititur Attis, circumſerpit Draco, punctis tergum interſtinctus, non tamen criſtatus. Eſt autem Draco inter præcipua ſolis argumenta, inquit Macrobius. Et in ſacris Sabadijs Draco myſticus celebris eſt. Quæ quidem ſacra minime diſparata fuerunt ab his noſtris Initijs, ut argumento eſſe poteſt imprecatio illa apud Appuleium, & quidem ſemiviri unius ex hoc grege: *At te cadaver ſurdum & mutum, deli-*

Draco.

delirumque præconem , omnipotens & omniparens dea SYRIA, *& ſanctus* SABADIUS, *&* BELLONA, *& mater* IDÆA, *cum ſuo* ADONE VENUS *domina, cæcum reddant.* Strabo clariſſimè libro X. καὶ ὁ Σαβάζιος ἐκ τῶν Φρυγιακῶν ἐστι. Et infra ταῦτα γάρ ἐστι Σαβάζια, καὶ Μητρῷα. Lucianus in Icaro-menippo. *Iam enim cenæ tempus erat, meque Mercurius arreptum juſſit accumbere juxta Pana, & Corybantas, & Attin ac Sabazium, inquilinos iſtos & ancipites Deos.* Idem in Deorum Concilio, *atqui, ô Iuppiter, Attis ille & Corybas, & Sabazius unde nobis tandem accerſiti veniunt?* Cur autem caput Draconis baſim pollicis obſideat, inde videtur factum, quòd pollex (ut ſcriptum reliquit Atteius Capito) *qui nomen ab eo quod pollet accepit, nec in ſiniſtra ceſſat, nec minus quàm tota manus in officio eſt.* Quæ omnia Solis pollentiam *vigilemque laborem*, ut canit Prudentius, mirifice mihi exprimunt. Infra volam manûs cauda Draconis ſiſtitur, è cujus regione ſurgit flagrum manubriatum (ut mihi quidem videtur) & ea profecto ſpecie, qua cernitur geſtari à Sole in nummis Elagabali, Alexandri, * Gallieni & aliorum Auguſtorum, cum inſcriptione ORIENTIS, SOLIS COMITIS &c. Prudentius contra Symmachum, lib. 1. *Flagrum manubriatum.*

Hoc ſidus currum, rapidaſque agitare quadrigas
Commenti, & radios capitis, & verbera dextræ,
Et frænos faleraſque & equorum pectora anhela, &c.

* *Gallieni certe nummus flagrum cum manubrio. Maximini præter flagrum ipſas etiam quadrigas frænoſque faleraſque & equorum pectora exhibet, effigiem cui commodum eſt videat quam pagina ſequenti expreſſimus.*

Nisi vero dicamus flagrum esse ex disciplina Gallorum. Appulejus lib. VIII. *Arrepto denique flagro, quod semiviris illis proprium gestamen est, contortis tænijs lanosi velleris prolixè fimbriatum, & multijugis talis ovium tessellatum, indidem sese multinodis commulcat ictibus: Mira contra plagarum dolores præsumptione munitus.*

Ovidius lib. IV. Fastorum.

Exululant comites: furiosaque tibia flatur;
Et feriunt molles taurea terga manus,

Et hæc est, quæ apud Juvenalem substantivè, ut loquuntur Grammatici, Taurea est, Sat. VI.

-------- Taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusque capilli.

Testudo. Supra flagrum repit Testudo, quæ an aliqua ratione Cybelen attingat mihi prorsus incompertum est; nisi

nisi huc illatam velimus quòd nuptias aversaretur. Servius è membranis Fuldensibus in I. Æneïdos. *Virgo quædam nomine Chelone, linguæ impatiens fuit. Verum cum Iuppiter Iunonem sibi nuptijs jungeret, præcepit Mercurio, ut omnes deos vel homines, atque omnia animalia ad nuptias convocaret. Sed omnibus quos Mercurius monuerat convenientibus, sola Chelone inridens & derogans nuptijs, neclens moras adesse contempsit. Quam cum Mercurius non venisse notavisset, denuo descendit in terras, & ædes Chelonis supra fluvium positas, præcipitavit in fluvium, ipsamque Chelonem in animal sui nominis vertit, quam nos latinè Testudinem dicimus: fecitque ut pro pœna dorso tectum, velut damnum suum prona portaret.* Ita Servius. At nuptias Attidis ipsa etiam Cybele aversabatur. Arnobius libro citato, *verum etiam mater adolescentuli fatum sciens, interque homines illum tamdiu futurum salvum, quamdiu esset solutus à* MATRIMONII *fœdere, nequid accideret mæsti*, &c. Sunt qui illud ex Pacuvio suggesserint.

Sanguine cassa, domiporta, TERRIGENA, &c.

MARTINUS quidem SANDELLIUS amicus noster, multarum atque adeò reconditarum litterarum notitia insignis, arbitrabatur Testudinem hic expressam fuisse, veluti notam silentij & Taciturnitatis, quibus imperatis Initiorum olim omnium mysteria obsignabantur. Et sanè extabat, ut narrat Pausanias in Eliacis, signum Veneris cœlestis, Phidiæ opus,

opus ; quod altero pede Teſtudinem premebat. Hanc nonnulli arbitrati ſunt ideo adhibitam, quod ſilentium indicaret, tanquam locupletem muliebris formæ dotem, & unicum veluti cenſum. Teſtudo enim præter valde tenuem ſibilium, eumque abruptum, nihil præterea vocis habet. Inde rectè eſt apud Sympoſium.

Viva nihil dixi, quæ ſic modo mortua canto.

Accedit ejuſdem ingenium, quo ſe totam abdere, & aſpectui ſubtrahere conſuevit. Eximiè ad myſteriorum (ut ipſi quidem rebantur) vim ſeorſum habendam, & profanorum oculis eripiendam. Virgilius de hiſce noſtris in II. Æneïdos.

-------- *Hinc fida ſilentia ſacris.*

Ubi Servius, & Jul. Pomponius Sabinus, cujus hæc ſunt: *Nefas erat patefacere ſacra Cybelis, tantum paucis nota erant. Sic juſſit ipſa Cybele, cum erudiret Idæos Dactylos, & doceret initiandi morem. Diodorus ait, morem initiandi, quem Dardanus accepit à Iove, nefas erat aperire niſi initiatis, ideo fida ſilentia.* Addamus ſimilitudinem etiam quamdam cognominum interceſſiſſe. Vt enim Cybele, φερέπολις, & πυργοφόρος, ita hæc noſtra φερέοικος, & domiporta dicta eſt. At hæc tamdiu placeant, quamdiu prodeant meliora certioraque. Pilei & ipſi ad normam eorum quos geſtant Caſtores & Dioſcuri, fabrefacti, ad Rheam ideo ſpectant, quia Samo-thracum Deorum, Curetum, Corybantum, Ca-

byrorum gestamina videntur fuisse, & Castores ipsi affines hisce omnibus fuerunt, ut ex ijs, quæ habet Strabo libro X. & ex Vectio Basso in Arateis Phænomenis,& Hugonis Grotij notis ad Syntagma Arateorum conjicere est. addamus porro & apud Cephalenses MAGNOS DEOS appellatos fuisse, ut notat Pausanias in Atticis. Quæ fuit legitima Magnæ Deum Matris, & Attinis nomenclatura, ut indicant veteres Inscriptiones. Servius ad III. Æneidos hæc habet, *Varro unum esse dicit Penates & magnos Deos. Nam & in basi scribebatur* MAGNIS DIIS. *Et idem Varro & alij complures magnos Deos affirmant simulacra duo virilia Castoris & Pollucis, in Samo-Thracia ante portum sita, quibus naufragio liberati vota solvebant.* Macrobius libro III. Saturn. capite IV. addit, *Varro humanarum II, Dardanum refert, Deos Penates ex Samo-Thrace in Phrygiam, & Ænean ex Troia in Italiam detulisse, &c.* Crux ipsa in summis Pileis quo pertineat mihi incompertum est. Apparet certe in Geminorum Pileolis apud Aratum, ex editione Cl. Viri Hugonis Grotij, qui minus recte, mea quidem sententia, torulum interpretatur. Torulus enim Plautinus sub Petaso fuit. At hæ Cruces in summo Pileo. Torulus autem videtur effictus in vetere Nummo, qui est Mercurij apud me.

Suos igitur Castoras habuerunt & Phryges ipsi. Luna excrescens vel illam narratiunculam, fabellam verius, exprimit, quam Diodorus Siculus ex Atlantidarum theologumenis compilavit, vel Attidis mysticum ornatum, qui in nummis aliquot veteribus cernitur, hujus lunaris sectiunculæ ad pectus ejusdem adfixæ.

Virga. Virga, sive illud sceptrum sit, Pinea insignitum, potestatem Solis asserit, qui cuncta moderatur. De nuce Pinea inferius suo loco agemus.

Manus extimam partem ornant proximæ à capite Draconis Tibiæ, quarum altera videtur expressisse acutum tinnitum, altera gravem bombum, ut loquitur Appuleius. Et Tibiarum fuit inventor Marsyas, *Tibiæ.* si Dio-

ſi Diodoro credimus, qui Cybelæ amicus fuit. Varro apud Servium lib. IX. Æneïdos non admodum graphicè ad picturam noſtram; *Tibia Phrygia dextra unum foramen habet: ſiniſtra duo, quorum unum acutum ſonum habet, alterum gravem.* Servius magis appoſite, ad illud ex Æneïdos IX.

------ biforem dat Tibia cantum,

Biſonum, imparem. Et ſervavit eis Tibiarum ſuarum, ideſt Phrygiarum naturam. Tibiæ aut Serranæ dicuntur, quæ ſunt pares, & æquales habent cavernas. Aut Phrygiæ quæ & impares ſunt, & inæquales habent cavernas. Cymbala & Siſtrum.

Poſt Tibias Cymbala & Siſtrum in conſpectu ſunt. Illa eadem penè figura viſuntur etiam Romæ, in veteri ara marmorea, quam citavimus, apud Cæſios, ſecantia decuſſatas faces. Virgilius in IV. Georg.

Tinnituſque cie, & matris quate Cymbala circum.

Ubi hæc Servius; *Matris Cymbala: quæ in ejus tutela ſunt, ideo quod ſimilia ſunt hemiciclis cæli, quibus cingitur Terra, quæ eſt mater Deorum.* Hæc Martialis libro XIV. 202. appellat Æra quod ærea eſſent.

Æra Celenæos lugentia matris amores
Eſuriens Gallus vendere ſæpe ſolet.

Idem lib. V. 41.

Et concubino mollior Celenæo,

ubi non parum mihi ſubit mirari, cur Martialis Celænas immiſcuerit ijs, quæ Peſſinunte celebrabantur. Diſtant enim Sangarius & Marſyas non minimo terrarum tractu, ut ex tabulis Geographicis patet, & Claudiani Carminibus, lib. II. in Eutropium.

Sangarium, vitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij defertur ad oſtia Ponti.
Icarium pelagus, Mygalæaque littora juncti
Marſya, Mæanderque petunt-----

At hæc ſollemne eſt Poëtis confundere, Niſi dicamus, Celenæos tranſtuliſſe ad ſuam regionem haſce omnes religiones, æmulatione quadam, ut olim fiebat, Civitatum; & cujus non parva extant veſtigia apud veteres auctores. Alioqui apud Peſſinuntem & Dindyma ſtata & legitima fuerunt hæc ſacra. Ammianus Marcellinus, lib. XXII. unde dextrorſus: itinere declinato, Peſſinunta convertit, viſurus vetuſta Matris magnæ delubra, &c. Et antiquum Epigramma.

Qui colitis Cybelen, & qui Phryga plangitis Attin
Dum vacat, & tacita Dyndima nocte ſilent,
Flete meos cineres &c.

ubi notandus eſt ploratus, appoſite ad æra lugentia Martialis. Attis enim plangebatur, ut & Oſiris, & Adonis Quod & Julius Firmicus notavit; *lugete Liberum, lugete Proſerpinam, lugete Attin, lugete Oſirin, ſed ſine noſtræ contumelia dignitatis.* Eſt autem proſo po-

ſopopœia Solis loquentis, adverſus eam hæreſin, quæ Macrobij tempore viguit, Solem ipſum in varia numina dividentem. Siſtrum ad Iſidem pertinet, neque ideo abludit à magna Matre. Marcianus enim Capella libro II. in lunari circulo ſtatuit Siſtra Niliaca, Eleuſinam lampada, Arcum Dictynnæ, & Tympana Cybeleia. Mentulam illuſtrant illa Arnobij. *Dicite, ô iterum, ergone Deum Mater genitalia illa deſecta cum floribus, ipſa per ſe mœrens officioſa ſedulilitate collegit, ipſa ſanctis manibus, ipſa divinis contrectavit & ſuſtulit flagitioſi operis inſtrumenta fœdique?* &c. Mentula. Culter (ſi modi is culter eſt; æmulatur autem falcem vinitoriam, quam delineavit Columella) non aliò referendus eſt, quàm ad exſectionem virilium. Juvenalis. Sat. II. Culter.

Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat jam
More ſupervacuam cultris abrumpere carnem?

Cultri autem figuram exhibet antiquum marmor, Capuæ; apud Gruterum 640. 11. utebantur verò Coqui Cultro. Plautus, Aulularia. Ev. *quia Cultrum habes* CON. *Cocum decet* Venatores etiam, Martialis Lib. I. 115.

-------- Stupuitque ſuperbus
Venator, cultro nil ſupereſſe ſuo.

Et hos Seceſpitas appellant noſtri Antiquarij, non omnino male. Teſtula alioqui uſum fuiſſe Attinen notat Arnobius, & ſilice ante Arnobium Catullus.

Divellit illa acuto ſibi pondera ſilice.

Cithara

De cithara ſuperfluum videtur ut ſermonem inſtituamus, ea enim Solis & Apollinis geſtamen eſt ſatis notum. Virgilius lib. XII. Æneïdos.

Ipſe ſuas artes, ſua munera lætus Apollo.
Augurium Citharamque dabat ------

Et Apollo magnæ Matris amaſius fuit, teſte Diodore Siculo. Quod ſequitur ſtatuemus eſſe Gladium, quo uſi ſunt Galli, ad brachia ſibi quiſque diſſecanda: in pompa nimirum & lymphato illo diſcurſu. Apulejus lib. VIII. Lucretius lib. II.

Gladius.

Telaque præportant violenti ſigna furoris
Ingratos animos, atque impia pectora volgi
Conterrere metu quæ poſſint numine divæ.

Cæterum antiqui gladiorum capulos, & infima vaginarum ita frequenter ornarunt ut hic videmus, cum tamen gladij mucro in acumen deſineret, neque eſſet arcuatus, ut plerique arbitrantur. Et hoc ſchemate conſpiciebatur antiquus Gladius, apud Lælium Paschalinum Romæ, ut nos non ita pridem vidimus, & alij non ſemel. Gladij porro uſum & primum inventum Diodorus ad Curetas refert, lib. V. Biblioth. At Curetes cum Idæis Dactylis & Corybantibus non ſemel confundunt veteres auctores, Strabone etiam teſte.

Ser-

Servius eximiè ad lib III. Æneïdos *Alij tradunt, Curetes & Corybantes, matris Deum ministros, custodes sicut dictum est pueri Iovis, ad plurimas res maximi usus hominibus extitisse.* Claudianus libro supra citato,

Interea gelidæ secretis partibus Idæ
Dum sedet, & thyasos spectat de more Cybelle,
Curetumque alacres ad tympana suscitat Enses.

Et lib. II. de raptu Proserp.

Seu tu sanguineis ululantia Dindyma Gallis
Incolis, & strictos Curetum despicis Enses.

Forceps quæ subsequitur Vulcanum indicabit, quem Pileus & Tenax (nos Italicè *Tenaglia*) insigniverunt apud veteres; ut in Aureliæ & Cæsiæ gentis Denaris adnotatum est. At Vulcanus Cælo natus, cujus meminit Cicero *lib. III. de Nat. Deorum*, Cybelen cognatione aliqua videtur attigisse. Et certè Marcianus Capella Terræ patrem Vulcanum nominat. At Terra magna mater fuit. Lucretius. *Forceps.*

Quare magna Deum mater, materque ferarum
Et nostri genitrix hæc dicta est corporis una.

Summum fastigium Pollicis digiti insidet nux Pinea, qua Isiacos usos fuisse scribit Ælius Lampri- *Nux Pinea.*

pridius *in vita Commodi Imperatoris.* Ut ex hoc etiam capite liqueat, quod ſub initium hujus commentatiunculæ monuimus, indiſcretas fuiſſe horum numinum apud antiquos rationes. Satius lib. X. Thebaid.

Sic Phryga terrificis genitrix Idæa cruentum
Elicit ex adytis, contemptaque brachia ferro
Scire vetat. quatit ille ſacras in pectora Pinus,
Sanguineoſque rotat crines, ac vulnera curſu
Exanimat, pavet omnis ager, reſperſaque cultris
Arbor, & attoniti currum erexere leones.

Ubi videtur falſus Luctatius Placidus, qui Pinus ſacras conſecratas faces interpretatur. Pinus autem arbor in penetralia templi Matris Deum inferebatur, in Attidis memoriam, ut ſcribit Arnobius lib. V. non ſemel. Quod nimirum ſub ea Attis virum exuiſſet, vel trunco illo induruiſſet, ut canit Ovidius lib. X. Metamorph. Inferebatur verò lanarum velleribus ſtipitem circumvoluta, & ramulos redimita & compta violaceis coronis. Dies autem ſtatus & ſolemnis hujuſce illationis fuit XI. Kal. Aprilis, ut ex vetere Kalendario Conſtantiniano me docuit HIERONYMUS ALEANDER, cujus docti & eruditi in illud idem commentarij propediem prodibunt. In eo eſt legitima hæc feſti diei formula ARBOR INTRAT. unde natum videtur gloſſema Luctatij ad illa Statij.

Reſper-

------ Resperſaque cultris,

Arbor. ------

ARBOR. *Pinus, quæ colitur in ſacris Matris Deum, ſub qua jacuit Attis, Matri Deum dilectus.*

Servius ad illa IX. Æneïdos.

Pinea ſylua mihi multos dilecta per annos

Scripſit, congrue nam Pinus in tutela Matris Deum eſt. Quem imitatus eſt Claudianus Lib. I. de raptu Proſerpinæ.

----- Templique colendi.
Relligioſa ſilex, denſis quam Pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula coniferis modulantur carmina ramis.
Terribils intus Thyaſi, veſanaque miſto
Concentu delubra gemunt, ululatibus Ide
Bacchatur, timidas inclinant Gargara ſylvas.
&c. graphice.

In eadem media ſimulacrum juvenis ſubligabatur (inquit Jul. Fermicus) Attinis videlicet: idque ex Dei fortaſſe monitu, ut ſcribit Diodorus Siculus. Hinc Pinus in tutela Cybeles fuit. Phædrus lib. III. Fabular.

----- Quercus Iovi,
Et Myrtus Veneri placuit, Phæbo laurea,
Pinus Cybelæ, Populus celſa Herculi.

Pinus autem figura, ut in marmoribus & gemmis olim hæc fuit.

Expreſſit vero hic Artifex Virgilianum illud ex Ecl. VII.

Hic arguta ſacra pendebit fiſtula Pinu.

& illa Macrobij Lib. I. Saturnal. cap. 21. *Solem vero ſub nomine Attinis ornant Fiſtula & Virga.* Ad nucem Pineam ut revertamur; extat apud Macrobium inſignis jocus Caſcellij I. C. qui conſulenti an nux Pinea Pomum eſſet, reſpondit, Pomum futurum, ſi in Vatinium miſiſſet. Libro II. Saturn. cap. 6. At ſine exceptione pronunciavit Martialis Libro. XIII. 25.

Poma ſumus Cybeles, procul hinc diſcede Viator,
Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.

Cybele autem dicta eſt à monte Cybelo, ſeu Cybele. Virgilius Libro III. Æneïdos.

Hinc Mater cultrix Cybeli. -----

& Ovidius in IV. Faſtor.

Inter ait viridem Cybelen, altasque Celenas.

Im-

Imposuit autem pictor, sive alius quispiam GABRIELI SIMEONIO, & JO. GEORGIO HERWARTO, ut alia specie nobis exhiberent ex marmore PENNENSI, inter MASSILIAM, & AQUAS SEXTIAS eruto. Indicem & impudicum digitos, ut ex fragminibus etiam nunc apparet, obsidebat olim Aquila, quæ fulmen unguibus prensabat. Illa Jovem utique significavit, qui Agdistis, seu Acdestis pater fuit; cujus cruore extitit repente (ut diximus) malum Punicum, quo in sinu reposito, concepit Attidem mater. Manus autem hæc gestu & conformatione, dextram Attinis exhibet, ut videmus in signo una cum ipsa eruto. Neque absurdum erit opinor excurrere tantisper hìc, & emendare insignem Ulpiani locum, in quo de magna Matre agitur; ut in pristinum nitorem restituatur qui hactenus in mendo delituit, ad speciem elegans, & elaboratus. Huic ego larvam omnium primus forte detraxero. Locus est in libello, cui titulum adscripserunt, Institutionum seu Titulorum, ex corpore Ulpiani, Lemmate, *Qui heredes institui possunt.* Recenset ibi I. C. Deos illos, quos ex Senatusconsulto seu Constitutionibus Principum, heredes licebat instituere. Enumerat vero *Iovem Tarpejum*, *Apollinem Didymæum*, *Martem in Gallia*, *Minervam Iliensem*, *Herculem Gaditanum*, *Dianam Ephesiam.* Hucusque recte omnia; porro adjungit *Matrem Deorum Cybelem*, *eam quæ Smyrnæ colitur.* Cybelen hanc ne fanaticus quidem ullus somniavit umquam. Quid enim Ulpiano,

cujus proprietatem atque elegantiam viri docti suspexerunt, cum poëtica illa voce, quæ tautologian etiam invito exprimeret? At verò cordatus nescio quis (Io. Tilius fortasse) cui plerosque veteres I. C. ferimus acceptos, quique hunc librum primus edidit, manu scripti codicis scripturam bona fide exhibuit multis in locis. ingenuè, hoc & religiosè. Vidit enim vir eruditus quisquis ille fuit latitare nescio quid sub ea Librarij manu, quæ hasce litterarum notas descripserat, MATREM DEORUM SIPELENSIM QUÆ HYSMYRNE COLITUR. Hæc antiquæ lectionis altius impressa vestigia eô primùm me traduxerunt, ut cogitarem scripsisse Ulpianum MATREM DEORUM SIPYLENSEM, ISIN QUÆ *SMYRNÆ* COLITUR. Neque omnino mala hæc mihi divinatio videbatur, conjectanti τὸ ISIN, ex Librarij oscitantia, & Litterarum cognatione, antecedentis dictionis extrema, antiquo & alibi sæpius prodito vitio invasisse. Aderant meæ emendationis rationes ut sane opinabar satis exquisitæ. Pausanias in primis eruditus antiquitatum indagator, Lib. III. Magnesios testabatur, qui in Sipyli parte Aquilonari sunt, signum Matris Deum adservasse, longe omnium quotquot extabant antiquissimum. Hujusque antiquitatis vel Senatum vel Principum aliquem rationem habuisse ut mihi persuaderem, Asylorum jure vetustati plerumque innixa, ut apud Tacitum, à simili compellebant. Accedebant præterea Magnetum merita, qui in bello, quod Populus

pulus Romanus adversus Mithridaten gessit, egregiam operam navarunt. Jam verò quod ad Isiden attinet, quæ Smyrnæ coleretur, retulerat pridem in litteras Aristides, Sacror. serm. III. & Sacerdotem & Templum Isidis Smyrneæ, in quo ipse Isidem, & Sarapidem, ansernis hostijs exorasset. Neque verò permovebant me aliquorum voces, absonum videri Ægyptiam superstitionem adeo probatam Ulpiano, ut inter majorum gentium Deos Isin adnumeraret. Succurrebat enim, id non Jurisconsulto ipsi, sed Senatui, Principibusve, qui superstitionibus indulsissent, vitio vertendum. Fungi ipsum enarratoris munere non philosophi. Quæ si non placerent; non eum esse me, qui miraretur hominem Christianis infensum, Deorum cultui plus nimio addictum, sordida monstra scriptis suis intexuisse. Hoc nimirum jure obtigisse

His quibus exactas placuit servare tenebras,
Splendentemque die medio non cernere Solem.

ut missum faciamus, Ulpianum Præfectum Prætorio fuisse ejus Principis, qui *Isium & Serapium* (Lampridij verba sunt in Alexandro) *decentur ornavit.*

Neque vero inficias iverim, non displicuisse mihi emendationem alteram, ab antiqua scriptura minimum abeuntem: ea fuit, MATREM DEORUM CYBELEN ISIN QUÆ SMYRNÆ

COLITUR. ita tamen ut Cybeles cognomentum topicum fuerit, de quo Pisander apud Stephanum in ΚΥΒΕΛΕΙΑ, Strabo Lib. XII. Diodorus Siculus Lib. III. Suidas & alij. Hæc ut dixi speciosa & vera videbantur, quæ etiamnum videntem meliora probantemque alliciunt tamen. Verum, ut sunt posteriores curæ meliores, commodum occurrit Aristides, qui non semel in Sipylo Smyrnam illam antiquam, ibidemque Jovis matrem, Deorum thoros, & Corybanum choros recensuit. An idem sibi voluit Plinius Lib. XIV. cap. IV. *nascitur* (Maroneum) *Smyrnæ regione, juxta delubrum Matris Deum?* Antiquissimam autem religionem Smyrnæi videntur in novam urbem transtulisse, & veteri servato loci cognomine, in Metroo excoluisse. Neque vero meritis in Pop. Rom. Smyrnæi Magnesijs erant posthabendi, si Cornelio Tacito credimus. Legamus igitur MATREM DEORUM SIPYLENSEM, quam ut secerneret Ulpianus ab ea, quæ apud Magnesios colebatur, adjecit, QUÆ SMYRNÆ COLITUR.

APPENDICULA.

LIlius Gregorius Gyraldus vir ſane accuratiſſimus proprio Syntagmate de Rhea & Ope, multa diſſeruit, quæ eruditum Lectorem inſtruere poſſunt. Nos hic Analecta quædam dabimus eruta è varijs Inſcriptionibus Marmorum & Nummorum. Itaque monemus primum Ant. Auguſtinum Dial. V. hanc epigraphen D.M.M.I. recte inter- I.
pretatum eſſe *Deum matri magnæ Idææ*, minus recte *Deæ magnæ matri Iſidi.* marmor enim præſefert Cybelen non Iſidem. Licet enim hæc myſteria (ut non ſemel monuimus) coaluiſſent, ut ſatis ſuperque indicant carmina Cypriani, ſeu Tertulliani, ad Senatorem apoſtatam; tamen Iſis alio cultu, & ſchemate fingebatur. Monemus ſecundo Pierium Vale- II.
rianum virum impenſe doctum lib. 39. Hieroglyphic. recenſuiſſe Nummum Fauſtinæ Auguſtæ cujuſmodi & nos olim habuimus, in cujus averſa ſuperficie ſpectabatur Cybele Leoninæ inſidens ſellæ, ſphæramque inter manu & genu continens, cum nonnulla hallucinatione. Non enim ſphæra, ſed tympanum eſt certo certius. Monemus tertio Adolphum III.
Occonem Pierij auctoritati nimis in hoc detuliſſe, in ſuis Numiſmatibus, cum poſſet nummum inſpicere, & tympanum adnotare loco ſphæræ At Catalogo, quem recitat Servius MAGNOR. DEORUM IV.
Lib.

Lib. III. Æneïdos ex variorum Auctorum ſententia, adjungi poſſunt Mater Deum & Attis, quibus duo monumenta poſita ſunt ſub hac inſcriptione Dis Magnis, apud Gruterum 27. 4. & 28. 2. porro Idæam appellarunt ab Ida vel Cretæ vel Troiæ; utrobique enim colebatur, ut ſcripſit Virgi-
V. lius. Magnam cur dixerint petamus ex Lucretio, & Arnobio. Mater Deum magna Pori Aug. & Trajani, ſive Triani Felicis quæ fuerit alij viderint; exſcripſit autem Gruterus 308. 10. 11. fide Juſti Lipſij, marmor mendoſe, quod emendatum habetur apud Philippum Cluverium Lib. III. Italiæ antiquæ.
VI. cap. III. Cerariam quam appellet antiquum marmor apud eumdem 1010. 2. mihi prorſus eſt incompertum. neſcio quid ſane Cereris redolet, quam
VII. eandem eſſe cum Magna Matre nonnulli arbitrati ſunt. Attis qui & aliquando Attin, ὕψιστος altiſſimus, celſiſſimus nuncupatus eſt, ut in vetere Inſcriptione apud Gruterum 28. 1. Solem nimirum omnia pervidentem, omnia perluſtrantem eſſe cen-
VIII. ſebant, ut diximus. Vidimus etiam appellatum Minotaurum & Minoturanum, petita fortaſſe à nomine alicujus vici nomenclatura. Succurrebatque Minotaurus, niſi amicus noſter Fel. Osius vir ornatiſſimus, humaniorum litterarum in hoc noſtro Gymnaſio publicus Interpres, oſtendiſſet mihi duas veteres Inſcriptiones Romæ recens erutas.

M. D

M. D. M. I.
ET ATTIDI SANCTO
MENOTYRANNO
Q. CLODIVS FLAVIANVS. &c.
&
MATRI DEVM MAGNAE
ID AE AE. SVMMAE. PA
RENTI. HERMAE. ET ATTIDI
MENOTYRANNO INVICTO
&c.

Quæ ſanè longè abeunt à Minotauro. Quare AMPLIANDUM.

Videmus autem in hiſce Inſcriptionibus Cybelen ſummam, & parentem appellari, Attiden ſanctum, & invictum, quod poſtremum adjunctum Herculi, Soli, & Mithræ convenit, imò huic uni proprie ſi Commodianum audimus.

INVICTVS

Invictus de petra natus ſi Deus habetur
Nunc ergo .... vos de iſtis date priorem
Vicit petra Deum quærendus eſt petræ creator.
Inſuper & furem adhuc depingitis eſſe
Cum ſi Deus eſſet umquam non furto vivebat
Terrenus utique fuit & monſtrivora natura
Vertebatque boves alienos ſemper in antris
Sicut & Cacus Vulcani filius ille.

X. hactenus Auctor conclamatæ editionis, & desperatæ. Attin apellatum Phryga vidimus in vetere Epitaphio
XI. ut retulimus apud Cæsios Romæ, Mater Deûm magna Idæa, & Attis populi Romani apud Gruterum
XII. 307. 7. ita videntur esse appellati receptis publica auctoritate sacris. Quod ex nuncupatione ipsius Archigalli satis patet. Cujus erat vaticinatio, ut præter antiquum marmor Gruterianum xxx. 2. Appulejus & Tertullianus cum risu & insectatione notave-
XIII. runt. Ceterum in parergis ararum horum Deorum fere semper visuntur Tauri & Arietes, ut in Inscriptionibus fit mentio Taurobolij, & Criobolij, cujus præterea meminit Julius Firmicus, *Tauribolum* [*Taurobolium*] *vel Oriobolium* [*Criobolium*] *scelerata te sanguinis labe* [*tabe*] *perfundit* ; vel *scelerato tabo* , at *labes* etiam ferri potest

XIV. At quale hoc sacrum? Prudentius luculenter expressit in Romano martyre, quem omnino vide.

Agnoscis illum quem loquor miserrime,
&c.

XV. ubi meminit tabidi roris, & tabi. Et hoc fuit Taurobolium Crioboliumque percipere, & Taurobolio in æternum renasci, ut ipsi quidem non minus ridicule, quam impie arbitrabantur. hoc Taurobolium &
XVI. Criobolium facere. hoc accipere. Tauropolia vero, quorum meminit Casaubonus ad Athenæum Lib vi. Animad. cap. 16. an huc pertineant, viderint doctiores. in Inscriptionibus certe Gallicanis Taurobolium, & Tauropolium promiscue legitur. Ad Ma-

trem

trem Magnam, & Attidem, ut redeamus, qui plura de ijs volet, adeat Fulgentium Lib. III. Mythologicon, & Lucianum de Syria Dea.

Cum pagellæ aliquæ vacarent, visum est heic exscribere integrum Lucretij locum cujus suprà mentio facta est, quòd ad ejusdem argumenti illustrationem mirificè conducere visum fuerit. Extat autem libro II.

Principio tellus habet in se corpora prima,
Unde mare immensum volventes flumina fontes
Assiduè renovent: habet, ignes unde oriantur.
Nam multis succensa locis ardent sola terræ.
Eximijs verò furit ignibus impetus Ætnæ.
Tum porrò nitidas fruges, arbustaque læta
Gentibus humanis habet unde extollere possit:
Unde etiam fluidas frondeis, & pabula læta
Montivago generi possit præbere ferarum.
Quare magna Deûm mater, materque ferarum,
Et nostri genitrix hæc dicta'st corporis una.
Hanc veteres Grajûm docti cecinere poëtæ
Sublimem in curru bijugos agitare leones:
Aëris in spatio magnam pendere docentes
Tellurem, neque posse in terra sistere terram.
Adjunxere feras, quia quamvis effera proles
Officijs debet molliri victa parentum.
Muralique caput summum cinxere corona:
Eximijs munita locis, quia sustinet urbeis:
Quo nunc insigni per magnas prædita terras
Horrificè fertur divinæ matris imago.
Hanc variæ gentes antiquo more sacrorum
Idææm vocitant matrem, Phrygiasque catervas
Dant comites, quia primùm ex illis finibus edunt
Per terrarum orbem fruges cœpisse creari.

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inventi ſunt,
Significare volunt indignos eſſe putandos,
Vivam progeniem qui in oras luminis edant.
Tympana tenta tonant palmis, & cymbala circùm
Concava, rauciſonoque minantur cornua cantu,
Et Phrygio ſtimulat numero cava tibia menteis,
Telaque præportant violenti ſigna furoris,
Ingratos animos, atque impia pectora volgi
Conterrere metu quæ poſſint numine divæ.
Ergo cùm primum magnas invecta per urbeis
Munificat tacita mortaleis muta ſalute:
Ære atque argento ſternunt iter omne viarum
Largifica ſtipe ditantes, pinguntque roſarum
Floribus, umbrantes matrem, comitumque catervas.
Hic armata manus (Curetas nomine Graij
Quos memorant Phrygios) inter ſe fortè catervis
Ludunt, in numerumque exultant ſanguine læti:
Terrificas capitum quatientes numine criſtas,
Dictæos referunt Curetas: qui Iovis illum
Vagitum in Creta, quondam occultaſſe feruntur,
Cùm pueri circum puerum pernice chorea
† *Armati in numerum ſtarent: pernice chorea*
Armati numerum pulſarent æribus æra,
Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus,
Æternumque daret matri ſub pectore volnus.
Propterea magnam armati matrem comitantur,
Aut quia ſignificant divam prædicere, ut armis,
Ac virtute velint patriam defendere terram:
Præſidioque parent, decorique parentibus eſſe.

MANUS ÆNEÆ, CECROPII VOTUM referentis, dilucidatio.

Auctore

JACOBO PHILIPPO TOMASINO, [1597-1654]
ÆMONIÆ PRÆSULE.

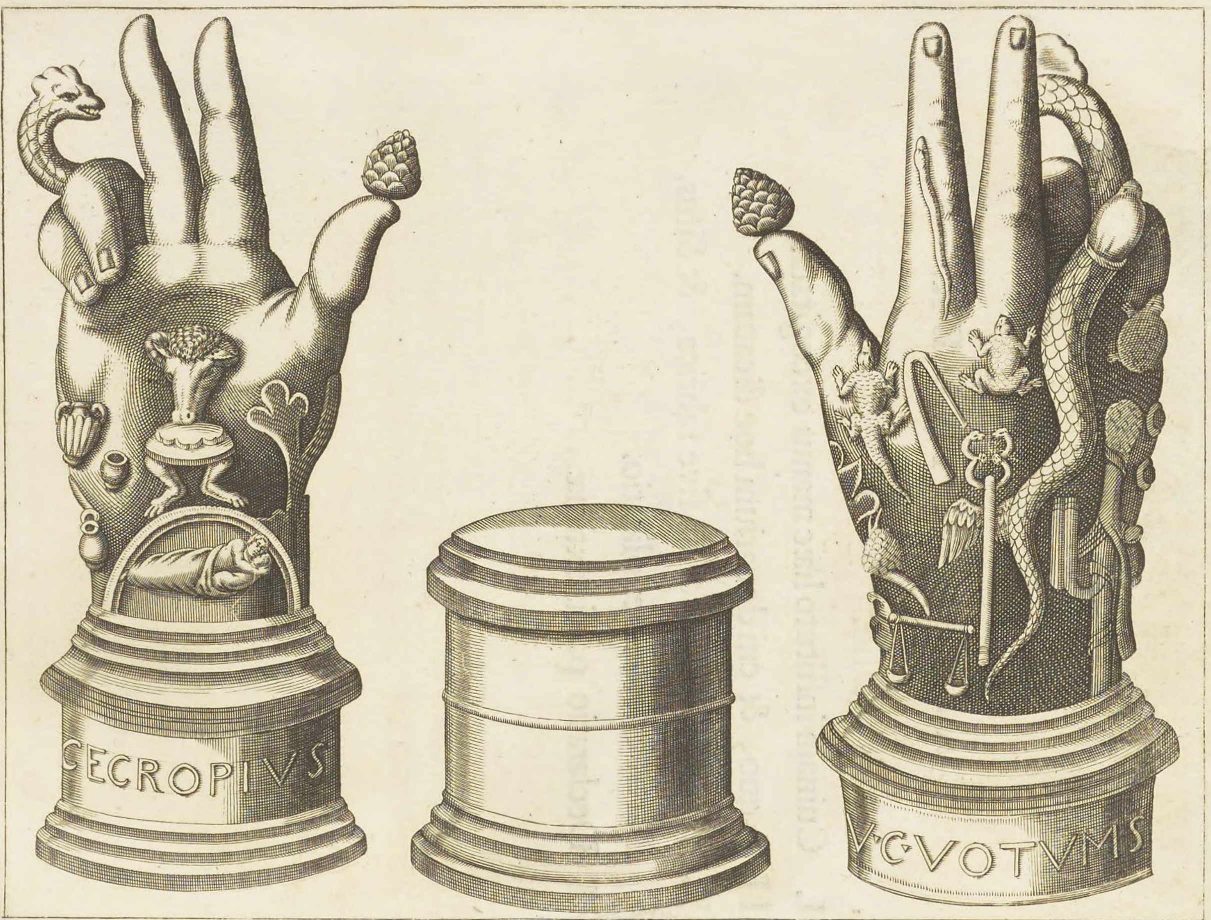

AMSTELODAMI,
Sumptibus ANDREÆ FRISII.
cIↃ IↃC LXIX.

1669

CAPITUM INDEX.

CECROPIVS
V·G·VOTVMS

CECROPII VOTUM

à

JAC. PHILIPPO TOMASINO

ÆMONIÆ EPISCOPO

Dilucidatum.

CAPUT I.

Operis Occasio.

FAvente Minerva, atque annuente benignâ Eminentissimi Principis FRANCISCI BARBERINI tutelâ, quum noster *de priscorum Donariis Votisque* conatus propitio eruditorum conspectu exciperetur, pro sua quisque humanitate in dies plurimi non pauca in istius argumenti incrementum sparsim contulere; in primis *Cassianus à Puteo* illustris Eques, ob vetustatis notitiam, vitæque innocentiam, & morum comitatem Romanæ Urbis splendor: cujus mira diligentia quodcumque seu casu seu labore melior lux detexit, ad posteritatis memoriam extendit. Ejus generis jure censenda faberrimi vetustissimique operis effossa inter Divi Gregorii rudera manus ænea, atque in Eminentissimi illius

 Prin-

Principis refertiſſimam precioſioribus pinacothecam non ita pridem veluti in Apollineum ſacrarium, ſepoſita : cujus iconem Vir noſtri ſtudioſiſſimus nobiſcum ſolita benignitate communicavit. Eam Divorum omnino tholos quondam exornaſſe, non levi prorſus conjectura tum denique planum erit, ubi omnem ipſius rationem pro ingenii modulo inter ſeveriores ſacri muneris curas carptim declaravero.

CAP. II.

Cuinam inſtituo hæc manus excogitata.

MAnus ænea, ejus * quam imago refert magnitudinis, & hieroglyphicis veluti ſignis Tropicis, diverſarum rerum, ac præſertim animalium figura delineatis, & deorum hominumve ingenium, mores, ceteraſque affectiones exprimentibus, quæ Lucano Poëtæ graviſſimo *linguæ magicæ*, hoc eſt ſapientes, utrinque variata, votum procul dubio repræſentat. Evidentiſſima namque in hanc rem ejus Inſcriptio.

CECROPIVS V. C. VOTVM. S

Illud nempe inſtituit Cecropius, Vir clariſſimus. Quem neutiquam conſularem exiſtimo, quum nec inter Conſules, nec à Grutero inter tot Inſcriptiones Ro-

* *Sciat benignus Lector manum hanc, ut inſeri ſuo loco commodè poſſet ſervatis ſervandis nonnihil imminutam eſſe, ſi cui tamen id tanti videbitur, manum hanc cum manu quam exhibuimus altera in Pignorij* initijs Attidis *contendat, & veram, aut veræ proximam ejus magnitudinem deprehendet.*

Romanas insigni volumine congestas aliquis hujus nominis reperiatur. Quo honore viros primi nominis affectos, nuper de *Tesseris Hospitalitatis* palam fecimus. Vera tituli hæc sententia videtur: *Cecropius voti compos votum solvit.* Quisnam ille fuerit, & unde nomen duxerit paucis dispiciendum. Voventis ingenium & opes, sive animi magnitudinem, ex insigni opera conjectare licet: qui originem haut dubiè ducebat à Cecropio, antiquo Atheniensium Rege; quem primum oppida, urbesque condidisse ac Jovem Summi titulo cohonestasse perhibent, ejus apud Athenienses auctoritatis, ut ceteri Reges Cecropii nomen adsumerent. Nisi fortassis oriundus Athenis appellationem traxerit à tribu Cecropide, quam primo Regi suo debet, à quo & Reges ceteri Cecropides nominati. Natus huic filius tempore saluti parum propitio, à diuturna valetudine nactus Æsculapium sibi faventem, in spem felicioris vitæ unicum familiæ columen Deæ sospitatricis tutelæ, eximio planè monumento, summa religione dicato, commendatur. Nobis autem figuris ac mysteriis opus hoc adeò involutum & obscurum videtur, ut nisi Phœbus radios præstet, ingenii caliginem discuti perquam fuerit difficile, in ea rerum varietate, quam diuturni temporis intervallum interioris doctrinæ penetralibus clausit. E quibus etsi non licuerit singula fortassis eruere; ad verum antiquitatis genium quædam tamen exegisse, à priori laboris gloria non prorsus alienum censebitur.

Vota porrò in tabellis ac fictilibus insculpta non usque novum est: at in manu nullum in hunc diem occurrit. Manum tamen in signorum numero fuisse, notum est. Eòne factum id putemus, ut voventis potentiam, seu malis liberalitatem donantis indicet? Vel quia Isis in pompa sacra manum ostentaverit? Quod porro dextram præcipuè ostendat, causa videtur potissima, quoniam eadem sacra existimaretur. Quid verò numinis heic præter morem nulla mentio? An quia Deæ Isidi huic dicatum erat donarium, cujus occulta quum essent sacra, silenda quoque fortassis erat veneratio? Tale quidpiam innuit Apulejus Metamorphoseon Libro XI. ubi ait: *Proxima nocte, vidi quemdam de sacratis, linteis intectum, qui thyrsos & hederas & tacenda quædam gerens, ad ipsos meos Lares collocaret.* Valetudinis curam ei adscriptam planissimum est ex fragmento basis marmoreæ, cujus inscriptionem illustris Vir Joannes Vincentius Pinellus ex ædibus Patavinis Contareni Procuratoris ad Gruterum misit. Qui lapis à Paulo Rhamusio viro antiquitatis perquam studioso conquisitus, ut ipse ad Scardeonii Antiquitates, quæ in meo sunt Museo, notavit, non ita dudum cum ceteris marmoribus Rhamusianis ad sapientissimum Senatorem Venetum Georgium Contarenum rediit. Ea talis est.

I S I. S A C R
L. M A I V S
P H I L E A S. V I. V I R
A Q V I L. O B
S A L V T. G R A T T I A N I
F I L I I. E T. G R A T T I A E

Non alij porrò quàm Deæ Cybelæ in primis destinata fuisse, quæcunque heic symbola planè ipsius cultum referunt, in progressu dissertationis omnino constabit.

C A P. I I I.

A quo, & cui Donarium hoc dicatum.

MIrum quidem nonnullis videri posset, Romanæ conditionis hominem Votum Ægyptiis simulacris undique exornasse; quandoquidem Romanis eam gentem ridiculam fuisse non obscurum ex Iuvenale Libro v. Satyra XV.

Quis nescit Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat?

Quo etiam modo Cyprianus de Idolorum vanitate: *Ægyptia portenta non numina sensit.* Nec omnem ejusmodi sacrorum rationem sannis fuisse objectam negare potuit Plutarchus scriptor gravissimus, etiamsi fuerit conatus polito certè libello conclamatam ejus-

modi ſuperſtitionem revocare. Beſtiolas nempe colebant ferè omnes, quas Ægyptus portentorum mater producebat. Eo Joſephus non injuriâ cenſuit, orbem terrarum, ſi Ægyptiorum ſacra ſuſcepiſſet, brevi beſtiarum plenum, hominum inanem futurum. Hinc vera Triſmegiſti vox. *O Ægypte, religionum tuarum ſolæ ſupererunt fabulæ, eæq; incredibiles poſteris!* Longè tamen alia, forſitan & æquiori ſententia, Tullius de Natura Deorum Lib. 1. tradidit *firmiores apud Ægyptios opiniones eſſe de beſtiis quibuſdam, quam apud Romanos de ſanctiſsimis templis, & ſimulacris Deorum.* Eò namque illa tandem religio proceſſit, ut à Quiritibus, rerum in orbe arbitris, fuerit recepta. Ecquid enim hiſce Minucii Felicis verbis apertiùs? *Ægyptia quondam, nunc & ſacra Romana ſunt.* Nec mirum. Quemadmodum enim Apulei ſententia inter ceteras nationes Judæi reputantur ſuperſtitioſiores, Nabathæi mercatores, frugum pauperes Scythæ, molles Aſiatici; ſic Ægyptii doctiores & ſapientiores ſunt habiti. Ea namque ſuper alias gentes Ægypti vulgata eſt ſapientiæ fama, ut non ſolùm Africæ, ſed Aſiæ etiam atque totius Græciæ, univerſæque Italiæ quondam excitarit ingenia, & quodammodo ad ſe attraxerit. Eo enim conceſſit Moyſes, qui omni Ægyptiorum ſapientia emicuit: eò Samius Pythagoras, Plato, Linus, Orpheus, Solon, Lycurgus, Heſiodus, Homerus, Ariſtoteles, ceterique ſapientiæ lumina confluxere, qui Græciam Italiamque ingenii monumentis ornarunt: ut Ægyptum totius or-

orbis museum verè pronunciaverint non infimæ sortis eruditi. Proinde imperii incremento id à Quiritibus factum, non minùs verè quàm eleganter innuit idem: *Sic dum universarum gentium sacra suscipiunt, etiam regnare meruerunt.* Superstitionem tamen non dissimulavit sibi aversam, quam acribus satis verbis ita perstringit: *Nonne & Apim bovem cum Ægyptiis adoratis, & pascitis? nec eorum sacra damnatis instituta serpentibus, crocodilis, & belluis ceteris, & avibus, & piscibus, quorum aliquem Deûm si quis occiderit, etiam capite punitur.* Nec sane novum erit, Cecropium hanc religionem etiam Romæ professum. Athenienses enim Ægyptiorum colonos, è civitate Sacensi Cecrope duce deductos, perhibet *in Monodia Basilii* Nazianzenus.

Cuinam verò Donarium hoc fuerit sacratum, in ambiguo est. Jovi Ammoni & Æsculapio factum, indicare videntur Arietis caput, ac Serpens qui manum ambit. Forsan & Cybele, quæ θεὸς γυναικεία Plutarcho in Cæsare, & apud Macrobium, quandoquidem solis mulieribus licitum erat adire sacra ejus, quæ in operto fiebant. Qua de re suo loco uberius. Numquid & Lucinæ anathema hoc erectum? Numquid forsan Isidi, rerum naturæ parenti, ut paulo antea indicavimus. Cuique tamen suum heic esto judicium: meliori cedere parati sumus.

CAP. IV.

Ejus Materia, Forma sive fabrica, & Situs.

ÆNea hæc manus perpetuitatem fortassis indicat, etiamsi priscis æs quoque in sacris fuerit usitatissimum.

Eaque inanis sine brachio fabrefacta, ut sceptro vel hastili à sacerdote quopiam, quum pompæ magnæ paulatim procederent anteludia, votivis cujusque studiis exornata pulcherrimè, minori labore posset præferri, ad celebritatem obsequii, quod Magnæ Deæ, seu Jovi Ammoni, alterive Numini erat dicatum. Talem in pompa sospitatricis Deæ sacerdotem tulisse memorat Apulejus Lib. XI. Metamorphoseon. *Quartus æquitatis ostendebat indicium, deformatam manum sinistram porrecta palmula.* Qui manum etiam in pompa præferri solitam Deûm Matri Isidi memorat. Nam ipsa manum sacram in pompa ostentavit. Nec immerito. Manus enim auctoritatem ac potestatem significat: manus altaribus infert sacra, & pietatis munus peragit. Anaxagoras proinde, Aristotelis, & Plutarchi indicio, hominem pronunciavit sapientem, quod manu esset præditus. Manus dextra profecto masculæ virtutis argumentum videtur. Nec alia de causa credendum à veteribus Lusitanis in præliis captivorum amputatas manus dextras Diis fuisse consecratas, ut libro III. narrat Strabo. Qui plura de manu velit curiosius, illustris Viri Renati

nati Moræi, Consiliarii Regii, atque in Academia Lutetiana Professoris Medici MANUM REGIAM, politissimi ingenii documentum perlustret suadeo. Huc plane facit manus ænea, quam Petri Avogadri Comitis Brixiensis munere V. C. Octavius Rubeus obtinuit, ex idolo Tyllini ferreo, quem Deum fortissimum ac triumphatorem antiquissimum intelligit, cujus ille statuam Beati Ramperti Episcopi jussu anno 840. dirutam & confractam, tradit in Monumentis Brixiensibus. Illa vero cuspidis loco hastæ fuit imposita; cujus pollicem & volam serpens ambit, qui & ovum lambit pollici atque indici intersertum. Hastæ verò tamquam sacræ, & Deorum more colebantur, ut Justinus ex Trogo auctor, adeoque veluti regia diademata Diis apposita. Itaque Claudianus:

Tunc veteres hastæ regia dona micant.

Hastas certè Merionis & Vlyssis titulo cælatas refert *in Marcello* Plutarchus in quodam Siciliæ templo repertas.

Manus verò in hunc modum est conformata, ut supina pollicem, indicem, & medium sive impudicum passos referat, elevet atque extendat, annularem atque minimum contrahat; eo fermè schemate, quo religionis nostræ Antistites olim populo benè optare solebant: vel quo pictores ab omni ævo Servatoris nostri dextram sacræ Crucis tesseram effigiant. Quod sanè Laurentius Pignorius piæ memoriæ, magnum

patriæ noſtræ ornamentum, non præter rem factum opinatur, quia Diabolus jam tunc omnem operam mira calliditate impendit, ut elevaret eum geſtum, quem ſacerdotes Chriſtiani eſſent adhibituri, quum ſacrum crucis ſignum exprimerent.

C A P.

Partis in manu interioris explicatio.

DOnarium hoc diligenter conſiderantibus, inſcriptionis nota primùm ſeſe offert intima pars manus, atque in ejus carpo puellus in amplexu matris ſuaviter in lectulo, ſpecie ſigmatis effigiato, decumbentis, talari veſte, pallâ nempe ſeu ſtola obtectæ. Stola verò matronæ pudicitiam denotat, cujus Tertullianus *de Pallio* meminit. Votum Magnæ Deûm Matri, ſive naturæ genetrici pro ſobolis à conjuge matrona lectiſſima ſuſceptæ ſalute reddita ſolutum indicatur. Peculiarem verò ſoſpitatricis Deæ pompam plenè ac prolixè loco aliquoties memorato Apulejus proſequitur. Quænam illi vis, & quanti eam cenſuerit antiquitas, teſtis Lucretius Lib. 2:

Puellus.

Matrona ſtolata in lectulo.

—— magna Deûm mater, materque ferarum,
Et noſtri genetrix hæc dicta eſt corporis una.

Neque eorum mihi diſplicet conjectura, qui huic numini dicatum putant: cujus haud exigua erat apud Ægyptios auctoritas; quandoquidem Deorum ea mater, plurimumque pueris in ipſius tutela præſidii

eſſet:

esset: à qua & accepta fuisse responsa notum est ex veteri monumento Patavii, quod olim apud Rhamusios, nunc Ateste in hortis Contareni est.

I S I D I
S A C R V M
E X M O N I T.
E I V S D. D.
L. V A L E R I V S
M E M O R
V I. V I R A V G.
L. D. P

Romanis etiam in summa veneratione habitam ostendit in Hadriani nummo Isidis effigies. Huic etiam Deæ pinea nux propria fuit. Hinc Martialis non minus verè quam argutè: *Nux Pinea.*

Roma sumus Cybeles, procul hinc discede Viator,
Ne cadat in miserum nostra ruina caput.

Causam tetigit Ovidius Lib. x. Metam.

Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus
Grata, Deûm matri. siquidem Cybeleïus Atys
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.

Nimirum Phrygius Atys pastor Calai filius, quum magnæ Matris ceremonias in Lydia monstrasset, ibique cultus esset invito Jove; hic aprum immisit in Lydiam, à quo Atys filius fuit interemtus, posteaque in

in pinum mutatus. Inter plures hujus rei teſtis unus mihi ſufficit Phœdrus Lib. III. Fabularum:

——— Quercus Iovi,
Et myrtus Veneri placuit, Phœbo laurea,
Pinus Cybele, Populus celſa Herculi.

Ramus. Quapropter & in pollice jungere libuit ejuſdem arboris ramum. Cujus tamen ſpeciem cælator minus expreſſit. Myrto is propior, quem inter pocula primitus alteri cantando porrigebat, ut auctor *in Sympoſiacis* Plutarchus. At verò folium, ut fatear, magis refert ficulneum, quod ob humoris copiam genitalis perhibetur ſimulacrum. Quid ſi palmæ cenſueris? Nam & Apuleius illatam narrat palmam auro ſubtiliter foliatam Deæ ſoſpitatricis ſacris. Verùm rem diligentius conſideranti magis ad Rutam accedit, quæ vi ſua generandi potentiam hebetans caſtimoniam promittit, imò ſerpentibus adverſa nequitiam frangit voluptuariam.

Nec fortaſſis à verò multum abeunt, qui exiſtimant, Votum hoc ſolutum fuiſſe maſculina prole ſuſcepta, menſe ſeptimo, poſteaquam fœtus in vere conceptus eſſet, in hanc ſententiam potiſſimum adducti, ex tribus digitis erectis, et arboris ramo, cujus in morem tenellus ſuccreſceret; etiam quod nux pinea Lucinæ pro ſecundo partu eſſet conſecrata.

Arietis caput. Serpens. Jovi Ammoni & Æſculapio id dicatum porrò ſuadere videtur Arietis caput, & Serpens manum ambiens. Aries enim Ammonem indicat, qui, ut nummus

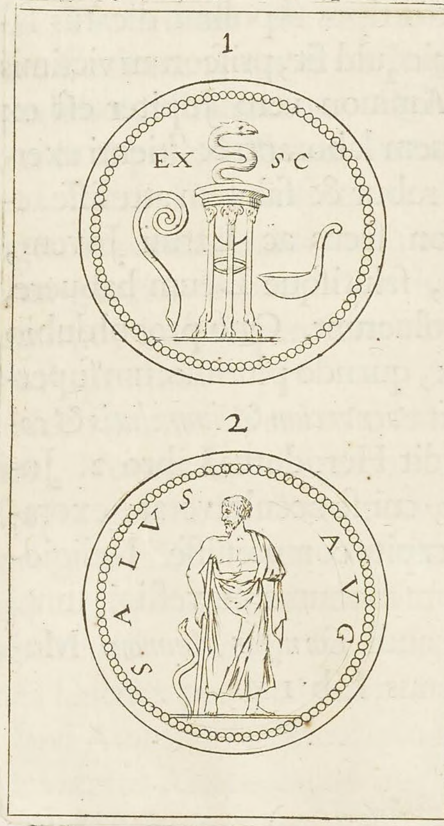
mus Antonini refert, omnium ſaluti proſpicit. Hunc vero Jovem, Naturæ conſervatorem, ac Deorum Principem agnoſcunt veteris ſapientiæ antiſtites: cujus oraculum patrio Ægyptiorum more adiiſſe Alexandrum narrat Libro IV. Curtius. In hanc fermè ſententiam Galieni Imperatoris Numiſmati Aries inſculptus, cum hac inſcriptione: JOVI CONSERVATORI. Pariter in altero Salonino nummo Aries hoc titulo: AMMONI CONSERVATORI. Nec diverſum ſignificat impoſitum tripodi arietis caput. Nam & Tripos Apollini dicatus ſapientiam connotat. Quicquid ſit, priſcorum victimis acceſſit caput illud. Ammon vero Jupiter eſt ex Ariete cæleſti ortus, quem laboranti & ſitienti exercitui fonte amœniſſimo robur & ſalutem attuliſſe accepimus. Eumque non ſecus ac Latini Jovem, Ægyptij ſoſpitatorem, ſalutiſque Deum habuere, quem & Arietis ſpecie coluerunt. Quo procul dubio reſpexit Minucius Felix, quando plurimorum ſuperſtitionem ſic taxat: *capita vervecum & immolatis & colitis.* Occaſionem tradidit Herodotus Libro 2. Jovem nempe ab Hercule, cui ſe occultaverat, exoratum, amputato arietis capite comparuiſſe. Religionis hujus plura in veterum monumentis veſtigia ſunt. Hinc Naſoni de Arte amandi *Corniger Ammon.* Meminit ejus quoque Lucanus Lib IX.

Inculti Garamantes habent, ſtat corniger illic
Iupiter, ut perhibent, ſed non aut fulmina vibrans,
Aut ſimilis noſtro, ſed tortis cornibus Ammon.

& Silius Italicus Lib. IX. Punicorum:

At patrius flexis per tempora cornibus Ammon.

Unde Æmilius Probus de Lyſandro: *repulſus dixit ſe vota ſuſcepiſſe, quæ Iovi Ammoni ſolveret, exiſtimans ſe Afros facilius corrupturum.* De ſtatua Jovis cornigera Q. Curtius Lib. IV. *Id quod pro Deo colitur, non eandem effigiem habet, quam vulgo Diis artifices accommodarunt. Vmbilico tenus arieti ſimilis eſt, habitus ſmaragdo & gemmis coagmentatus* Tripodem vero ſapientiæ, quâ vitam moderamur, imo veritatis, quæ ſapientiæ anima eſt, notam, fatentur veterum myſteriorum conſulti, quem Apol-

Apollini deberi credidit Socrates. Tripus certe * aureus in adyto templi Apollinis Delphici fuit, ſub quo ſerpens obſervabatur. Et ſane Latinorum Poëtarum princeps, ſub Æneæ perſona veram herois indolem formans, inter prima ipſius dona Tripodis commeminit. Verum & pari jure, quo Ammoni, votum hoc Æſculapio Apollinis, hoc eſt ſalubritatis filio, ſolutum, non infidis plane momentis arbitrantur, qui numen iſtud infirmitatibus humanis præeſſe norunt. Anguem ſcilicet Æſculapii vicarium Romam miſſum accepimus. Sunt qui Æſculapium anguis ſpecie Romani Legati, qui Epidaurum adnavigarat, opem adverſus peſtem imploraturus, navem ſponte ingreſſum referunt. Acron, non temnendæ authoritatis Grammaticus, tradit, Romanos Epidauri, incertos ob multitudinem ſimulacrorum quod potiſſimum deligerent, anguem recepiſſe. Romæ in Inſula Tiberina, quibus honoribus cultus fuerit, etiam hodie loquuntur monumenta Græcarum tabularum, in quas relatæ fuerunt curationes illius monitu peractæ. Quam in rem Votum Æſculapio Romæ oſtendit rari artificii ara, quatuor lateribus inſignita vaſis ſacrorum & aliis ornamentis. *Tripus.* *Anguis.*

A E S-

* *Hos vel iſtiuſmodi tripodes, cum aureo æreove ſerpente, ſi Val. Maximo & Pauſaniæ fides, Apollini dicavit tot numinum inventrix Græcia: ac jam Luciani teſtimonio conſtat Apollinem ex iſtiuſmodi tripode, ſub quo anguis, reſponſa quærentibus dediſſe. Et de angue quidem ita* Oudanus: *Anguem quod attinet, ut plurimum illum apud Apollinis vel ſanitatis imaginem invenias, idque tam propter hariolationes & vaticinia, quam reſpectu medicamentorum & rei herbariæ, cujus Præſes habitus eſt Apollo. Utriuſque ideam nummi appoſiti exhibent, quorum ille* (1) Lepidi *eſt, & tripodem cum angue inſcriptum habet: hic* (2) Poſthumo *debetur, & Æſculapij imaginem referre vulgo creditur.*

A E S C U L A P I O.
D E O
I V L. O N E S I M V S
A V G. L I B:
A. C V R A. A M I C O R V M
V O T O. S V S C E P T O
D. D. L. M.

Et alterum, quod in tabella marmorea Romæ apud Aurelium Rufinum vidit Smetius:

AESCVLAPIO SANCTO
L. IVLIVS. AGATHORVS. ET TERENTIA. RVFINA. GRATIAS. AGENTES. NOMINI TVO DD.

Rem evidentius indicat in D. Bartholomæi hortis Romæ Æsculapio insignita navis mormorea, visu certe dignissima. Æsculapii verò ædem in insula fabricatam scribit Festus, quod ægroti præsertim aqua sustentantur.

Æsculapio Aries porrò apponitur, quemadmodum & in signo Æsculapii marmoreo apud Octavium Tronsarellum, cujus indicium debemus Io. Baptistæ Casalio erudi tissimo, de profanis Romanorum ritibus Cap. VII. ubi ad pedes ejus aquila in dextera parte, arietis caput in sinistra, ægrotantibus salutem demonstrant. Eo quidem Aries innitens tripodi sacri-

crificia voventium tanquam Diis accepta videtur deſignare.

Sed ut ad reliqua gradum faciam. Ex his minime obſcurum eſt, Iſidi munus hoc præcipuè oblatum, etiamſi Æſculapio ſalutis auctori ſuus quoque heic ſit juſtus honor, ceteriſque Numinibus, quorum tutelam puelli parens faventem poſcebat.

Morbi vero tempus, qualitas, vehementia, gravitas, diuturnitas, & curatio ex ipſis emblematibus eluceſcent.

Tempus nimirum ex capite Arietis, quod in vola manus ſupra tripodem poſitum Vere incepiſſe morbum innuit. Caput enim iſtoc anni principium ſive uniformem diei noctiſque diviſionem denotat. Tres digiti erecti infirmitatis initium, ſtatum, finemque indicant. *Ariteis caput in tripode.*

Qualitas præterea morbi initio fuit occulta. Langueſcebat quidem puer, ſed parentes morbi naturam ignorabant. Arcanum enim & veluti vaticinium in apice pollicis repræſentatur nuce pinea: qua uſos fuiſſe Iſiacos narrat *in Commodo* Lampridius. Apulejus etiam Metam. Libro XI. de nave Iſidi nuncupata: *Iam malus inſurgit: pinus rotunda, ſplendore ſublimis inſigni carcheſio conſpicua, & puppis, intorta cheniſco, bracteis aureis veſtita fulgurabat.* Pinus enim tutelam gerebat Cybele. Qua ratione Poëta Æneïdos IX. *Nux pinea.*

Pinea ſylva mihi multos dilecta per annos.

Imo Pinus mortis indicium eſt. Fama namque eſt, eam ſemel amputatam nunquam repullulaſcere. Addit Joan. Goropius Hieroglyphic. Lib. VII. Pinu repræſentari terram ſuo in gremio ſemina cuſtodientem, & moleſtiam, qua ad conjugii dulcedinem pervenitur, amore fervido mitigandam. Hujus namque fructus ſemina depromuntur ignis calore, quo duriſſima ſepta facillime dehiſcunt. Quam ſibi felicitatem in primis obtigiſſe inter cetera profiteri voluit Cecropius. Talis etiam ſpectatur in manu ænea Tornaci eruta, quam apud Dionyſium Villanum Canonicum aſſervatam, Laurentius Pignorius eruditè explicuit ad Magnæ Deæ dilucidationem.

Nec ab hujus Deæ ſacris aliena eſſe vaſcula facilè negaverit, qui Apulei transformationes diligenter *Urnula.* inſpexit. Nam & ipſe urnulam pompæ illatam memorat, cujus orificium non altiuſcule levatum, qualenam & heic ſpectatur. Vrna verò Oſiridi ſacrata aquam notat, ſiquidem ipſa non vini modo, ſed cujuſvis humoris domina cenſetur. Noſtrum quidem ciſſybio non eſt abſimile, cujus ſpeciem dedit Pierius Valerianus. Quod in Bacchi ſuppellectili habitum *Vaſculum papillæ forma.* fuit. Vicinum vero huic *vaſculum*, conſimile eſt ei, quod ibidem quartus antiſtes ſacrorum gerebat *aureum, in modum papillæ rotundatum, de quo lacte libabat.* *Simpulum.* Quodnam vero in hac manu tertium? Numquidne ſimpulum? Tale ſæpius in pinacothecis conſpeximus, licet hac forma Roſinus thuribulum exhibeat.

C A P.

CAP. VI.

Partis extimæ declaratio.

MAjoris operæ conſpicitur altera manus facies: cui pinus in pollicis apice, ejuſdemque radice folium pariter convenit. Reliqua ſigna ei propria pro ingenii modulo expendentes, liberaliorem conjecturæ indulgentiam exſpectamus à ſeveris literarum cenſoribus.

Temporis utpote progreſſu natura morbi dignoſcitur ex angue, ſeu ceraſte in digito indice. Oculis videtur is orbatus. Et certè vermes ſæpius vexant infantes Rotundos nempe lumbricos, dum adhuc in utero ſunt pueri, naſci, tradit Medicorum parens Hippocrates Lib. IV. de Morbis, è ſanguine computreſcente ac redundante: iique, ut vere monet Celſus Lib. IV. cap. 17. pueros magis exercent. Eum, ſi quis forte curioſior anguillam putet, morbi medium ſignificabit fuiſſe lethale, ut è manibus parentum infans ad lacum Stygium elaberetur fermè in anguillæ modum. Quo etiam ſymbolo hominem fugientem rem aliquam, nulla conſequendi ſpe, indicavere Ægyptii, Quid ſi puello vitam precatur parens tranquillam & à ſeditione remotam? Diſcordias enim anguilla non ineptè denotat, quando ibidem non niſi turbata aqua capitur. Unde Ariſtophanes: *Anguis.*

Et tu fecisti quæ venatores anguillarum faciunt.
Quieta cum sunt stagna, venantur nihil.

Sed & anguis non raro laborantem demum habitiorem, ac de morbo squalorem deposuisse connotat. Quemadmodum enim positis ille exuviis rejuvenescit, pariter & convalescentes amissis spoliis ad sese redeunt. Puero fortassis dominium auguratur Heroibus sacer serpens, animal spiritus vitæque tenacissimum, visus acutissimi, adeoque Palladi sacrum.

Crocodilus. Crocodilus vero inter pollicem & indicem repens, ut multæ rapinæ animal, parentum perniciem refert. Quidni etiam puero sapientiæ accessionem, & silentium sapientibus probatum, Deæque Isidi acceptum ominetur? In hanc rem Patavii apud Bassianos monumentum est in saxo rubro.

ISIDI
SIG. HARPOCRATIS
C. DIDIVS
ACVTIANVS
DON. DED.

Quinimo animal hoc nonnullis silentij symbolum habetur, qualenam in elegantissimi cœnobij D. Iustinæ apud nos porticu supra ostium. Rationem vix divinare licet aliam, quam ex Plinio Libro VIII. cap. XXV. cujus hæc verba: *Vnum hoc animal terrestre*

ſtre linguæ uſu caret. At bona Mythologorum venia ſcriptor politiſſimus Crocodilo non denegat linguam, ſed ejus uſum innuit obſcurum. Ea namque exilior non protenditur, ut Chamæleonti, qui lingua muſcas venatur in eſcam, ſed animal illud grande vorat potius, quam linguam volvendo manducat.

Jam Flagrum manubriatum ejuſdem ſacris uſurpatum ex Apuleio perſpicuum eſt; qui & accuratam ejus hanc rationem dedit: *Arrepto denique flagro, quod ſemiviris illis proprium geſtamen eſt, contortis tæniis lanoſi velleris prolixe fimbriatum, & multijugis talis ovium teſſellatum, indidem ſeſe multinodis commulcat ictibus: mira contra plagarum dolores præſumtione munitus.* Lora fuiſſe innuit Ovidius Faſt. IV. *Flagrum.*

Et feriunt molles taurea terga manus.

Quod ne fruſtra factum putemus, illud præſertim in memoriam revocandum, ſapientiſſimos Lacones hoc ipſo martalium animis ærumnam & adverſam fortunam, quinimo tolerantiam inſinuaſſe. Quid ſi puelli mater initio conjugii, ut ſterilitatem averteret, in æde Iunonis, quemadmodum moris erat, ſacerdotis etiam Lupercalis flagrum è tergo arietino exploraverit?

Medii porro digiti Rana morbi declinationem oſtendit. Ea namque hominem, qui diu vi morbi ſeſe movere non potuit, denuo progredi ſignificat. Poſtquam enim orta pedum uſu deſtituitur, ætatis progreſſu poſticis primum pedibus utitur. Nec ali- *Rana.*

ter intelligendum credo Horum Apollinem Hieroglyph. Lib I I. ubi tradit animalculum hoc primum ſine pedibus naſci, dum augetur, pedes aſſumere poſteriores. Qui & Hieroglyph. XXIV. hominem nudum in utero efformatum ranâ intelligi præcipit. Forſan & puellus Cecropii ortus ſui initia ſatis dubia habuit. Ceterum & Mœcenatis erat ea ſigillum, quæ Silentii teſtis arctam fidem unicè obſervandam ſignificabat. Eamque fortaſſis terreſtrem putaverim, quæ in vepribus tantùm degit rubetæ appellatione, eſtque plane muta, & vocis expers. In quem etiam modum puer amiſſa voce, & deſperata ſalute, terræ tradendus videbatur.

Serpens criſtatus.

Verum & Serpentem omnium conſenſu Æſculapio dicatum narrat Pauſanias & Val. Maximus, qui frequenti Numiſmatum teſtimonio ſalutis ſymbolum eſt. Siquidem auctor ille medicinæ valetudinem homini reddit: ne dicam, quod plurima in humanum genus remedia ex hoc animalium genere depromuntur, unde & ipſum ſalutem promittit. Serpente igitur, cui caput criſtatum, aſſurgente inter quartum quintumque digitum, parentibus pro ſalute pueri ſacrificantibus, mox pueri ſalus emergit. Plura etiam numiſmata draconem SALVTIS titulo referunt. Et ſane animal hoc vigilantiſſimum Æſculapii typus eſt. Vigilantia nempe Medico neceſſaria eſt: quamquam nec ignorem viſum per quietem imperium polliceri, quod forſan filio pater augurabatur. Nam & Aſtrolabii Plani auctor

Joan-

Joannes Angelus hominem præſagire narrat in ſenectute potentem futurum. Serpentem præterea veteres divinæ cujuſdam naturæ putarunt, quoniam vivaciſſimus deprehenditur, cui incumbere videtur Accipiter, Soli apud Ægyptios comparatus, quia prolificus & vivaciſſimus eſt, Apollinis apud Homerum & Adamantium internuncius. Imo Serpentes cum capite accipitris, Ægyptiæ genti veritatem notare, bonumque dæmonem, cujus munere quævis aluntur & vigent, auctor eſt Petrus Crinitus de Hon. diſcipl. Lib. 16. Cap. 2. Draco ſanè criſtatus inter præcipua Solis ſymbola ſacris additur, quæ ab Iſiacis nihil eſſe diverſa indicat Strabo Lib. x. Talem in Beleo monte ab Æſculapio educatum memoriæ tradiderunt veteres duplici dentium ordine, cui ſubviridis venter, fronte ac ſupercilio præpingui, cuique toruli ſub mento barbam fingebant, ictu innocuo, ſed cui cum aquila diſſidium fuit. Minervæ autem Draco appingebatur. Draco nempe Theagenis filius arcu potens Minervæ anguem ſacravit. Forſan & hìc puello ingenium ominatur rebus agendis perneceſſarium.

Voto jam ſoluto, puer quidem convaluit: ſed paulatim, teſtudinis exemplo in minori digito repentis, diutiuſque domi manſit. Hoc nempe animal mutum eſt, puta elingue, tardè incedens, nunquam domo egreditur, ſed illam ubique ſecum circumfert: quæ omnia puero debili convaleſcenti verè conveniunt. Nec diſſimulare poſſumus Cybeles etiam *Teſtudo.*

ſa-

ſacris, quæ propalare nefas erat, hoc ſilentii ac ſolitudinis argumento nullum fuiſſe convenientius. In nummo argenteo Græco teſtudinem vidi apud Alexandrum Eſtium, appictis utrinque A. I. literis, parte averſa in quatuor partes diviſa Delphinum & Z. trabem tranſverſam & I. quid velit, ariolentur ingenioſi. In moneta inſulæ Naxi non expoſuit Wolfgangus Lazius.

Libra. Hoc vero ſub Autumnum contigiſſe veriſimile eſt ex Libra menſis Septembris; quo dies noctesque pari lance procedunt, cum Sol eo tempore ipſi in Zodiaco jungitur. Septimo nempe menſe valetudinem recuperavit. Tres quippe digiti manûs extenſi dies bis centenos indicant, qui ſex menſes dieſque vicenos conficiunt. Quid ſi tam pertinacis mali cauſam dixerim præmaturum puelli ortum? Nam & numerus dierum iſte ſeptimum indicat menſem, quo nati rarò ſunt ſuperſtites, etiamſi plus alii, alij minus afficiuntur, Hippocratis decreto: adeoque ſuperſtites vitam ex debilitate inſigni trahunt dubiam. Forſan & puellus diuturno morbo afflictus, ſeptimo, quem antea indicavi, menſe convaluit. Quod & ſalutaris diſciplinæ conditor ſæpius fieri monuit *Sect. III. Aphor.* 28. Sed altiòris rem indaginis Medicis naturæque conſultis relinquens, nolo falcem in alienam ſegetem mittere. Illud minimè ſilendum, quod Libra Haly judicio conformitatem & moderationem adfert corporibus: imo quibuſdam victoriam denotat.

Puero

Puero in hunc modum valetudini restituto inter maritum & uxorem conjugii societas amorque crevit. Inde opum lætitiæque incrementa, Mercurio negotiis favente: cui caduceus est peculiaris, binis anguibus indicans prudentiam & calliditatem, forsitan & genesin, si qua Macrobio fides. Orationis etiam promptitudinem parentes forte filio precabantur, quam Astrologi Mercurio in Ariete tribuunt. Sic Apulejus Met. Lib XI. *Ibat tertius antistes sacrorum attollens palmam auro subtiliter foliatam, necnon Mercurialem etiam caduceum*, Qui mutuo sepentum amplexu concordiam & pacem præ se fert. *Caduceus Mercurii.*

Appictum huic Cornu copiæ felicitatis, abundantiæ, bonique eventus ex pace indicum est; quo etiam fœdera conciliabantur. Horatius Epist. Lib. I. Epist. XII. *Cornu copiæ.*

—— aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

Hunc in modum Trajani * nummo cum cornu copiæ, & caduceo inſcriptum:

FELICITAS. AVG.

Thyrſus. Quid autem vicino huic clava? Thyrſum arbitror. Caulis enim eſt in columnæ modum rectus, ſeu cum Pierio Valeriano malis, telum ligneum circumfuſa coopertum hedera. Hedera verò corymbos ferens nigros, ſacra fuit Dionyſio, qui Ægyptiis eſt Oſiris, quæ Baccho quidem dicata mucrone conum pineum vitæ univerſa ſemina intus alentis argumentum videtur referre. Apulejus tamen in pompa Deæ thyrſos & hederas diſtincte nominat: ubi dubio procul hederæ fuit uſus, quod ejus folia mentes in furorem agitant. Hilaritatis certe titulo Nummus Fauſtinæ inclaruit. Caduceo autem ſociata virtutis paciſque eſt ſymbolum.

Tibia. Inſtrumenta præterea muſica, lætitiæ ſacriſque peragendis dicata quid velint, niſi parentum ſupplicationes & vota? Ea namque ex Livii Lib. XXIX. didicimus, ſacrificiis Saluti dicatis fuiſſe adhibita. Sed-

* *Idem cornu copiæ, idemque caduceus & inſcriptio eadem videre eſt in nummo Hadriani tertium Conſulis: nec multum abludit Juliæ Mammeæ nummus, niſi quod pro vocibus* FEL. AVG. *inſcriptionem hanc habet,* FELICITAS PVBLICA. *utriusque imaginem paulò ante dedimus.*

Sed & Galli ſacerdotes atque Curetes Cybelen in tympanis colebant, è buxo tibiam comitantibus. Virgilianum eſt:

Tympana vos, buxuſque vocat Berecynthia matris
Idææ.

Buxeam porrò tibiam, ut in ludis argenteam, Matris Deûm ſacris adhibitam, tradit Ovidius Metamorph. XIV: fab. XII.

Sancta Deum genitrix tinnitibus æthera pulſi
Æris, & inflati complevit murmure buxi:
Perque leves domitis invexa leonibus auras.

Apulejus Metam. VIII. *Mutante tibiæ cantu lymphaticum tripudium.* Ejus uſum, forſan & figuram, reliquit idem Lib. XI: *Ibant & dicati magno Serapi tibicines; qui per obliquum calamum ad aurem porrectum dexteram, familiarem templi Deique modulum frequentabant.* De Tibia Lucretius rerum Naturalium Lib. 2.

—— Phrygio ſtimulat numero cava tibia mentes
Telaque præportant violenti ſigna furoris.

Qua etiam in ſacris jam Deum adeſſe, indicatum fuit, imo velut hodie campanis rei ſacræ faciendæ tempus. Phrygiam heic tibiam tandem ſuader

videtur Servius ad IX Æneïdos. Geminata heic ea exhibetur, quarum altera acutum tinnitum, altera bombum edidit, inæquales habuisse ait ille cavernas; cujus heic generis omnino effigiatur.

Sed jam de re minima, nec admodum perspicua, plus satis divinavimus.

IAC. PHILIPPI TOMASINI

Episcopi Æmoniensis,

DE

VITA, BIBLIOTHECA

ET

MUSEO

LAURENTII PIGNORII

CANONICI TARVISINI

dissertatio.

Breviarium vitæ

LAVRENTII PIGNORII.

Aurentius Pignorius Presbyter Patavij, ortus eſt Anno M. D. LXXI. die duodecima menſis Octobris, hora XIX. ſupra dimidiam, Antonio patre. Liberalibus ſtudijs ab ineunte ætate delectatus, præceptores habuit præclaros, & in primis ex Societate Jeſu, Patavij tum docentes; & humaniores literas quidem hauſit ex ore Benedicti de Benedictis, quem poſtea vidimus Epiſcopum Caprularum; & Candidi Æmiliarij; Dialecticam, & Philoſophiam tradente Jo. Baptiſta Scortia Genuenſe, cujus libri duo *de natura, & incremento Nili*, & Hieronymo Dandino Cæſennate, cujus labor eſt Liber *de corpore animato.* 1571

Hinc ad Franciſcum Picolomineum, ac Iacobum Zabarellam, publicos ejuſdem facultatis Interpretes in Academia publica Patavina audiendos tranſijt, quos & ſedulò auſcultavit. Philoſophiæ ſpatia emenſum amœna literarum, & antiquitatis ſtudia ad ſe totum traxerunt: at exhortante patre, ad Iuris prudentiam amplexandam non invitus acceſſit, & Legum illius ætatis maximos Coryphæos

ſe-

ſectatus eſt, Guidum Pancirolum, Angelum Mattheacium, Ottonellum Diſcalcium, & Marcum Antonium Ottelium. Horum ex ſcholis, quidquid ad Juris cognitionem pertineret, celerrimè domum ſuam tranſtulit: ex Doctorum quoque Virorum colloquijs Jurisprudentiæ, & rerum priſcarum notitia ſenſim in eo ſuccrevit, quarum ita poſtea dulcedine perfuſus eſt, ut illi ſe totum addixerit.

Cælibatum perpetuò coluit candidiſſimis moribus ornatus, & cum Eccleſiaſticæ vitæ normam plurimum adamaret, ſacris ordinibus initiatus eſt anno M.DC. II. Marci Cornelij Epiſcopi Patavini manu. Is enim juvenis indole, dotibus, & eruditione captus, eum ſibi adeſſe voluit à ſecretis. Deductus eſt ab eodem Romam anno M. DC. V. ubi biennio ſtetit, & otium ſuum omne, quà in priſcorum monumentis, & venerandæ antiquitatis reliquijs perluſtrandis, quà in veteribus libris inter ſe conferendis inſumpſit. Hæc illius ſola, & unica voluptas erat, tantumque labore iſto erudito profecit, quantum ejus libri, Romana undequaque eruditione referti docent, & elogia, quibus à viris doctis, cum noſtris, tum exteris cumulatur.

Romæ degens hiſce præcipuè viris omni doctrinæ genere clariſſimis innotuit, Angelo Rocchæ Epiſcopo Tagaſti, Scipioni Cobellucio, qui Cardinalitiâ purpurâ decoratus non eum dilexit tantum, ſed & inter ſuos habere cupijt, quamobrem ei libros duos, *de Servis* vnum, *de Patavinis originibus* alterum inſcri-

psit: Cæsari Baronio doctissimo S.R.E. Cardinali, cui dicavit *mensam Isiacam*, & Josepho Castillionæo I. C. præclaro, à quo ad aulam quoque Pauli V. Sum. Pont. summis plerumque conatibus accitus est, alijsque multis nobilitate, & eruditione conspicuis, qui omnes ejus famæ faventes ingenium simul ejusdem exosculati sunt. Patavium inde redijt, ubi primum domesticis rebus implicatus, à sacris demum Virginibus D. Stephani datus est Rector Ecclesiæ Parochiali D. Laurentij, Abbatissâ Magdalenâ Vercellesiâ.

Hoc in onere tale specimem sedulitatis, & virtutis dedit, ut non solum Ecclesiæ sibi commissæ provinciam administrarit egregiè, sed etiam Episcopi jussu sacrarum earumdem Virginum confessiones exceperit, post eandem operam navatam Virginibus D. Claræ magna cum laude. Quidquid inde verò nancisci poterat otij, id omne literarum studijs, suis amoribus ac delitiis, impendebat. Terebat & in eo vigilijs assiduis noctes, ut cum omnis Historiæ, tum patriæ suæ monumenta, & ornamenta lustraret, & in commentaria quæque redigeret, suis temporibus evulganda, Pluribus annis hoc illi onus dulce, ac jucundum fuit. Clericatu quoque S. Clementis ab eisdem Monialibus decoratus est. Oblatam sibi Lecturam Humaniorum Literarum, & Eloquentiæ, in Pisano Gymnasio, à Magno Etruriæ Duce per Galileum Mathematicum insignem, renuit, quietis & patriæ suæ studio, cujus ergò animo planè ingenuo talia plura evitavit.

Proceræ ſtaturæ Vir, coloris albi, oculis quoque albis, ſed fulgentibus nitens, gravis inceſſu, ac ferè cogitabundus, ceterum amabilis, placidus, pius, nec aſſentiri facilis cujuſcunque dictis. Varia Patavinæ civitatis monumenta è latebris eruit, nec acquievit omnibus à Scardeonio allatis. Ea re totius antiquitatis indagator accerrimus, & in veterum Numiſmatibus interpretandis oculatiſſimus, Oraculum veluti Delphicum ſemper eſt habitus. In heroico carmine vera Muſarum, & Apollinis proles audit, quibus dictantibus plurima cecinit. Elogiographus egregius etiam paſſim ab omnibus ſalutatur. Has ob dotes gratiâ tum civium tum exterorum floret maximâ. Purpuratis quoque Patribus Venetis & Romanis carus. Commendat illum in primis ubertas ſcribendi mira, cui nulla ferè par alibi hac ætate. Quanti porrò amicos ille ſuos faciat, ejuſdem docent Epiſtolarum ſymbolicarum libri, quibus eoſdem immortalitate donare nititur; Ac licet ijſdem epiſtolis amicorum illius cenſus appareat, non pigebit tamen horum aliquos recenſere. Joanni cum primis Vincentio Pinello carus quoad vixit, extitit; fuit & eodem tempore ſumma neceſſitudine conjunctus, Marco Velſero, Paulo Aicardo, Vincentio Contareno, Franciſco Viduæ, Andreæ Mauroceno Senatori Veneto, Alnaldo Cebæ, Edmundo Brutzio, Philippo Rubenio, Iano Grutero, Hieronymo Aleandro, Iacobo Auguſto, Gaſparibus duobus Scioppio & Barthio, & Antonio Quærengo eruditiſſimis, & ampliſſimis viris. Di-

Dilexerunt & illum unicè Iacobus Cavatius Historiæ Caſſinenſis ſcriptor, Bernardus Bruſcus, Andreas Chiocchus medicus, Curtius Picchenas, Io. Hier. Bronzerius, Iacobus Auguſtus Thuanus Præſes Regij Concilij Pariſienſis, Iulius Cæſar Velius, Marcus Antonius Bonciarius, Petrus Paulus Venturinus, Proſper Alpinus, Thomæ duo Dempſterus, & Segetus Scoti, & Ioannes Manganus. Ex ijs demum, qui nunc lucis uſura fruntur, & literas meliores amant, eundem in delicijs habent Clariſſimus & omnis penitioris literaturæ Vir Caſſianus à Puteo eques, cui nuper inſcripſit *explicationem antiquiſsimæ picturæ, quæ Romæ* viſitur, Ioſeph Maria Suareſius, Muſarum ocellus, Præpoſitus, & Vicegerens Avenionenſis, Ioannes Meurſius, Gerardus Jo. Voſſius, Ericius Puteanus I. Lipſij ſucceſſor, Nicolaus Fabricius, Peireſchius Regij Conſilij Aquis Sextijs Senator, Nicolaus Rigaltius, Petrus Scriverius, Annibal Campeggius I. C. Daniel Heinſius, Chriſtophorus Forſtnerus, Everardus, & Adolphus Vorſtius, Albertinus Bariſonus Abbas, & Canonicus Patavinus, Pandectarum in publicis ſcholis interpres, Felix Oſius inibi eloquentiam docens, & alij, quos omnes tua vicit humanitas Illuſtriſſime, & Excellentiſsime MOLINE, qui licet literatorum omnium Mæcenas habearis, in LAURENTIUM PIGNORIUM tamen ſic effunderis, ut ejus labores inter ceteros ſtudioſiſsimè complectaris, & Orbi toti parere velis. Colitur, & ab alijs ſummis & eruditis viris Pignorius, ut indicabunt elogia, quibus

ab illis ex merito decoratur. A varijs Academijs exoptatus inter *Ricouratos* Patavij præcipuè fulsit, tali sibi epicheremate concinnato.

Extant & ejusdem alia Epicheremata duo. Unum Apodis cum lemmate. *Tellurem pressisse pudet.*

Alterum Tripodis cum dicto. *Non uno responso animum delusit.*

Dubia sanè sententia, sed qua testari voluisse videtur, quod cùm plurimum Aulæ inservijsset, paululum inde emolumenti hausisset. Sed hæc ingeniorum infelicitas est, ut ipsi vix habeant, quod satis sibi sit, cùm otio, & inertia torpentibus affluant omnia. Poterit ille tamen hoc anno M. DC. XXX. epicherema suum aliter interpretari. Nactus Tarvisinum Canonicatum liberalitate Eminentissimi Cardinalis FRANCISCI BARBARINI fratris filij. Summi Pontificis URBANI VIII. qui patrui sapientissimi vestigijs inhærens, una cum ANTONIO fratre, literarum Ocelli prædicantur ambo, Musarumque deliciæ, & incrementa sapientiæ pariter ac literariæ rei, viros bonis artibus excultos juvare, & ornare quotidie pergunt. Tali recreatus honore PIGNORIUS felix

vivit, & æternum ut vivat precor, patriæ ſuæ decori, & ornamento; & hæc mihi ſine fuco dicta de amiciſſimo, & eruditiſſimo viro, cui immortalem gloriam peperere, quæ ſubdam divini illius ingenij monumenta. Ad hanc enim uſque diem.

Edidit latinè Pignorius.

VEtuſtiſſimæ tabulæ æneæ, ſacris Ægyptiorum ſimulacris cælatæ, accuratam explicationem, &c. *Venetijs apud Ioan. Antonium Rampazetum, Anno* M. DC. *ſumptibus Iacobi Franci, cum privilegio in* 4. Quæ prodijt etiam Francofurti typis Matthiæ Deckeri, hoc titulo.

CHARACTERES ÆGYPTII, hoc eſt ſacrorum quibus Ægyptij utuntur ſimulacrorum accurata delineatio; &c. in 4.

DE SERVIS, & eorum apud Veteres miniſterijs commentarium, *Auguſtæ Vindelicorum ad inſigne Pinus*, *Anno* M. DC. XIII. in 4.

Notulas extemporarias in Emblemata Andreæ Alciati, *Patavij apud Petrum Paulum Tozzium, Anno* M. DC. XIIX. 8. In eadem Commentaria ampliora. *Patavij apud eundem, Anno* M. DC. XXVI.

PROSOPOPOEIAM ALDINÆ CATELLÆ. *Patavij Typis Laurentij Paſquati, Anno* M. DC. XXII. *in fol.*

Tandem *ſub titulo* LACHRIMARVM POETICA-

CARVM IN OBITVM ALDINÆ CATELLÆ *Parisijs apud Nicolaum Buon.* M. DC. XXI. *in* 8.

MAGNÆ DEVM MATRIS IDÆÆ & ATTIDIS INITIA, *Parisijs apud Nicolaum Buon; via Iacobea, sub signis SS. Claudij, & hominis silvestris, Anno* M. DC. XXIII.

Sed auctiora. 4. *Venetijs anno* M. DC. XXIV. *sumptibus Petri Pauli Tozzi, Bibliopolæ Patavini.*

Carmen ad Urbanum VIII. Pont. Opt. Max. *Patavij ex Typographia Laurentij Pasquati, anno* M. DC. XXIII. 4.

Aponum ad Franciscum Barbarinum Card. *Patavij ex typographia Laurentij Pasquati, Anno* M. DC. XXIII. 4.

MISCELLAM ELOGIORVM, ADCLAMATIONVM, ADLOCVTIONVM, CONCLAMATIONVM, EPITAPHIORVM, &c. *Patavij apud impressores Camerales, Anno* M. DC. XXVI.

SYMBOLARUM EPISTOLICARUM librum, in quo nonnulla ex antiquitatis, Iuris civilis & Historiæ penu depromuntur & illustrantur, multaque Auctorum loca emendantur & explicantur. *Patavij ex typographia Ioan. Baptistæ Martini, & Livij Pasquati, Anno* M. DC. XXVIII. 8. *Et iterum apud Donatum Pasquardum, & socios.* M. DC. XXIX.

Antiquissimæ Picturæ, quæ Romæ visitur, Typum, ad V. N. Cassianum à Puteo, Equitem, *Patavij apud Donatum Pasquardum* M. DC. XXX.

Re-

Recognovit, & evulgavit Elogia Anachoretarum Jacobi Cavatij, & ijsdem Præfationem elegantissimam adjecit.

Italicè.

ANNOTATIONI, & AGGIUNTE al libro delle imagini de gli Dei di Vicenzo Cartari. *In Padoua, appresso Pietro Paolo Tozzi, nella stamparia del Pasquati, l'Anno* M. DC. XXV. *&* M. DC. XXVI. *in* 4.

Della consecratione delle Vergini. *In Padoua, appresso Pietro Paolo Tozzi,* M. DC. XXVI. *in* 4.

Garreggiamento vicendevole in lode dell' Illustrissimo Signor Domenico Molino. *In Venetia l'Anno* M. DC. XXIV. *in* 4.

NOTITIE HISTORICHE sopra la Gierusalemme del Tasso. *In Venetia, appresso Nicolò Misserini l'Anno* M. DC. XXV. *in* 24. XXVIII. *in* 4.

L'ORIGINE DI PADOUA. *In Padoua, appresso Pietro Paolo Tozzi, l'Anno* M. DC. XXV. *in* 4.

L'ANTENORE. *In Padoua appresso Pietro Paolo Tozzi, l'Anno* M. DC. XXV.

L'ATTESTATIONE DI GIVLIO PAOLO. *In Padoua, nella stamparia di Pietro Paolo Tozzi, l'Anno* M. DC. XX. *in* 4.

LA PRENCIPESSA delle composi-

tioni

tioni sfiorata Riotta. *In Venetia appresso Antonio Pinelli Stampator Ducale, l'Anno* M. DC. XXV. *in* 4.

LA VITA DI SANTA GIUSTINA VERGINE ET PROTOMARTIRE PADOUANA. *In Padoua, per Giouan Battista Martini, & Livio Pasquati Stampatori Camerali, l'Anno* M. DC. XXVI. *in* 4.

Habet nondum edita, sed perfecta, & editioni parata.

Variorum carminum lib. 2.

Simbolarum epystolicarum lib. 3.

Sacrorum monumentorum librum Etrusco idiomate conscriptum.

Risposta all' Apologia del P. Angelo Portenari della libertà de' popoli Veneti.

Hæc illius sunt, quibus è re mihi quoque visum, ad indicandam ejusdem præstantiam adscribere Clarissimorum virorum aliquot judicia, sive testimonia, quæ ad nos pervenere, & hæc in primis è literis, in quibus ad Illustrissimum Dominicum Molinum datis ijdem viri Clarissimi Pignorij meminere.

Annibal Campegius Dominico Molino Senatori Amplissimo S. P. D.

Offendunt me in agris spatiantem postremæ literæ tuæ, seu veriùs Laurentij Pignorij Symbolæ, quæ me in Parnassum legentem transtulerant, usque adeo Musarum amœnitatibus refertæ sunt. Nam quis in eo eruditionem non miretur, qui jam eruditionis nomen suum fecerit, ut doctissima ejus monumenta testantur, si duos præterea similes haberet Italia, fasces fortasse, ut ingenij, ita eruditionis illi Germania submitteret. Sed quid, Te in beatissima Italiæ parte studiorum, & libertatis præside sperare non licet? Te quidem jam unum respiciunt literæ, te assertorem & vindicem miratur Italia, ad te ex toto terrarum orbe confugiunt dedita Musis ingenia. Sed ut ad Pignorium redeam, non possum non tibi in præsens testari, quantas illi gratias debeam, quod me obscurum hominem in luce epistolarum suarum collocarit, ut hoc veluti pignus immortalitatis haberem; id, si quando usus venerit, eruditissimo viro attesteris, oro te per hæc Musarum sacra, ut hoc quoque ipse officio literis meis perfungar, &c.

Ticini ter. Id. Sept. M. DC. XXVIII.

Daniel Heinsius Dominico Molino, &c.

A Laurentio Pignorio, viro verè eximio, & qui priscam illam, propriamque Italorum laudem, sive prosa, sive versu scribit, fortiter it restitutum, literas accepi, ad quas proximè sum responsurus. Quæ Iosephus

Sca-

Scaliger ad Triumviros amorum olim scripsit & ante mortem auxit, ante annos aliquot Genevam excudenda misi; sed cum videam ab ijs nihil præter moram expectandam esse, reposcendus nobis erit codex, quæ vel Elzevirio, vel alij hic excudendum tradam, si quæ meditata sunt in eam rem doctissimo Pignorio, cum videbitur transmittat, opera quamprimum dabitur, ut voti fiat compos. &c. Lugduni Batavorum 13. *April.* M. DC. XXII.

Jo: Meursius Dominico Molino, &c.

Pignorij libellus est egregius, & profectò est vir ille summum omnino Italiæ vestræ ornamentum. A. D. XI. *Maij. Anno* M. DC. XXIV. *Domino Bonifacio, cujus virtutem, & doctrinam, tum affectum in me istum magni facio salutem officiosam dico; ut & Domino Pignorio, à quo missa mihi salus per literas ad Heinsium nostrum supra modum grata fuit. Amo benevolentiam viri in his studijs nostris magni, & repono item affectum.*

Gerardus Jo. Vossius Dominico Molino, &c.

In calce epistolæ. *Item quando occasio erit summo viro Pignorio, cujus ego omnia & avidè lego, & maximi facio, uti rara ejus eruditio meretur.*

Lugd. Batavorum pr. Id. Sept. M. DC. XXV.

Idem. in libro. 3. de Hiſtoricis Latinis paginâ mihi. 727.

Cujus rei indicium debeo viro clariſsimo Laurentio Pignorio.

Paulo poſt pag. 733.

Hæc omnia manuſcripta ſuperſunt Patavij, apud clariſsimum, & diffuſæ reconditæque eruditionis virum Laurentium Pignorium.

Summus vir Laurentius Pignorius p. 738.

Ut ex doctiſsimo Laurentio Pignorio accepi p. 745.

Ut didici ex viro clariſsimo Laurentio Pignorio, & infra. pag. 746. 747. 818. 819. 820. 822. 823. 824. 827. 828. 830. 838.

Balthaſar Bonifacius Dominico Molino, &c.

Laurentio Pignorio, qui de Elogijs, atque Inſcriptionibus luculentum opus nuper confecit, &c. VIII. *Kl. Sext. Anno* M. DC. XXVI.

Chriſtophorus Forſtnerus in dedicatoria Orationis ad Jo: Cornelium Ducem Venetum p. 4. *docuit enim nos Laurentius Pignorius vir clariſsimus in notitijs hiſtoricis.*

Andreas Scotus de bono ſilentij p. 203. & in Muſeo Calceolariano pag. 293. 368. 375. 614. *Erant enim varij tunc, ut hodie ſervorum gradus, ut obſervat Iac. Rævardus, Auſonius Popma, & Laurentius Pignorius* ex lib. 49. cap. 3. p. 2285.

Ex

Ex lib. 55. cap. 1. & passim Jure Pont. lib 1. cap. 25.

Item Barthius in lib. 47. cap. 23. de eruditioribus servitijs. *Alia apud doctissimos viros Io: Popmam, & Laurentium Pignorium.*

Ex lib. 49. cap. 3. De stigmatis Servorum; *si qua cupis lege Pignorij Commentarium de Servis.*

Ex lib. LI. cap. x. de Tympanis.

Tympana veterum cribris fuisse similia, ex conspectu ipso eorum apparet, quem exhibuit nobis in admodum eleganti Commentario de Servis Laurentius Pignorius.

Ex lib. LV. cap. 1. *Titus Popma, & Laurentius Pignorius Commentarijs peculiaribus de servis, &c.*

Jacobus Gutherius de Vetere Iure Pont. lib. 1. cap. 25. in fine: *Extat mensa Isiaca, quæ in Ducis Mantuani Bibliotheca adservatur, ex Petri Bembi reliquijs, illustrata pridem perdoctis Pignorij Commentarijs.*

Petrus Scriverius animadversionum in Epigrammata Martialis lib. 1. p. 9. *Sed quis hodie, Scaligero, Lipsio, Casaubono, & Velsero (quantis Di boni viris!) defunctis, tantæ eruditionis, aut spiritus, qui Spartam hanc dignè exornare possit? Posses tu veterane Schote, posses eruditissime Grutere, posses tu Pignori.*

Nicolaus Crassus in vita Andreæ Mauroceni p. 42. *ut magnos illos Scaligeros, & Lipsios Italia exteris nationibus non invideret, Laurentium quoque Pignorium, & Martinum Sandellium Contareno conjunctissimos.*

Andreas Maurocenus ex L. Pignorij de Antonio Priolo Venetiarum Principe Elogio Epistol. postrema 246. *Sileant marmora, taceant æra; obmutescant picta, sculpta, cælata monumenta: omni ære, ac marmore firmius, & perennius Pignori doctissime trophæum istud erit, abs te sapientissimo, prudentissimo, felicissimo Antonio Priolo Principi erectum, &c.* & in calce. *Salve interim Pignori, pignore quolibet carior, ac pretiosior, qui dum alijs immortalitatis specimen impertis, tui memoriam in omnem posteritatem longissimè propagasti.*

Antonius Quærengus in carm. ad Hieronymum Aleandrum, de Laurentij Pignorij commentario in Tabulam Ægyptiacam.

Docta inter monumenta, quæ perenni
Sunt dignissima laude, jure censes,
Erudite Aleander, hunc libellum,
In omnes celebrem dies futurum,
Quo Laurentius, inclytum Latini
Eloqui decus, abditas vetustis
Sacras Niligenum notas figuris,
Pandit mirifica explicatione.
Vivet, quis dubitet? suopte cunctas
Per terras genio aureus libellus.
Verum clarior usque, & usque vivet,
Tuâ quod merito poli ad supremam
Arcem tollitur approbatione.

In lib. 3. pag. 197.

Fortunius Licetus in lib. de Lucernis. *A Laurentio Pignorio spectabilis eruditionis viro, festivissimum hoc etiam habui. lib. 2.*

Et lib. 3. *Post Aldrovandicas, & Coradinas apud Laurentium Pignorium antiquæ rei cultu egregium, duas fictiles vidi lucernas.*

Jo: Thuilius in Præfatione Emblematum Alciati pag. 9.

Idem præstitit in elegantissimis suis Emblematis Hadrianus Iunius, sed in Alciatinis ante me adhuc nullus: nisi quod Pignorius plurimas figuras ex venerandæ Antiquitatis monumentis passim correxit, & feliciter restituit, cui sane hac in parte multum debemus.

FELIX OSIUS In Castig. in Augustam Historiam Mussati p. 191. *Censet enim is in Itinerario, cujus loci indicium debeo Viro Cl. Laurentio Pignorio, rerum antiquarum rariorumque, ut indici, ita & vindici excellentissimo, apud quem ejus Itinerarij Codex extat.*

Pag. 14.

Abrahamus Ortelius in Itinerario, quod M. S. extat penes eruditissimum, & amicissimum Laurentium Pignorium.

In Urbe Æterna lib. 1. cap. 1.

Adjecit his Antonini Pij numisma Goltius, elencho Historiæ, primo Adriani, præterea Commodi, &c. & Flavi Prisci Attali, quod aureum mihi recens ostendit vir amicissimus, multarum, atque adeo reconditarum rerum notitia perinsignis Laurentius Pignorius.

Et

Et in calce ejuſdem capitis.

Nec deſunt, qui pari fine conjecerint, impoſitam fuiſſe Turrim Capiti Genij Populi Romani, in Flavij Valerij Severi nummo, quorum ego conjecturæ plenâ cerâ ſubſcriberem, niſi Vir Clariſsimus Pignorius, à quo monumenta propemodum omnia vetera non excuſſa modo, ſed extrita penè ſunt, non Turrim, ſed Modiolum Serapidis ejus in Genij capite collocaret.

Iacobus Philippus Tomaſinus in elogijs Illuſtrium virorum pag. 14.

I *Quæ in Bibliotheca ſupra laudati viri eximij, Pignorij, Antiquitatum omnium ſtudioſiſsimi cultoris extant.*

II. Pag. 271. *Hujus mihi rei teſtis eſt eruditiſsimus vir Laurentius Pignorius.*

In vita Titi Livij Patavini.

III. Pag. 36. *Cui iſta non ſatisfecerint, legat is epiſtolam Laurentij Pignorij* 44. *Balthaſari Bonifacio ſcriptam.*

IV. Pag. 60. *At ea memoria perijt Pignorio teſte in ſuis Originibus Patavinis.*

In Franciſco Petrarcha redivivo Cap. x.

V. *Viri Clariſsimi Laurentij Pignorij, Canonici Tarviſini carmina.* & alijs locis paſſim.

VI. In Bibliothecis Patavinis Biblioheca S. Ioannis in Viridario: *ut expreſſè teſtatus eſt Vir omni literarum*

rum genere clarissimus Laurentius Pignorius lib. symbolicarum epist. 3.

In Athenis nostris Patavinis passim meminimus.

In Annotationibus Poëmatis Torquati Tassi, cujus est titulus *Goffredo* Etrusco idiomate conscriptis. in ea parte, *Dichiarationi delle Historie*, &c. leguntur hæc.

La divina penna di Monsignor Pignoria ammirata da me in tutti li suoi tratti, hà illustrato questa parte del Tasso, che contiene l'Historie, onde le sue NOTITIE, *come cose sacre, le leverò, intessendole in queste mie dichiarationi, come fiori, ò perle, acciò l'opera ricevi vaghezza, e splendore.*

Nec funeri quæ vivo laus defuit. unam GOLDASTI Viri inter eruditos summi, in sua ad Illustrissimum, & Eccellentissimum DOMINICUM MOLINUM Epistola subdere visum.

PIGNORII *industriam immortali vitâ inter mortales dignissimam nunc jacere, quis tam alienus ab humanitate est, ut æquo animo sustineat. Nam & eum vixisse, idem mihi Maximilianus noster constanter affirmavit, & tua quidem fide. Sed erramus: non vixit, sed vivit, & cum beatis cælitibus fruitur aura divinæ contemplationis. Neque enim aliter ut sentiamus, ingenium, candor, sinceritas, probitas, fides, quæ in scriptis ejus elucescunt, mihique aliunde satis cognita, perspectaque fuerunt, permittunt. Sanè ingentem jacturam feci in ejus obitu, sed abitu: quo præivisse eum censeo, ut mox propero pede insequamur. Nuper mecum egerat de Opusculis suis, tam editis,*

quam ἀνεκδότοις in unum corpus redigendis, & ut mea comitate, ac ministerio in hisce oris simul imprimantur ad me transmittendis procurandisve: Quid nunc illis fiet? Quin postremis literis, Illustrissimæ Dominationis tuæ effigiem, ære expressam, cum alijs nonnullis ad me mittere adstipulatus erat. Utinam sit, cui ambas imagines, Molini (inquam) & Pignorij, hominum mihi sempiternâ memoria colendorum, debere agniturus sim? ut quos coram complecti non licet, saltem in vultibus adosculari permittatur, &c.

LAU-

LAURENTII PIGNORII
MUSEUM.

In Iconotheca Laurentij Pignorij laudati ſpectantur multa, eaque præclara, quæ paucis hic amplectar.

In ipſa fronte oſtij Muſei occurrunt ſtatim hæc carmina.

Sidera doctrinæ hic fulgent dignisſima Cælo,
Quæ placidam illuſtrant non lævo lumine vitam:
Selige tu tibi, quæ inſtillent virtutis amorem,
Ut ne oculos tantum Pictura oblectet amicos.

IMAGINES VIRORUM CLARISSIMORUM.

Cæſaris Baronij S. R. E. Cardinalis, & Hiſtorici præclariſſimi.

Roberti Bellarmini S. R. E. Cardinalis, & Eccleſiæ propugnatoris accerrimi.

Scipionis Cobellucij S. R. E. Cardinalis.

Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi *Dominici Molini*, Senatoris Veneti & literatorum Mæcenatis, ſub qua hæc leguntur.

GENIO POTENTI HUMANITATIS, ET TUTELÆ.

Qui.

PHOEBÆAS ARTES ALTO CUM PECTORE JUNXIT.

Aloysii Lollini Episcopi Bellunensis, Philologi eximij.

Guerini Pisonis I. C. præclarissimi.

Speronis Speronij Philosophi, ac Oratoris insignis.

Francisci Petrarchæ Vatis eminentissimi.

Ioannis Vincentij Pinelli.

Guidi Panciroli I. C. excellentissimi.

Pauli Aicardi summi Philosophi.

Torquati Tassi Etruscorum Poëtarum decoris.

M. Tullij Ciceronis.

Bernardini Scardeonij Canonici & Historici accuratissimi.

Aloysii Corradini I. C. & causarum actoris strenui.

Everardi Vorstij, Medici peritissimi.

Edmundi Brutzij.

Onufrij Panuinij.

Valerij Belli Sculptoris gemmarum nobilissimi.

Honorij Belli Medici.

Lauræ, Francisci Petrarchæ Amasiæ.

Isotæ Nogarolæ.
Angelæ Nogarolæ.
Cassandræ Fidelis
Lucretiæ Borromeæ. } Mulierum eruditissimarum.

Antonij Quærengi Poëtæ celebratissimi.

Quibus accedunt Phœnix proprijs coloribus, & germanâ figura delineatus ex Pignorij observationibus in veteres auctores, & tabulæ pictorum celebrium.

Ca-

Capita aliquot Virorum inſignium è marmore, operis antiqui.

STATUÆ.

Romæ bellatricis Deæ exerto brachio.

Harpocratis quæ ſpectatur in lib. de Imaginibus Deorum. pag. 335. & 553.

Mercurij.

Æſculapij, quæ cernitur in lib. Symbol. epiſt. XIII. pag. 48.

Palladis.

Apollinis inter Deorum Imagines conſpicitur pag. 592.

Serapidis, ſive Priapi.

Pocillatorum, è miniſterio antiquo, quæ expreſſæ cernuntur in *libro de ſervis*, pag. 69. 70. 71. 72.

Equitis armati.

Variorum Virorum, *Mulierum*, è donarijs templi apud Hadriam, quas intuemur in libro de Originibus Patavinis cap. XI. p. 61. in quibus elucet habitus incolarum vetuſtiſſimorum, ſive Phryges advenæ illi fuerint, ſive è Tuſcia coloni.

NUMMI ET NUMISMATA.

Hæc carmina inſcripta capſulæ leguntur, in qua diſpoſita ſunt veterum Cæſarum numiſmata.

Cæsareos Proceres, in quorum præmia cessit
Res Romana olim, spectandos arcula promet.
Tu sapiens animo atque oculis spectator adesto,
Et cum de tanto hæc fastu vix frustula restent,
Assuesce humanis minimum confidere rebus,
Invida quas volucri Rhamnusia turbine versat.

Veteres argentei nummi, & ærei gentium Romanorum cum Regibus Romulo, Numa, Anco Martio, &c.

Ad hæc totius Græciæ, quà continentis, quà Insularum Numismata, & Africana, & Hispanica, Hebræa, & Barbara nonnulla.

Cæsarum Imagines non desiderantur ex ære, ex argento, & aliquot ex auro pulcherrimæ.

Sigilla ærea quam plurima, & eorum pariter ejusdem seculi non minima congeries, in quibus nominum propriorum, familiarum, stemmatum, civilium munerum, multa obliterata in lucem revocantur.

Numismata Cæsarum posteriorum, in quibus præclara aliquot ad res Christianas pertinentia.

Nummuli aurei Regum Gallicorum, ijque rarissimi.

Monetarum nov-antiquarum acervus.

Nummi plumbei, qui spectantur in lib. de servis pag. 123.

Artificij recentioris spectantur Imagines, à Jo. Cavino, clarissimo nostrate cælatore expressæ; tum Augustorum & Augustarum, tum Illustrium Virorum, qui patrum nostrorum ævo floruerunt, Pontificum aliquot, Cardinalium & Ducum vultus spectantur.

S U-

SUPELLEX ANTIQUARIA.

Æris gravis partes in Symbolis ſpectantur epiſtolicis. Epiſt. 11. pag. 12.

Modulus exactiſſimi pedis antiqui.

Pondera Unciæ, & Semunciæ legitima Romana, & quædam Conſtantipolitana, & ævi recentioris.

Stylus	*quæ expreſſa*	pag. 112.
Teſſera	*cernuntur*	pag. 156.
Acus crinales	*in libro*	pag. 200.
Armillæ	*de Servis.*	pag. 145.

Murenulæ.

Securis anceps ſpectatur in Antenore cap. 6.

Plumbatæ.

Jaculum, quod intuemur in vita Antenoris cap. 6. pag. 20.

Claves	*quæ videnda ſe offe-*	pag. 106. 107.
Lenticula	*runt in libro de Servis.*	pag. 40.
Calculi		pag. 165. 168
Fibulæ		pag. 76. 77.

Annuli

Lychni, qui expreſſi videntur in lib. Fortunij Liceti de Lucernis antiquorum.

Amuletum, ut in menſa Iſiaca pag. 33.

Papyri vetuſtiſsimæ inſcriptæ notis Longobardicis duo grandiora fragmenta.

Segmenta veſtium cum oris purpureis antiquis.

Conchyliorum variæ ſpecies, in quibus multa lapidea naturæ luſu.

Gem-

Gemmæ annulares inſignes non paucæ, ſive ex promiſcuo ſignandi uſu, ſive ex myſterijs Ægyptiorum, & veterum hæreticorum.

Lapilli, & Gemmæ.

Alectorius.

Smaragdus è fodina.

Iaſpis ſanguinem ſiſtens.

Stauros lithos.

Cryſtallorum naſcentium congeries.

Vaſcula pretioſa, ex Argilla Melitenſi.

Tabellæ æneæ, quæ typos exhibent pugnarum Bacchanalium.

Tabellarum, & hiſtoriarum magnus numerus, inter quas eminent Piſani pictoris, & ſtatuarij maxima toreumata, quæ vocamus Italicè *Medaglioni*.

Alberti Dureri typus plumbeus, exhibens Imaginem muliebrem artificij ſingularis.

Exotica non pauca, veluti legumina ex India.

Chartæ, & Sericum è regione Sinarum.

Succinum rude, & ſimilia.

Et ut uno verbo dicam, Amphitheatridium artis & naturæ unico conclavi concluditur.

BIBLIOTHECA
LAURENTII PIGNORII,

Pro foribus.

Quisquis amas miseræ duxisse oblivia vitæ
Accede, & latebris propera te abdere nostris;
Hic tibi quotquot habet natura arcana recludet,
Imbuet atque avidum monitis sapientia pectus.

Extant inibi hi calamo exarati Codices

LATINI.

1. Titi Livij prima Decas.

2. Horatii Carmina scripta characteribus Longobardicis, ex munere Cl. viri Nicolai Grassi, S. C.

3. Ovidii Metamorphosis, ex munere Cl. Viri Joannis Bonifacii, Historiarum scriptoris.

4. Virgilii Bucolica, cum notis, qui Codex fuit primum Bernardi Bembi, deinde Petri Bembi Cardinalis.

5. Ejusdem libri Æneïdos, item cum glossis; qui fuerunt Modesti Polentoni, Sicconis filii, & Petri Bembi Cardinalis.

6. Vita Virgilii, auctore Servio Honorato Grammatico.

7. Ciceronis Topica, cum Commentario Boëtii.

8. Boëtius de consolatione Philosophiæ.

9. Vitruvius de re ædificatoria.

10. Pomponius Mela.

11. Apicii Cœlii Epimeles.

12. Fragmenta Asconii Pædiani, & C. Valerij Flacci, ex editione Poggii.

13 Prudentii Diptychon.

14. Sortes Apostolorum, & Commodianus, Auctor antiquissimus, à Iacobo Sirmundo, eruditissimo Theologo, manu propria descriptus, & dono datus

15. Notitia Urbium Variarum, incerti auctoris, ex Isidoro, & aliis.

16. Ioannis de Ravenna Opera.

17. Epistolæ Petri de Vineis, & aliorum, è quibus aliquot transtulit in sua vetera nonumenta Vir. Cl. Sebastianus Tengnagel, editæ Ingolstadii, Anno M.DC.XII.

18. Summa artis vulgaris dictaminis, auctore Antonio de Templo, Iudice Patavino, exemplaria duo.

19. Clarorum virorum epistolæ, ex munere amicissimi viri Hieronymi Aleandri.

20. Iesuida, & carmina Hieronymi de Vallibus Patavini.

21. Capitula de Amore & dilectione Dei & proximi, Albertini Iudicis Brixiensis,

22. Clarissimi viri, Guarini Veronensis, ad Ludovicum de Gonzaga, illustrem Mantuæ Marchionem, de Diphthongis compendiolum, cum Valerio Probo, de notis Antiquorum, & Aldo Manutio ad Christophorum Fulginatem, de Diphtongis Græcis.

23. Andreæ Navageri Carmina.

24. Ca-

24. Capitula Mineralium.

25. Vita Senecæ, Auctore Franciſco Petracha.

26. Hiſtoriæ Latinæ ſcriptores, cum Cenſura Caroli Sigonij,

27. Commentaria in Perſium, & Juvenalem.

28. Albertini Muſſati Eccerrinis.

29. Franciſcus Barbarus de re uxoria.

30. Ioannes Jovianus Pontanus de Fortuna, ex autographia P. Bembi.

31. Inſcriptiones antiquæ Urbis, & agri Brixiæ.

32. Franciſci Pamphili Sancto-Severinatis Picœni Fragmentum.

33. Pomponii Læti autographum in Quintilianum, Martialem, & alia ejuſdem.

34. De machinis hauſtoriis incerti auctoris fragmentum.

35. Ludovici Lalarelli de apparatu haſtiludii Patavini fragmentum.

36. Oratio Io. Baptiſtæ de Adrianis ad Ducem Auguſtinum Barbadicum.

37. Statii Thebaïdes.

38. Logica Pauli Pergulenſis, cujus apud Pignorium imago ectypa viſitur.

39. Dantis Tertii Aligeri Panegyricus ad Franciſcum Diedum, Veronæ Prætorem.

40. Matthæi Palmerii Chronica.

41. Tranquilli Moloſſi Cremonienſis carmina.

42. Bartholomæi Fuſci Leonici Veneti de Thomeis Carmina.

43. Publii Augusti Gratiani Utinensis Odarum, seu Hymnorum liber, cujus imaginem in Icono-theca Pignorius adservat.

44. Farrago Carminum, Orationum, Epistolarum nov-antiquarum.

45. Capitulare Ecclesiæ S. Marci, auctore Nicolao Moravio.

46. Vita Beati Eustochii.

47. Provinciale Romanum.

48. Series Episcoporum Patavinorum.

49. Joannis Sancto-Martini Medici Vicentini de Vinorum commixtione.

50. Jacobi Cujacii dissertatio in Titulum de Pactis.

Præterea habet multos Codices impressos, notatos ad marginem manu doctissimorum virorum.

Ad hæc Volumen Epistolarum variarum Autographum.

A.	Matthioli.
C.	Clusii.
R.	Dodonei.
G.	Bacchini.
Torquati Tassi, &c.	

Item Opera Ciceronis duobus Tomis, ex Bibliotheca Caroli Quinti Imperatoris.

CODICES GRÆCI.

1. Gloſſarium.
2. Homeri Batrachomyomachia.
3. Orphæi Hymni.
4. Ariſtotelis Rhetorica.

LINGUIS VERNACULIS Scripti.

1. Le Origini delli Longobardi.
2. Croniche della Città di Parma.
3. Cronica di Eſte.
4. Cronica di Frate Martino.
5. Le inventioni antiche, & moderne de Giulio Pancirolo.
6. Fragmento d'Hiſtoria di Papa Aleſſandro, donato dall' Eccellentiſſimo Signor Gio. Bonifacio, con figure antiche.
7. Compendio delle Navigazioni del Rhamuſio, & altre coſe.
8. Di Leon Battiſta Alberti inventioni diverſe.
9. Viaggio di S. Carlo alla Santa Sindone, & Inventione del Corpo di S. Stefano Protomartire.
10. Varie memorie della Religione Franceſcana.
11. Delle coſe auvenute nella Creatione del Sereniſſimo Principe Donato.
12. Teſoretto di Brunetto Latini.

13. Theſeide del Boccaccio.
14. Regola, & modo per fare li Horologi da Sole.
15. Marco Antonio Soranzo delle Cifre.
16. Arte del Navigare in lingua Portugheſe.
17. Regole di Conache.

At fluxa, & caduca nimis hæc noſtra. Adeò verum Tragici illud.

Ubiquè mors eſt. Optimè hoc cavit Deus,
Eripere vitam nemo non homini poteſt,
At nemo mortem.

Typographo Jo. Baptiſtæ Martino Muſeum hoc cum Bibliotheca noſtra jam excudendum deſtinaram, verùm ſerpente Patavii contagio, nobis inſperatis ille vita excedit. Malo in dies ſine delectu in quoſvis ſæviente, x. Junii in extremos Colles Euganeos CORTELLATAM ſecedo. Loci amœnitatem vix oculis hauſeram, en ferales literas, quæ Clariſſimi D. Pignorii noſtri abitum nunciantes, mihi lacrymas extorſerunt, ſimulque affectus extremum Pietatis officium elicuit, piis precibus & ſolemni parentalium ritu mitigans doloris acerbitatem. Quod ne lateret poſteros. Viro amiciſſimo, cum Nepotibus eodem fato abreptis, monumentum hocce ſupra Aulæ oſtium erexi, ut ſuæ conditionis memores Advenæ tanti Viri obitum lugeant.

LAV-

LAVRENTIO PIGNORIO,

MVSARVM CORCVLO,
FRANCISCO, ET ANTONIO
NEPOTIBVS,
EX PESTE PEREMPTIS,
IAC. PHIL. TOMASINVS.
HANC GRATI ANIMI MEMORIAM
P. C.

Tu verò Illuſtriſſime, & Excellentiſſime MOLINE, literatorum Mæcenas, præclarum adeò PIGNORIO noſtro Monumentum ſtatuiſti, ut jam non peſte ſublatus tumulo lateat, ſed in ſuæ domus faſtigio, ſub porticu D. Laurentij, veluti redivivus, ingenij majeſtate nunquam interiturus, digno emineat encomio, inter tuarum Charitum oblectamenta mortalitatis legibus exemptus. Factum verè ſplendidum, ob quod meritò ſalutaris Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ decus, rei literariæ Alcides, Virtutum ubertas, Phœbi amor, Muſarum delicium, Eruditorum præſidium ac numen.

D. O. M.

D. O. M.

LAVRENTIO PIGNORIO,

ALTERI HVIVSCE ECCLESIÆ PRIMVM PAROCHO,

DEINDE TARVISII CANONICO,

PIETATE, AC MORVM SANCTITATE
SPECTATISSIMO,

VERO CANDORIS ET PVDORIS EXEMPLO,

LITERARVM OMNIVM,

CVM GRAVIORVM, TVM POLITIORVM
PERITISSIMO,

PENITIORIS ANTIQVITATIS, NON MINVS
CERTO, QVAM CVRIOSO
INDAGATORI,

PATRIÆ, AMICORVM, ET SVI IPSIVS MEMORIÆ,

LVCVLENTISSIMIS SCRIPTIONIBVS
PROPAGATORI,

MVSARVM DENIQVE ET GRATIARVM
CORCVLO, ET OCELLO,

DOMINICVS MOLINVS
SEN. VEN.

AMICO, AC HOSPITI CARISSIMO, ET IVCVNDISS. P.

OB. ANN. CIↃ. ↃIC. XXXI. IDIB. IVNII.

VIXIT ANN. LIX. MENS. VIII.

pl. missing, probably
the large Egyptian folding pl.
engrav.

